

OSTVARIVANJE DJEČJIH PRAVA

PRIRUČNIK ZA OBUKU
STRUČNIH DJELATNIKA KOJI
RADE S DJECOM U SUSTAVU
ALTERNATIVNE SKRBI

SOS CHILDREN'S
VILLAGES

Ovaj projekt sufinanciran je od strane Europske Unije u sklopu programa: Fundamental Rights and Citizenship.

Sadržaj ovog emitiranog materijala isključiva je odgovornost SOS Children's Villages International i projektnih partnera (supravitele).

Ostvarivanje dječjih prava

**Priručnik za obuku stručnih
djelatnika koji rade s djecom u
sistemu alternativne skrbi**

Impresum

Copyright page:

Published in Austria by the SOS Children's Villages International

©SOS Children's Villages International, 2015

First published in November 2015

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove publikacije ne smije se, ni u cijelosti ni djelomično, reproducirati, pohranjivati u sustavima za reproduciranje ili prenositi u bilo kojem obliku ili bilo kojim sredstvima bez prethodnog pisanog dopuštenja organizacije SOS-Kinderdorf International, ili osim ako to zakon izričito dopušta, ili ako je to u skladu s uvjetima ugovorenima s odgovarajućom organizacijom za reprograf-ska prava. Sva pitanja o reprodukciji izvan navedenog okvira treba uputiti SOS-Kinderdorf Internationalu na donju adresu.

Nakladnik: SOS Dječje selo Hrvatska
Zavrtnica 5/III
10 000 Zagreb
Hrvatska
e-mail: info@sos-dsh.hr

Urednik: Krešimir Makvić
Glavna autorica: Ellie Keen
Naslov izvornika: Realising Children's rights
Prevoditelj: Dubravka Petrović

Citati: Sve citirane izjave mladih, kao i citati iz analiza slučajeva koji se navode u priručniku dolaze iz osam zemalja partnera koje su sudjelovale u projektu, osim ako nije drugačije navedeno.

Grafičko oblikovanje i prijelom: Bestias Design
Fotografija na naslovnici: Romana Glavurdić

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000931882.

This project is co-funded by the EU's Fundamental Rights & Citizenship Programme.

The responsibility for the content lies solely with SOS Children's Villages International. The European Commission is not responsible for any information contained therein.

OSTVARIVANJE DJEČJIH PRAVA

PRIRUČNIK ZA OBUKU
STRUČNIH DJELATNIKA KOJI
RADE S DJECOM U SUSTAVU
ALTERNATIVNE SKRBI

SOS CHILDREN'S
VILLAGES

Zahvale

SOS Dječje selo zahvaljuje svim osobama koje su sudjelovale u projektu te u pripremi i izradi ove publikacije.

Glavna autorica: Ellie Keen.

Uredništvo: Rumen Andreev, Anita Čavrag, Ibolya Juhaszne Czegledy, Sylvie Delcroix, Aleksandra Grassl, Mariela Ilieva, Ellie Keen, Krešimir Makvić, Ronan Mangan, Radostina Paneva, Raluca Verweijen-Slamnescu.

Suradnici na nacionalnoj razini: Bugarska – Državna agencija za zaštitu djece, Nacionalna mreža za djecu, Agencija za socijalnu pomoć, Državni pravobranitelj, Lumos Foundation, SOS Dječja sela Bugarska (SOS Detski Selishta v Bulgaria); Hrvatska – Studij za socijalni rad, Ured pravobraniteljice za djecu, udruga Most, SOS Dječje selo Hrvatska; Estonija – SOS Dječje selo Estonija (SOS Lastekülla Eesti Ühing); Francuska – Državni pravobranitelj, Ministarstvo socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obrazovanja, Assemblée des Départements de France (ADF), Association nationale des directeurs d'action sociale et de santé des Départements et des Métropoles (ANDASS) , Association nationale des directeurs de l'enfance et de la famille (ANDEF), Université Paris Est Créteil (UPEC), Centre National de la Fonction Publique Territoriale (CNFPT) – INSET Angers, Sauvegarde de l'Enfance (ADSEA) 44, SOS Dječja sela 95, Défenseur des droits – JADE, Fédération nationale des Associations départementales d'entraide des personnes accueillies en protection de l'enfance (FNADEPAPE), SOS Dječja sela Francuska (SOS Villages d'Enfants France), Convention nationale des associations de protection de l'enfant (CNAPE); Mađarska – Mađarski odbor UNICEF-a, Udruga djece bivših korisnika državne skrbi, SOS Dječja sela Mađarska (SOS Gyermekfalu Magyarországi Alapítvány); Italija – Associazione Agevolando, Autorità Garante per l'Infanzia e l'Adolescenza, Coordinamento Nazionale Comunità per Minori, Istituto degli Innocenti, Provincia Autonoma di Trento, Ufficio Protezione e Pubblica Tutela dei Minori Regione Veneto, SOS Dječja sela Italija (SOS Villaggi dei Bambini Onlus Italia); Latvija – Centar za djecu i mlade Općine Riga, Ministarstvo socijalne skrbi, Inspektorat za zaštitu dječjih prava, Društvo socijalnih radnika Latvije, SOS Dječja sela Latvija (SOS Bērnu Ciematu Asociācij Latvija); Rumunjska – SOS Dječja sela Rumunjska (SOS Satele Copiilor România), Centar za resurse i informiranje u socijalnim strukama, Udruga "Buna ziua, Copiii României", Opća uprava za socijalnu pomoć i zaštitu djece, Državna uprava za zaštitu djece i posvajanje.

Izrada: Mary Brezovich, Language Services i Bestias Design.

SOS-Kinderdorf International posebno zahvaljuje našim međunarodnim partnerima, Vijeću Europe i Općoj upravi za pravosuđe Europske komisije, na finansijskoj podršci i stalnoj pomoći pri ostvarivanju projekta, kao i mreži Eurochild na osvještavanju ključne uloge stručnih djelatnika u sustavu skrbi u osiguravanju kvalitetne skrbi. Iskreno smo zahvalni i našim nezavisnim savjetnicima, te mladim osobama koje su uvelike pridonijele izradi ovog priručnika: Rumenu i Marieli iz Bugarske; Alini iz Hrvatske; Clémence, Victoriji, Léu i Cédricu iz Francuske; Fabiju, Jenny, Adini, Raffaellu, Matteu, Federici i Micheli iz Italije; te Andreji iz Rumunjske.

I na kraju, od srca zahvaljujemo Ellie Keen na njezinoj nepokolebljivoj predanosti i trudu, koji daleko nadmašuju zahtjeve posla.

O projektu

Ovaj priručnik izradio je SOS-Kinderdorf International u sklopu projekta sufinanciranog iz Programa ‘Temeljna prava i građanstvo’ Europske komisije. Projekt će se provoditi kroz međunarodna i nacionalna partnerstva između SOS-Kinderdorf Internationala, Vijeća Europe, organizacije Eurochild, udruge članica SOS-Kinderdorf Internationala i njihovih nacionalnih partnera u osam zemalja Europske unije: u Bugarskoj, Estoniji, Francuskoj, Hrvatskoj, Italiji, Latviji, Mađarskoj i Rumunjskoj.

Svih osam zemalja partnera sudjelovalo je u osmišljavanju programa obuke, kao i u pisanju priručnika. U studenom 2015., 18 trenera koje su odabrale zemlje partneri pohađat će obuku za trenere, a u 2016. godini organizirat će se niz dvodnevnih programa obuke na nacionalnoj razini. Nacionalni programi obuke obuhvatit će ukupno 800 stručnih djelatnika u sustavu skrbi.

Za dodatne informacije o radu SOS Dječjih sela, posjetite:

<http://www.sos-childrensvillages.org/what-we-do/alternative-childcare/quality-in-care/training-of-care-professionals>

Poveznice na druge resurse i dokumente možete pronaći ovdje: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/cps_international_standards.pdf

Predgovori

SOS-Kinderdorf International

Kao globalna federacija s više od šezdeset godina iskustva, SOS Dječje selo predvodi globalne napore da se djeci bez roditeljske skrbi i djeci kojoj prijeti gubitak roditeljske skrbi osigura uživanje njihovih prava. Uz to, kao zagovornici dječjih prava i pružatelji kvalitetne skrbi aktivno nastojimo koristiti naše stručno znanje kako bismo doprinijeli stvaranju političkih i strukturalnih okvira i tako omogućili da prava i dobrobit djece bez roditeljske skrbi ili djece kojoj prijeti gubitak roditeljske skrbi budu u središtu svih procesa i postupaka pružanja skrbi i prevencije.

Naši naporci na ostvarenju tog cilja najbolje dolaze do izražaja kroz naša partnerstva s međunarodnim institucijama i srodnim međunarodnim i nacionalnim akterima koji rade na izgradnji civilnog društva. Rezultati naših partnerstava vidljivi su u objavljenim Standardima kvalitete za djecu u izvanobiteljskoj skrbi u Europi, u Smjernicama Ujedinjenih naroda za djecu u sustavu alternativne skrbi i pratećem priručniku za provedbu Smjernica, Moving Forward: Implementing the ‘Guidelines on the Alternative Care of Children’ (nap. prev., Korak u budućnost: Provedba Smjernica za alternativnu skrb o djeci).

Postizanje pozitivne promjene u životima djece u sustavu alternativne skrbi ne podrazumijeva samo promjenu strukture i kvalitete u pružanju skrbi gdje god je to potrebno, nego i promjene u praksi stručnjaka koji rade u tim strukturama. Zato nas raduje što smo se ponovo udružili s Vijećem Europe, organizacijom Eurochild te s više od četrdeset nacionalnih, regionalnih i lokalnih organizacija kako bismo izradili ovaj prijeko potrebnii priručnik kojime će se stručni djelatnici u sustavu skrbi obučavati kako da u svom svakodnevnom radu s djecom primjenjuju pristup zasnovan na pravima djeteta. SOS Dječje selo nastavit će svoje napore i zagovarateljski rad kako bi stručni djelatnici na području socijalne skrbi koji rade u sustavu alternativne i preventivne skrbi bili što bolje osposobljeni za svoj svakodnevni rad s djecom i mladima.

I na kraju, zahvaljujemo djeci, mladima i stručnim djelatnicima u sustavu skrbi koji su nam pomogli da uvidimo kako se dječja prava mogu integrirati u njihov svakodnevni život i rad u

sustavu skrbi. Iskreno zahvaljujemo našim partnerima na nacionalnoj i međunarodnoj razini, koji su ovaj priručnik stvarali zajedno s nama, i izražavamo našu predanost daljinjoj suradnji. Nadalje, zahvalni smo za dosljedan i progresivan rad Opće uprave za pravosuđe Europske komisije i Vijeća Europe, koji promiču i podupiru reformu sektora za socijalnu skrb za djecu u brojnim europskim zemljama i koji posvećuju posebnu pozornost položaju djece u sustavu alternativne skrbi.

Pridružite nam se u ostvarenju naše vizije i omogućite mladima koji izlaze iz sustava alternativne skrbi da na svoje djetinjstvo gledaju kao na razdoblje u kojem su mogli u potpunosti ostvarivati prava koja su im kao djeci pripadala.

Richard Pichler
Generalni direktor, SOS-Kinderdorf International

Europska komisija

U posljednjih nekoliko godina Europska komisija pojačano se bavi integriranim sustavima za zaštitu djece, a osobito financiranjem edukacija o pravima djeteta za stručnjake koji rade za djecu i s djecom na području pravosuđa i zaštite djece, uključujući tu i sustav alternativne skrbi. Ovaj priručnik nastao je u sklopu jednog takvog projekta koji financiramo, a koji obuhvaća osam država članica Europske unije (Bugarsku, Estoniju, Francusku, Hrvatsku, Italiju, Latviju, Mađarsku i Rumunjsku) i predstavlja materijal koji će se rabiti za educiranje oko 800 stručnjaka socijalne skrbi. Priručnik će po završetku projekta postati dostupan i za širu uporabu.

Potreba za edukacijom bila je jedan od izazova koji se opetovano spominjao u odgovorima na javnu raspravu o integriranim sustavima zaštite djece koju je Komisija provela na internetu 2014. godine. Ovaj priručnik će podržati provedbu deset načela integriranih sustava za zaštitu djece o kojima se raspravljalo na Europskom forumu o pravima djeteta 2015. godine i pomoći da se poboljšaju skrb i ishodi za djecu u sustavu alternativne skrbi, u skladu s međunarodnim standardima.¹ ²Priručnik na nekoliko mesta ukazuje na danak koji se plaća kad se u sustavu alternativne skrbi ne primjenjuje pristup zasnovan na dječjim pravima i demonstrira koliko je važno da stručni djelatnici u sustavu skrbi integriraju i uklope dječja prava u svoj rad.

Raduje me što su glasovi djece iz sustava skrbi tako snažno prisutni u ovom priručniku i što svi tematski blokovi u sklopu obuke predviđaju kvalitetnu diskusiju i prilike za refleksiju o naučenome. Uvjereni sam da će ovaj program obuke uroditи većim poštovanjem za prava djeteta i boljim ishodima za djecu, a isto tako i da će omogućiti zajedničko razumijevanje i provedbu standarda na europskoj razini. I na kraju svakako želim napomenuti da smo svi iznimno svjesni da stručni djelatnici u sustavu skrbi obavljaju vrlo zahtjevan posao i da se pritom moraju nositi s različitim restrikcijama. Ne sumnjam da će ova obuka olakšati njihov rad.

Margaret Tuite
Koordinatorica za prava djeteta pri Europskoj komisiji,
Opća uprava za pravosuđe

Vijeće Europe

Vijeće Europe već gotovo deset godina radi sa SOS Dječjim selom na tome da dječja prava postanu stvarnost za djecu u sustavu skrbi. Prvi korak bio je da djeci u sustavu alternativne skrbi pružimo znanje i alate potrebne da nauče da se njihova prava moraju poštovati, a rezultat je bila ilustrirana knjižica *Upoznaj svoja prava!* Sljedeći logičan korak bio je davanje istih tih alata pružateljima skrbi i socijalnim radnicima, kako bismo bili sigurni da svi "govorimo istim jezikom". Tako je nastala naša sljedeća publikacija, vodič za stručne djelatnike u sustavu skrbi, *Osiguranje dječjih prava*.

1 http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/protection-systems/index_en.htm
2 http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/european-forum/ninth-meeting/index_en.htm

No čak i najbolja knjiga gubi svoju svrhu ako ostaje čamiti na polici ili internetskoj stranici gdje ih ljudi kojima su namijenjene neće pročitati niti će se njima služiti.

Stoga pozdravljamo ovaj projekt educiranja stručnih djelatnika u sustavu socijalne skrbi koji finansira Europska komisija. Ovaj projekt pomoći će u širenju važnih poruka, i u udaranju čvrstih temelja za konkretno ostvarenje dječjih prava u kontekstu sustava alternativne skrbi.

Iznimno nam je dragو što smo bili dio tog procesa, što smo svjedočili entuzijazmu ljudi koji su u njemu sudjelovali i što možemo uživati u rezultatima koje je SOS Dječje selo ostvarilo kroz ovaj hvalevrijedni projekt. Jednako će nas tako radovati kad vidimo da se ovaj priručnik za obuku koristi širom Europe za dobrobit vrijednih djelatnika u sustavu skrbi i djece koja trebaju njihovu podršku.

Regína Jendsdóttir
Odjel za dječja prava, Vijeće Europe

Predgovor priručniku „Ostvarivanje dječjih prava“

Od samog osnivanja institucije Pravobranitelja za djecu u Republici Hrvatskoj, jedna od njezinih najvažnijih zadaća jest i briga o pravima djece bez roditeljske skrbi. Konvencija o pravima djeteta, kao najvažniji međunarodni dokument za zaštitu prava djece, među ostalim, člankom 20. obvezuje države članice na zaštitu djeteta koje je privremeno ili trajno izvan obiteljskoga okruženja.

Na tragu dvadesetogodišnjeg procesa deinstitucionalizacije skrbi o djeci koji se provodi u Europi nadležne su institucije Republike Hrvatske prepoznale iznimnu važnost obiteljskoga okruženja za zdravo odrastanje i razvoj djece te su sukladno tome doneseni zakoni i drugi strateški dokumenti, čija je osnovna zadaća smanjenje smještaja djece u institucije i povećanje smještaja u drugim, alternativnim, oblicima skrbi. No, temeljem prijava koje primamo u Uredu pravobraniteljice za djecu i u neposrednim obilascima i kontaktima sa stručnjacima, udomiteljima i djecom, i dalje uočavamo probleme u realizaciji spomenutih propisa na što ukazujemo već više godina. Upozorili smo na to i Odbor za prava djeteta UN-a, koji je zatim, u svojim preporukama Hrvatskoj u 2014. Istaknuo: „... Umjesto institucionalnih oblika, dajte prioritet udomljavanju djece i specijaliziranom udomiteljstvu... I mlađi bez odgovarajuće roditeljske skrbi trebaju nakon stjecanja punoljetnosti veću potporu i pomoć“.

Upravo na tragu te preporuke iščitavam i osobitu vrijednost međunarodnoga projekta „Jačanje kapaciteta stručnjaka koji rade s djecom u alternativnoj skrbi“, usmjerenog na unapređivanje zaštite prava djece, koji je rezultirao ovim korisnim praktičnim priručnikom. Priručnik za obuku stručnih djelatnika u sustavu alternativne skrbi „Ostvarivanje dječjih prava“ na jasan i pregleđan način pridonosi obrazovanju svih koji rade s djecom i za djecu u ovome području.

Jedan od temeljnih preduvjeta poštovanja prava djece jest nužnost edukacije svih dionika u sustavu. S obzirom na aktualan proces deinstitucionalizacije domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, iznimno je važno dodatno educirati stručnjake koji rade u sustavu alternativne skrbi za usvajanje i primjenu pristupa utemeljenih na afirmiranju dječjih prava u svojoj svakodnevnoj praksi.

Tome pomaže ovaj priručnik u kojem se posebna važnost, kroz tematske blokove, daje temeljnim načelima Konvencije o pravima djeteta (nediskriminacija; zaštita najboljeg interesa djeteta; sudjelovanje; pravo na život, opstanak i razvoj) i njihovo primjeni u praksi. Posebice ga vrijednim čini to što je u njemu svaka tematska cjelina prikazana i iz pozicije djeteta, te priručnik i tako podržava i ostvara pravo djece na sudjelovanje.

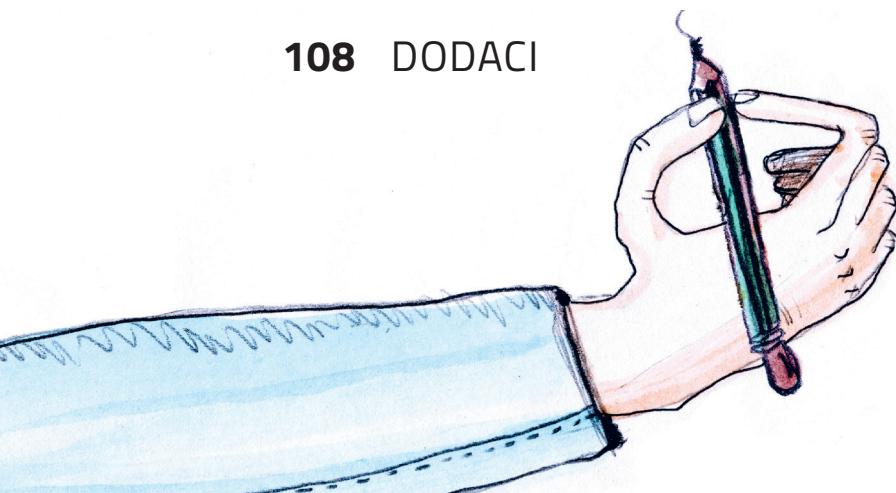
Nadam se da će ovaj priručnik biti stalni poticaj promišljanju, promicanju i zaštiti prava djeteta za sve stručnjake koji rade s djecom bez odgovarajuće roditeljske skrbi, kao i da će im biti trajni dragocjeni podsjetnik na važnost individualnoga pristupa svakome djetetu.

Ivana Milas Klarić
Pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske

-
- 10** UVOD
12 INFORMACIJE ZA TRENERE
18 OPIS PROGRAMA
- 20** TEMATSKI BLOK 1: **UVOD U PROGRAM OBUKE**
23 **OSNOVNE INFORMACIJE**
- 32** TEMATSKI BLOK 2: **DJEČJA PRAVA, LJUDSKA PRAVA**
35 **OSNOVNE INFORMACIJE**
- 40** TEMATSKI BLOK 3: **ŽIVOT, OPSTANAK, RAZVOJ**
43 **OSNOVNE INFORMACIJE**
- 52** TEMATSKI BLOK 4: **SUDJELOVANJE**
57 **OSNOVNE INFORMACIJE**

- 64** TEMATSKI BLOK 5: NAJBOLJI INTERESI DJETETA
68 OSNOVNE INFORMACIJE
- 78** TEMATSKI BLOK 6: NEDISKRIMINACIJA
82 OSNOVNE INFORMACIJE
- 90** TEMATSKI BLOK 7: SUOČAVANJE S IZAZOVOM
94 OSNOVNE INFORMACIJE
- 100** TEMATSKI BLOK 8: KAKO DALJE
103 OSNOVNE INFORMACIJE
- 108** DODACI

UVOD

Prava djece koja žive u sustavu alternativne skrbi ignoriraju se jednako često kao što se krše. Ova ciljna skupina u nepovolnjem je položaju od djece koja žive sa svojim biološkim obiteljima i u njoj bilježimo brojne slučajeve kršenja prava, od kojih su neka sustavna.

SOS Dječje selo već dugi niz godina radi na tome da integrira dječja prava u sustav skrbi. Pritom se služimo višedimenzionalnim pristupom koji obuhvaća strukture i institucije, te stručne djelatnike u sustavu skrbi i mlade. Jedan od nedostataka koje smo prepoznali tijekom rada na ovoj problematici jest izostanak učinkovitih programa obuke za stručne djelatnike u sustavu skrbi koji bi bio posvećen prvenstveno dječjim pravima.

Ovaj priručnik je pokušaj da se taj nedostatak ispravi. Dvodnevni program obuke koji se opisuje na ovim stranicama osmišljen je da skupinama stručnjaka za skrb približi međunarodne standarde i načela vezana za dječja prava – i iznad svega, da ih poveže sa svakodnevnim iskustvima i izazovima u sustavu alternativne skrbi. Program će polaznicima dati informacije, motivaciju i strategije koje mogu primjenjivati za integraciju dječjih prava u svoj svakodnevni rad. Cilj je poboljšati kvalitetu skrbi i njegovati kulturu poštovanja dječjih prava.

Ovaj priručnik namijenjen je za primjenu u institucijama koje vrše obuku stručnih djelatnika u sustavu skrbi, uključujući edukacije koje se prolaze prije stupanja u radni odnos, kao i edukaciju uz rad. Nadamo se da će postati standardna komponenta u obuci koja se nudi svim stručnim djelatnicima u sustavu skrbi zaduženima za djecu koja žive u alternativnoj skrbi.

MEĐUNARODNI KONTEKST

Mnogi dionici u Europi prepoznali su potrebu za poboljšanjem standarda i integracijom dječjih prava u službene dokumente i praksu. U nastavku navodimo neke od najvažnijih inicijativa.

Smjernice Ujedinjenih naroda za alternativnu skrb o djeci

Smjernice su izrađene 2009., a namijenjene su prvenstveno kreatorima politike, premda su korisne i za praktičare. Postavljaju mjerodavne parametre za provedbu dječjih prava prema Konvenciji o pravima djeteta (vidi 100. stranicu za sažetak).

SOS Dječje selo izradilo je priručnik za tumačenje i provedbu ovih smjernica. Publikacija se zove: Moving Forward: Implementing the ‘Guidelines for the Alternative Care of Children’. Dostupna je na: <http://www.alternativecareguidelines.org/>

Europska komisija

Važnu ulogu igra Opća uprava za pravosuđe i potrošače. Ovo je tijelo prepoznao potrebu da osigura podršku i finansijska sredstva za integraciju dječjih prava u praksi stručnjaka koji rade s djecom i mladima, uključujući one koji žive u sustavu alternativne skrbi. Uprava također promiče važnost educiranja stručnjaka za skrb, uključujući inicijative za provedbu deset načela integriranih sustava za zaštitu djece.

Europska komisija objavila je preporuku 'Investing in Children: Breaking the Cycle of Disadvantage' (nap. prev., Ulaganje u djecu: Prekidanje kruga obespravljenosti), u kojoj se naglasak stavlja na djecu i mlade u sustavu skrbi, u prvom redu kroz osiguravanje potrebnih resursa i usluga.

Vijeće Europe

Kad su u pitanju djeca u sustavu alternativne skrbi, Vijeće Europe ima konkretan strateški cilj. Vijeće prepoznaće važnost stručnog ospozobljavanja stručnjaka za skrb da rade koristeći se pristupom koji teži stavlja na dijete. Inzistiranje Vijeća Europe na brzim intervencijama i procesima vidljivo je u mnogim aspektima njegova rada, osobito u partnerstvu na projektu koji je doveo do ovog priručnika.

Vijeće Europe također je pružilo podršku za dvije publikacije koje su odigrale važnu ulogu u razvoju i konceptu ovog programa obuke:

1. Upoznaj svoja prava!

Ova publikacija je namijenjena upoznavanju mlađih u sustavu alternativne skrbi s konceptom dječjih prava i poticanju mlađih da ta prava primjenjuju u praksi. Mlađi su je toplo dočekali.

2. Osiguranje dječjih prava

Ova brošura namijenjena je odraslima koji rade s djecom u sustavu alternativne skrbi i djelomično je osmišljena da potakne stručne djelatnike u sustavu skrbi da na učinkovit način odgovore na Upoznaj svoja prava! Podrška od strane stručnih djelatnika u sustavu skrbi smatra se ključnom za proces integracije prava u sustav alternativne skrbi.

Obje ove publikacije treba smatrati pratećim materijalima za program obuke koji se opisuje u ovom priručniku.

Eurochild

Organizacija Eurochild članica je Europske stručne skupine za prelazak iz institucionalne skrbi na skrb u zajednici. Ova raznolika koalicija dionika koji predstavljaju osobe i djecu kojima su potrebna skrb i podrška 2012. godine je izradila priručnik pod naslovom Common European Guidelines on the Transition from Institutional to Community-based Care (nap. prev., Opće europske smjernice za tranziciju iz institucionalne skrbi u skrb u zajednici). Ove smjernice prepoznaju da je obuka stručnih djelatnika u sustavu skrbi ključni element u procesu reformiranja sustava za zaštitu djece, u skladu s člankom 3. Konvencije o pravima djeteta.

INFORMACIJE ZA TRENERE

Sadržaj

O ovom poglavlju	12
Svrha i ciljevi obuke	12
Ustroj i koncept	13
Nastavna metodologija	14
Uporaba priručnika i priprema za obuku	16

Kratki opis obuke

- Obuka se sastoji od osam tematskih blokova, svaki u trajanju od 90 minuta. Obuka je zamišljena da traje puna dva dana.
- Ciljna publika su odrasli stručnjaci koji rade s mladima u sustavu alternativne skrbi. Za opis ove skupine koristi se termin "stručni djelatnici u sustavu skrbi".
- Tematski blokovi zamišljeni su za skupine od 15 do 20 polaznika.
- Metodologija je interaktivna i nadovezuje se na dosadašnje spoznaje i iskustva polaznika.
- Obuka nije namijenjena samo prenošenju znanja, nego i tome da nadahne i motivira polaznike: cilj je da polaznici nakon povratka na radno mjesto integriraju dječja prava u svoju praksu!

O ovom poglavlju

Informacije u ovom poglavlju pomoći će vam pri korištenju priručnika i vođenju obuke. Uz to će vam pomoći da steknete uvid u program obuke i da shvatite:

- svrhu i ciljeve obuke
- ustroj obuke, uključujući ustroj tematskih blokova, koji su zamišljeni da se nadopunjavaju
- primjenjenu metodologiju, i što to znači za vaš pristup vođenju nastave i komunikaciji s polaznicima

Završni dio poglavlja sadrži neke praktične savjete o uporabi priručnika i pripremi za obuku.

Svrha i ciljevi obuke

Kontekst obuke opisan je u Uvodu (9. stranica). Glavna svrha je osposobiti polaznike za integraciju dječjih prava u njihovu praksu po povratku na radna mjesta!

Imajući to u vidu, ovaj program trebao bi ispuniti sljedeće ciljeve obuke.

Više o tome zašto je razumijevanje dječjih prava važno za odrasle osobe koje rade s djecom u sustavu alternativne skrbi možete saznati iz brošure **Osiguranje dječjih prava**.

CILJEVI OBUKE

Polaznici bi nakon završenog programa trebali imati:

- Bolje **razumijevanje** dječjih i ljudskih prava
- Sposobnost da **prepoznaju** ograničavanja ili kršenja dječjih prava
- **Uvažavanje potrebe** djece u sustavu alternativne skrbi da se njihova prava poštuju
- **Strategije** za učinkovitiju integraciju dječjih prava u njihov rad
- **Perspektivu** koja na prvo mjesto stavlja djecu, stav da su djeca "samosvojne/cjelovite osobe"
- **Otvorenost** novim idejama, **spremnost** da iskušaju nove metode rada, i **motivaciju** da to i učine

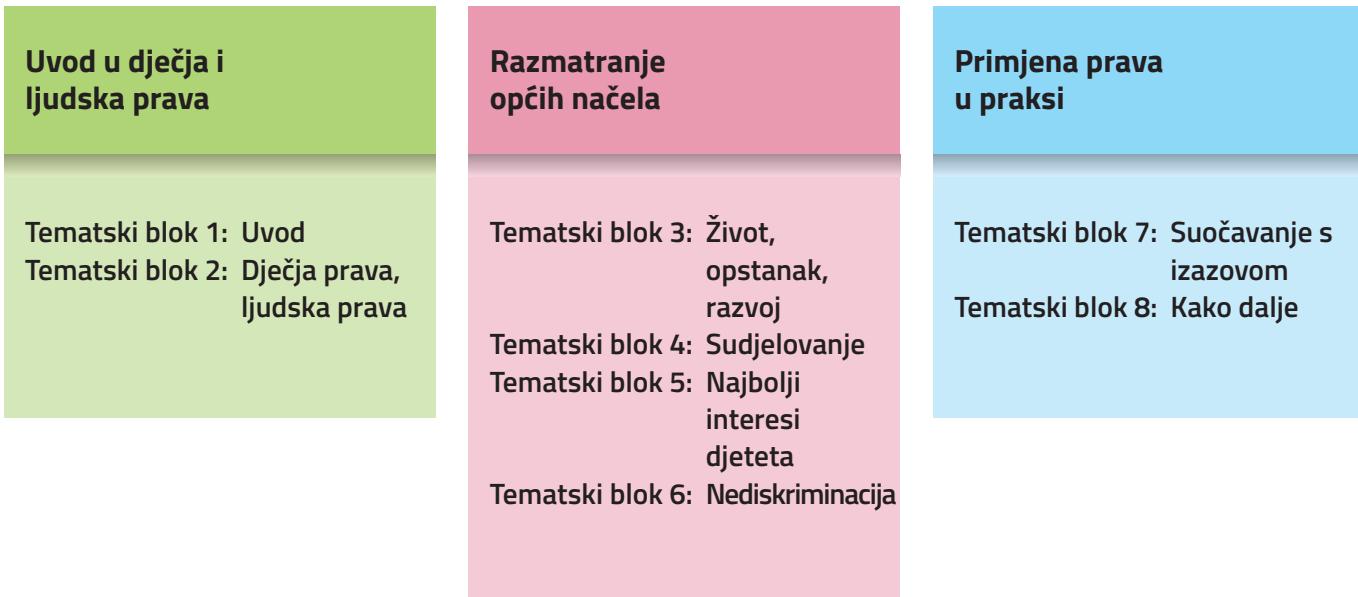
Što treba imati na umu

- Premda ćete tijekom obuke polaznicima trebati objasniti neke ključne točke, poznavanje tih ključnih točaka nije jedini – ili čak najvažniji – cilj treninga.
- Jednako su tako važne vještine koje polaznici moraju uvježbavati tijekom obuke, kao i motivacija i angažman koje ćete morati probuditi u njima kako bi doista unijeli promjene u svoju praksu.
- Ciljevi koji se odnose na vještine i emocionalni angažman postavljaju specifične zahtjeve u smislu načina na koji se obuka vodi. O tome ćete saznati više u poglavljju o nastavnoj metodologiji u nastavku teksta (14. stranica).

Ustroj i koncept obuke

Središnji dio ovog priručnika posvećen je detaljno opisanim planovima rada za osam tematskih blokova obuke koji čine edukacijski modul o dječjim pravima u trajanju od 12 sati. Obuka je koncipirana da traje dva dana – u 8 tematskih blokova, od kojih svaki traje 90 minuta.

Obuka je strukturirana oko četiri **opća načela** Konvencije o pravima djeteta. Ta su načela "stisnuta" između dva uvodna tematska bloka o dječjim pravima na samom početku obuke, i dva završna tematska bloka, koje će se baviti načinima na koji polaznici načela mogu primjeniti u praksi.

Pridržavajte se ovako postavljenog redoslijeda tematskih blokova: svaki blok logično se nastavlja na onaj koji mu je prethodio.

Što treba imati na umu

- Nastojte upamtiti – i podsjećajte polaznike na to – da opća načela ne treba doživljavati kao elemente koji su izolirani jedan od drugoga: svako od načela treba biti prisutno u svim odlukama koje se tiču djeteta.
- Nastojte naglasiti veze između načela – i veze između pojedinih tematskih blokova.

Nastavna metodologija

Metodologija koja se primjenjuje za ovu obuku temelji se na općeprihvaćenim prepostavkama o učinkovitoj obuci. Te prepostavke polaze od ovih ideja:

PREPOSTAVKE

- Polaznici najbolje uče kad su **aktivno uključeni**
- Za pravilno **usvajanje** informacija, prvo ih treba **obraditi i primijeniti**
- **Propitivanje i raspravljanje** o kompleksnim pitanjima ili područjima neslaganja dovodi do dubljeg razumijevanja.
- **Povezivanje** stvarnih životnih iskustava polaznika s teorijskim informacijama i te informacije čini životnima – i relevantnima
- **Radna atmosfera** i osjećaj **ugode i sigurnosti** koji polaznici imaju u skupini igraju važnu ulogu u poticanju njihovog emocionalnog angažmana i u učinkovitijem usvajanju informacija
- **Razvijanje vještina i sposobnosti** – kao što su, na primjer, komunikacijske vještine – zahitjava vježbanje!
- Polaznici uče **jedni od drugih** u istoj mjeri u kojoj uče od trenera, ako ne i više!

Sve navedeno pomoglo je u koncipiranju tematskih blokova i obuke u cjelini: svaki blok nudiobilje informacija, ali i prilike da se polaznici aktivno uključe i propitaju dobivene informacije.

Kao iskusni treneri, već poznajete različite tehnike grupnog rada u kojima će navedene pretpostavke najbolje doći do izražaja. Sljedeće preporuke shvatite prvenstveno kao podsjetnik na najvažnije točke koje treba imati na umu tijekom trajanja ove obuke:

PODSJETNICI!

>>> Potrudite se polaznicima dati dovoljno prilika (i vremena) da mogu diskutirati, postavljati pitanja ili govoriti o vlastitim iskustvima

Ovo je već navedeno u planovima rada za pojedine tematske blokove, s time da je vrijeme predviđeno za diskusiju vjerojatno minimum koji biste trebali izdvojiti: pokušajte izbjegći zadiranje teoretskog dijela sata u vrijeme predviđeno za diskusiju.

>>> Ne opterećujte polaznike preobiljem podataka ili tehničkim žargonom!

Podaci koji se navode u osnovnim informacijama za svaki tematski blok pomno su odabranidase uklope u vrijeme potrebno za održavanje ove obuke. Oni ne predstavljaju sve što se može naučiti o dječjim pravima!

Ako ste stručnjak za dječja prava, možda ćete pasti u iskušenje da budete opširniji: to činite oprezno. Iako je jasno da postoje važna pitanja koja u našim materijalima ne spominjemo, za ovaj konkretan program obuke ne bi bilo dobro da se polaznicima ne osigura dovoljno vremena za raspravu o prezentiranim idejama. Višak informacija nije uvijek poželjan!

>>> Pobrinite se da polaznici aktivno prate odvijanje nastave i redovno provjeravajte stupanj njihove pozornosti, interesa i razumijevanja

Ako primijetite da im pozornost popušta, zastanite i pokušajte utvrditi razlog za to; ili postavite pitanje cijeloj grupi; ili spomenite praktični primjer koji se može povezati s iskustvima polaznika. Ponekad morate biti fleksibilni u odnosu na vremenski raspored, osobito ako su ljudi zbumjeni ili ih neko pitanje izrazito muči.

>>> Stvorite atmosferu u kojoj će se polaznici osjećati slobodnima da kažu što misle ili da otvoreno govore o svim bojaznim ili nedoumicama.

Ovo je nešto što svima treba nedvosmisleno staviti do znanja od samog početka obuke: sva su pitanja dobrodošla, a nedoumice normalne! Tijekom obuke obraćajte se polaznicima i pitajte slažu li se ili imaju dileme. I sami istaknite moguće bojazni/probleme ako ih nitko drugi ne spomene.

>>> Imajte na umu – i uvažavajte – važan i zahtjevan posao kojime se polaznici bave

Mnogi polaznici možda će misliti da je potreba uvođenja dječjih prava samo najnovija u nizu obaveza s kojima se već moraju nositi – i zbog toga će se možda osjećati zabrinuto ili preopterećeno. Jasno, važno je stručnim djelatnicima u sustavu skrbi dočarati važnost obaveza koje imaju prema djeci o kojoj skrbe, ali isto tako im treba naglasiti da ozbiljan pristup dječjim pravima dovodi do kvalitetnijih međuljudskih odnosa i većeg zadovoljstva vlastitim radom.

>>> Ponašajte se prema polaznicima onako kako biste voljeli da se oni ponašaju prema djeci s kojom rade!

Pokušajte izgraditi odnose i atmosferu kakve biste željeli da polaznici izgrade s ljudima s kojima rade. Pokažite im dobre primjere konstruktivne rasprave i sudjelovanja: polaznici će nešto naučiti iz tog iskustva.

>>> Budite iskreni prema polaznicima, imajte povjerenja u njih, poštujte ih, postupajte s njima kao s ravnopravnim partnerima

Trener smije priznati da ne zna sve odgovore, to je savršeno prihvatljivo! Ako polaznici postavljaju kompleksna pitanja ili traže informacije koje izlaze izvan okvira vaše struke: budite iskreni! Postavite isto to pitanje drugima u grupi; priznjajte im ako niste sigurni; obećajte da ćete se ozbiljnije pozabaviti tim pitanjem – ili ohrabrite i njih da zauzmu isti takav stav. Polaznici će vas više poštovati budete li bili iskreni prema njima.

>>> Budite fleksibilni!

Reagirajte na potrebe polaznika tijekom obuke čim se pojave. Ako se neko pitanje pokaže izrazito kontroverznim ili dođe do neslaganja u grupi, nastojte naći vremena da to riješite – čak i ako to prekine normalno odvijanje obuke. Dinamika grupe mora ostati pozitivna.

Upamtite da je kvalitetna obuka zapravo niz razgovora – između trenera i polaznika, kao i između samih polaznika.

DRUGI MATERIJALI O METODOLOGIJI NASTAVE

Ako treneri nisu upoznati s participativnom metodologijom, postoji čitav niz materijala koji donose iscrpnije preporuke i savjete. Prvo poglavje priručnika Compass: Manual for Human Rights Education with Young People (nap. prev., Kompas: Priručnik za educiranje mladih o ljudskim pravima) sadrži korisne informacije. Priručnik možete naći na: https://www.coe.int/t/dg4/eycb/Source/Compass_2012_FINAL.pdf

Korištenje priručnika i priprema za obuku

RAZUMIJEVANJE KONCEPTA OBUKE

Planirani tematski blokovi u glavnom dijelu priručnika detaljno su opisani i relativno razumljivi sami po sebi. Važno je, međutim, da u potpunosti razumijete kako se različiti blokovi nadopunjuju i doprinose ostvarenju svrhe ove obuke.

>>> Preporučujemo da prije početka planiranja pojedinih tematskih blokova bar jednom pročitate cijeli priručnik.

PRIPREMA ZA ODRŽAVANJE TEMATSKIH BLOKOVA

Pomno pročitajte plan rada za svaki tematski blok: morate biti odlično upoznati s osnovnim informacijama za svaki blok i načinom na koji će se aktivnosti odvijati.

>>> Ako ste facilitator koji radi zajedno s drugom osobom, jasno odredite tko će voditi koji dio, i pazite da imate zajednički pristup koji ste ranije dogovorili. Odredite i tko će biti odgovoran za to da imate sve što se navodi u ‘Pripremi i potrebnim materijalima’, popisu koji se nalazi na početku plana rada za svaki tematski blok.

KORIŠTENJE OSNOVNIH INFORMACIJA

Osnovne informacije u planovima rada za pojedine tematske blokove predstavljaju ključan sadržaj koji se polaznicima prenosi u svakom tematskom bloku. Te informacije su *minimum* koji polaznici moraju naučiti.

Morate napraviti vlastite folije za prezentacije: te folije moraju sadržavati sažetke sadržaja osnovnih informacija. Preostale informacije mogu se koristiti kao dopuna prezentaciji.

Što treba učiniti...

>>> Trebali biste biti dobro upoznati s brošurama *Upoznaj svoja prava!* i *Osiguranje dječjih prava*. Obje će se koristiti u zaključnim tematskim blokovima, a imaju i neke važne informacije koje će biti korisne u ostalim blokovima.

Bilo bi idealno da i polaznici ove dvije brošure pročitaju prije početka obuke. Ako to nije moguće, u najmanju ruku se pobrinite da im se podijele primjeri brošura na početku obuke.

>>> Trebate biti dobro upoznati sa Smjernicama UN-a za alternativnu skrb o djeci. U Dodatku 2 možete pronaći sažetak smjernica (101. stranica).

>>> Važno je da se možete pouzdati u svoju sposobnost da polaznicima prenesete sadržaj obuke i da pokušate predvidjeti pitanja ili problematiku koja bi polaznike mogla naročito zanimati. Ako niste sigurni što mislite o nekoj ideji ili sadržaju u cjelini, nastojte to prodiskutirati s kolegama prije početka obuke.

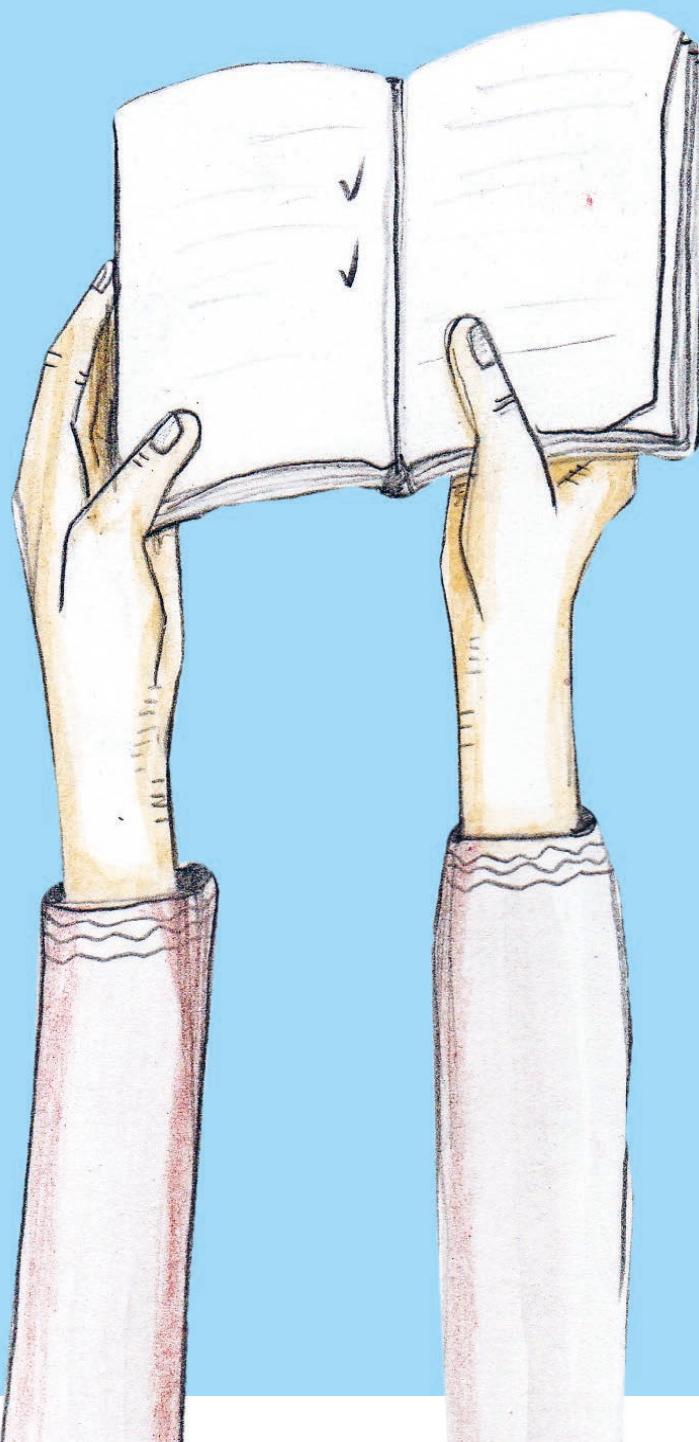
OPIS PROGRAMA

#	Naziv tematskog bloka	Opis
1	Uvod u obuku	Definira kontekst i ton obuke: pojašnjava osnovne postavke obuke, predstavlja ključne ideje i daje polaznicima priliku da ih zajedno istraže.
2	Dječja prava, ljudska prava	Stvara poveznice između dječjih prava i iskustava samih polaznika; upoznaje ih s Konvencijom o pravima djeteta i općim načelima konvencije.
3	Život, opstanak, razvoj	Opća načela i pravo na život, opstanak i razvoj proučavaju se kroz prizmu analize slučaja. Polaznici također razmatraju pravo na razvoj u kontekstu djece koja izlaze iz sustava skrbi.
4	Sudjelovanje	Bavi se djetetovim pravom na izražavanje svog mišljenja i sudjelovanje. Naglasak je na učinkovitoj komunikaciji.
5	Najbolji interesi djeteta	Nakon osvrta na prethodni dan, detaljnije se bavi trećim općim načelom: najboljim interesima djeteta. Polaznici razmatraju neke od čimbenika koje treba uzeti u obzir pri procjeni najboljih interesa.
6	Nediskriminacija	Osvrće se na brojna pitanja o kojima se već raspravljalo u prethodnim blokovima – i uvodi ideju pozitivne i negativne diskriminacije.
7	Suočavanje s izazovom	Istražuju se mogućnosti za primjenu ideja u praksi. Polaznici se pripremaju za aktivnost igranja uloga i simuliraju razgovore kakve bi mogli voditi po povratku na radno mjesto.
8	Kako dalje	Završetak aktivnosti igranja uloga i propitivanje njezine relevantnosti za posao polaznika. Razmatra se mreža pojedinaca i ustanova s kojima stručni djelatnici u sustavu skrbi dolaze u kontakt – i koje bi im mogle pružiti podršku. Evaluacija i zaključenje obuke.

TEMATSKI BLOK

Uvod u
obuku

1

TEMATSKI BLOK 1:

UVOD U OBUKU

Sažetak

Ovaj tematski blok definira kontekst i ton obuke, pojašnjava osnovne postavke obuke, predstavlja ključne ideje i daje polaznicima priliku da ih zajedno istraže.

Plan tematskog bloka

1	Dobrodošlica: Upoznavanje, kratki pregled obuke i ovog tematskog bloka	30 min
2	Prezentacija: Zašto su važna dječja prava u sustavu alternativne skrbi?	20 min
3	Grupni rad: Polaznici se predstavljaju, govore o svojim očekivanjima i aspektima kojih ih brinu/zanimaju	20 min
4	Povratna informacija / diskusija o grupnom radu	20 min

Svrha

- Predstaviti program obuke, trenere i polaznike
- Definirati ključne ideje i svrhu obuke
- Omogućiti polaznicima da se opuste i da otvoreno kažu što misle o obuci
- Procijeniti razinu znanja polaznika, njihova očekivanja i što ih brine/zanima

Priprema i potrebni materijali

- Značke s imenima za polaznike
  - Primjeri programa i sve folije koji će se koristiti tijekom prezentacija (vidi 21. – 23. stranicu)
  - Veliki papiri i debeli flomasteri za grupni rad
  - Po želji: informacije o Smjernicama UN-a za alternativnu skrb o djeci (109. stranica)
  - Ako je potrebno: rezervni primjeri upitnika za preliminarnu procjenu (120. stranica)*
- Svakako provjerite jesu li svi polaznici predali ispunjen upitnik za preliminarnu procjenu. Zamolite polaznike koji to još nisu učinili da na brzinu ispune upitnik prije početka obuke.*

Upute za održavanje tematskog bloka

Dobrodošlica: Upoznavanje, kratki opis obuke i ovog tematskog bloka

1. Iskoristite prvih 20-30 minuta da polaznicima zaželite dobrodošlicu, predstavite im facilitatore i objasnite ključne aspekte sadržaja, ciljeva i metoda obuke.

Savjeti

- Nakon prezentacije odvojite 10 minuta da se svi polaznici mogu ukratko predstaviti. Objasnite da će svi imati priliku bolje se upoznati već tijekom sljedećeg tematskog bloka.
- Osnovne informacije sadrže nekoliko točaka koje treba navesti u prezentaciji (22. stranica).
- Pokušajte na kraju ostaviti vremena za sva goruća pitanja – ali objasnite da će se na ta pitanja uglavnom odgovarati u grupnom radu u kasnijem dijelu istog ovog tematskog bloka.

Prezentacija: Zašto su dječja prava važna u sustavu alternativne skrbi?

2. Ponudite kratki pregled ljudskih prava, dječjih prava i njihove važnosti za alternativnu skrb.

Savjeti

- Svrha ova kratke prezentacije jest pružiti općeniti pregled ključnih tema. Vidi 27. stranicu za aspekte koje treba istaknuti.
- 'Provjera poznavanja prava' ponavlja neka pitanja iz upitnika za preliminarnu procjenu: objasnite polaznicima da je korisno steći općeniti uvid u to koliko je tko osviješten – i za nas, i za njih.
- Pokušajte na kraju ostaviti vremena za goruća pitanja – ali objasnite da će se njima uglavnom baviti u grupnom radu, u kasnijem dijelu tematskog bloka.

Grupni rad: Polaznici se predstavljaju, govore o svojim očekivanjima i bojaznima/interesima vezanima za obuku

- Podijelite polaznike na grupe od 4-5 ljudi i svakoj grupi dajte veliki list papira i popis zadataka s 22. stranice. Objasnite da je glavna svrha ove aktivnosti omogućiti im da se međusobno upoznaju i razmijene mišljenja o obuci.

Savjeti

- Nastojte da ljudi koji se već poznaju ne budu u istoj grupi.
- Objasnite da svaka grupa ima najviše dvije minute da s ostalima podijeli povratne informacije o svojoj diskusiji. Recite im da trebaju imenovati predstavnika koji će prezentirati njihove povratne informacije – i zamolite ih da sve što zapišu na papir bude čitljivo!

Povratne informacije / diskusija o grupnom radu

- Opet okupite sve grupe i zamolite njihove predstavnike da ukratko izlože sadržaj diskusija koje su se vodile. Pazite da svi održe prezentacije unutar zadanog vremenskog okvira.
- Nakon svih prezentacija, pokušajte sažeti rezultate rada i odgovoriti na neka od izraženih očekivanja i bojazni. Objasnite da ćete se svime detaljnije pozabaviti u nastavku obuke.

Savjeti

- Prije nego što ponovo okupite sve polaznike, možete ih zamoliti da objese svoje postere po prostoriji i svima dati dovoljno vremena da obidu prostoriju i pogledaju rezultate rada ostalih grupa. Takav pristup može skratiti vrijeme potrebno za prezentacije.
- Svakako upamtite očekivanja i bojazni – osobito one koje se često javljaju. Možda ćete u kasnijem djelu obuke morati predvidjeti nešto vremena da odgovorite na njih.

OSNOVNE INFORMACIJE

Uvod u obuku

Sadržaj

Popis zadataka za grupni rad	23
Aspekti koje treba istaknuti u uvodu	23
Prezentacija o ljudskim i dječjim pravima	25

Popis zadataka za grupni rad

U obliku letka koji se dijeli svakom polazniku ili prikazuje na monitoru

Popis zadataka

Prvo se predstavite ostalima u grupi. Spomenite ranije edukacije ili iskustvo s dječjim pravima. Prodiskutirajte sljedeća dva pitanja sa svojom grupom. Odgovore zabilježite na posteru.

1. PITANJE: Polazeći od prezentacije i vaših očekivanja od ove obuke, što bi je moglo učiniti korisnom i relevantnom za vaš rad?

2. PITANJE: Imate li ikakvih bojazni o ovom programu obuke ili primjeni dječjih prava u vašem radu?

Iz svakog pitanja morate izvući samo dvije ključne točke koje ćete potom predstaviti svim polaznicima. Za konačni izvještaj pred svim polaznicima imat ćete samo dvije minute!

Aspekti koje treba istaknuti u uvodu

1. Dobrodošlica i predstavljanje

- > Predstavljanje trenera i dobrodošlica polaznicima
- > Pružite uvid u kontekst obuke i pojasnite zašto je vaša ustanova smatra važnom
- > Dok pojašnjavate kontekst obuke, možete spomenuti brošure **Osiguranje dječjih prava** i **Upoznaj svoja prava!** Objasnite da će se te dvije publikacije spominjati tijekom obuke – te da bi za polaznike bilo korisno da se s objema upoznaju.

Napomene

2. Zašto je ova obuka važna?

Obuka je važna zato što su dječja prava važna!

"Djeca imaju ranjiviji položaj u društvu, a dječja prava pružaju im određenu zaštitu. Ali ta zaštita postoji samo ako djeca znaju za svoja prava i imaju nekoga tko će ih podržati kad se ta prava prekrše."

Mlada osoba u sustavu alternativne skrbi

- Sva djeca imaju ljudska prava: ta prava poznata su i kao **dječja prava**
- Djeca u sustavu alternativne skrbi često gledaju kako se njihova prava **krše**
- Stručni djelatnici u sustavu skrbi **imaju važnu ulogu** u osiguravanju primjerenog poštovanja prava djece u njihovoj skrbi
- Stručni djelatnici u sustavu skrbi imaju određene **obaveze** vezane za tu ulogu - u skladu s nacionalnim i međunarodnim zakonima
- Različita međunarodna tijela, uključujući UN, Vijeće Europe i Europsku komisiju, objavila su **preporuke** za integraciju dječjih prava u proces pružanja skrbi

Napomene

- > Možete iznijeti neke informacije o Smjernicama UN-a za alternativnu skrb o djeci – ili polaznicima podijeliti kopiju 101. stranice
- > Također biste trebali polaznike uputiti na stranice 8. – 10. u brošuri Osiguranje dječjih prava, koje se bave razlozima za usvajanje pristupa zasnovanog na dječjim pravima

3. Svrha i ciljevi ove obuke

Nadamo se da ćete do kraja ove obuke...

- steći dublji **uvid** u dječja i ljudska prava – i razloga zbog kojih su važna
- biti **sposobni prepoznati** ograničavanja ili kršenja dječjih prava u vašem radu
- **prepoznati** učestala kršenja prava koja bi mlađi o kojima skrbite mogli osobno doživjeti
- shvatiti **vrijednost** potrebe da u svom radu vodite računa o dječjim pravima
- uvidjeti da vam pristup zasnovan na dječjim pravima može **pomoći** u vašem radu
- znati kako **provoditi** dječja prava u vašoj praksi

Suradnjom postižemo dobre rezultate!

Vidimo rezultate svog rada!

4. Kako ćemo raditi?

- Obuka će imati oblik diskusije: vaš aktivni doprinos iznimno je važan!
- Osnovne informacije dobit ćete od nas – putem prezentacija – ali dobar dio obuke provest ćete radeći u grupama s ostalim polaznicima
- Pokušat ćemo odgovoriti na svako vaše pitanje
- Želimo čuti vaša iskustva i vaše nedoumice
- Poštovat ćemo vaše stavove, nesigurnosti i različite razine znanja unutar grupe: nitko neće biti osuđivan zbog izricanja svog mišljenja. Naprotiv, pozivamo vas da to slobodno učinite!

Nećemo zaboraviti vaša prava: i odrasle osobe imaju ljudska prava! Razumijemo da stručnjaci za skrb osjećaju pritisak koji zajednica oko njih nije uvijek u stanju prepoznati. Ova obuka djełomično je zamišljena da vam pomogne: ne bi smjela stvoriti dodatno opterećenje.

VAŽNO!

5. Kratki opis obuke

Napomene

- > Ukratko opišite program u sljedeća dva dana: poslužite se tabelom na 18. stranici i objasnite kako će se odvijati ostatak prvog tematskog bloka
- > Naglasite da će obuka biti vrlo intenzivna! Polaznike čeka velika količina novih informacija – koje ćete im izlagati u nizu kratkih prezentacija. Upozorite polaznike da će vremena katkad biti malo, zbog čega će možda trebati skratiti neke diskusije
- > Provjerite imaju li polaznici pitanja

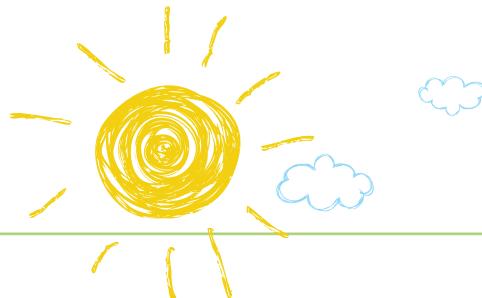
Prezentacija o ljudskim i dječjim pravima

6. Provjera poznavanja ljudskih prava

Napomene

- > Upotrijebite prva tri pitanja da procijenite razinu znanja i iskustva u grupi. Možete zamoliti ljude da dignu ruku na odgovor koju smatraju najprikladnijom.
- > Ohrabrite polaznike da budu što je moguće iskreniji u svojim odgovorima

Provjera poznavanja ljudskih prava

Kako biste ocijenili svoje razumijevanje ljudskih prava?

Odlično

Dobro

Elementarno

PITANJE 1

Provjera poznavanja ljudskih prava

Kako biste ocijenili svoje razumijevanje dječjih prava?

Odlično

Dobro

Elementarno

PITANJE 2

Provjera poznavanja ljudskih prava

Koliko često se služite dječjim pravima u svom radu?

Stalno

Ponekad

(Gotovo) nikad

PITANJE 3

7. Što su ljudska prava?

- Sva ljudska bića imaju ljudska prava, a **vlade i državni službenici** dužni su ih provoditi. U tom smislu, ljudska prava se bitno razlikuju od svih ostalih zakona!
- Temelje se na univerzalnim **vrijednostima** – na **slobodi, jednakosti i dostojanstvu**
- Pružaju **minimalnu** razinu **zaštite** za sve ljude
- Rezultat su neprestanih borbi i kampanja za pravedno postupanje s ljudima kroz stoljeća i u svim dijelovima svijeta
- Usvojile su ih **sve vlade svijeta** te sad imaju status zakona

8. Zakon o ljudskim pravima

Zakoni o ljudskim pravima postoje na:

- međunarodnoj razini:** na razini UN-a
- regionalnoj razini:** na razini Europe
- nacionalnoj (unutarnjoj) razini:** u ustavu ili povelji o pravima

Bez obzira na to iz koje zemlje dolazite, vaša prava i prava djece za koju skrbite zaštićena su na sve tri razine.

Međunarodni mehanizmi

Ujedinjeni narodi (UN)

Regionalni mehanizmi

Vijeće Europe (COE)

Nacionalni mehanizmi

Nacionalno zakonodavstvo

- > Nacionalni zakoni koji štite dječja prava pobliže su opisani u sljedećem tematskom bloku

Napomene

9. Što su dječja prava?

“Djetetu su zbog njegove tjelesne i duhovne nezrelosti potrebni posebna zaštita i skrb, uključujući odgovarajuću pravnu zaštitu prije i poslije rođenja.”

Deklaracija UN-a o pravima djeteta, 1959.

- Djeca nemaju više prava od odraslih osoba: imaju **ista ljudska prava**
- Djeci, međutim, kao i nekim drugim skupinama, treba **posebna pozornost** kako bi se osiguralo da se njihova prava doista uvažavaju: dječja prava osiguravaju tu dodatnu podršku
- Djeca u sustavu alternativne skrbi prepoznata su kao skupina kojoj treba **posebna briga** i pozornost u smislu poštovanja njihovih prava

Članak 20., Konvencija o pravima djeteta

“Dijete koje je privremeno ili trajno lišeno obiteljske okoline, ili kojemu se zbog njegova najboljeg interesa ne može dopustiti da u njoj ostane, ima pravo na posebnu zaštitu i pomoć od strane države ...”

- > Treću točku možete potkrijepiti s nekoliko primjera:

- Djeca u sustavu alternativne skrbi trebaju posebne aranžmane već samo zbog toga da mogu viđati svoju biološku majku ili obitelj
- Često su diskriminirana samo zato što su u sustavu skrbi
- Nemaju uvjek “osobu od povjerenja” kojoj se mogu obratiti kad moraju donijeti neku odluku.

Napomene

10. Dječja prava u međunarodnom zakonodavstvu

- Na međunarodnoj razini, dječja prava zaštićena su **Konvencijom o pravima djeteta**.
- UN je izradio **Smjernice** za djecu u alternativnoj skrbi: smjernice su namijenjene kreatorima politike, radi poboljšanja provedbe Konvencije za djecu u sustavu alternativne skrbi.

- > Više informacija o Smjernicama UN-a možete naći na 109. stranici.

SOS Dječje selo izradilo je koristan dokument za pomoć u provedbi Smjernica. Možete ga naći na: <http://www.alternativecareguidelines.org/>

- > Možete podsjetiti polaznike da se svi sporazumi i zakoni o ljudskim pravima odnose i na djecu i na odrasle – npr. Opća deklaracija o pravima čovjeka, Europska konvencija o ljudskim pravima, Europska socijalna povelja itd.

Napomene

11. Ljudska prava za ostale zaštićene skupine

- Druge skupine osim djece koje su prepoznate u smislu potrebe za posebnom pomoći kako bi se osigurala njihova prava

Među njima su:

- Žene (i djevojčice)
- Osobe s invaliditetom
- Nacionalne ili etničke manjine,
- Ekonomski migranti (radnici migranti), itd.

Ovo je važno zato što brojna djeca u sustavu alternativne skrbi pripadaju u više od jedne zaštićene kategorije – na primjer, dijete može imati invaliditet, biti ženskog roda ili pripadnik etničke manjine.

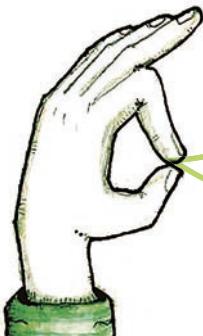
12. Dječja prava na nacionalnoj razini

Napomena

Ako vam vrijeme to dopušta, polaznicima ukratko opišite odredbe za zaštitu dječjih prava u vašoj zemlji

13. Zašto su dječja prava važna u sustavu alternativne skrbi?

- Zato što sva djeca imaju prava: djeca u sustavu alternativne skrbi zaslužuju **jednake mogućnosti i jednak poštovanje** kao i djeca koja žive u biološkim obiteljima
- Zato što djeca u sustavu skrbi mogu biti osobito ranjiva i zato što mogu **zatrebati pomoći ili podršku**
- Zato što su brojni izvještaji i istraživanja otkrili slučajevne kršenja **prava djece u sustavu skrbi**. Ta kršenja prava ponekad su strukturalna ili sustavna po svojoj prirodi.
- Zato što svaka osoba zadužena za skrb o djetetu ima određene **obaveze** u skladu sa zakonom o ljudskim pravima: stručni djelatnici u sustavu skrbi moraju poznavati dječja prava kako bi osigurali primjerenu zaštitu djeteta.
- Zato što će se dijete čija se prava poštju zdravo **razvijati**. A to će i vama pružiti veći osjećaj ispunjenosti u vašem poslu!

Analiza slučaja: kumulativne povrede prava

Jedno dijete bilo je seksualno zlostavljanje od strane drugog djeteta u smještaju. Zlostavljač je u to vrijeme bio maloljetan pa ga nije bilo moguće odmah premjestiti u drugi oblik skrbi. Žrtva je bila prisiljena šest mjeseci boraviti u istom smještaju kao i njezin napadač.

Imate određene obaveze da osigurate poštovanje prava djece o kojoj skrbite.

VAŽNO!

14. Što to znači za vaš rad?

Obaveze poštovanja ljudskih prava zahtijevaju da osobe zadužene za skrb o djeci:

- Poznaju i **poštuju** dječja prava: nitko ne smije aktivno kršiti dječja prava. Neznanje nije opravданje!
- **Štite** djecu od mogućih kršenja prava: dužni ste poduzeti mјere da gdje god je to moguće spriječite kršenje prava.
- **Ostvarivati** dječja prava: politike, postupci i smjernice uвijek moraju biti tako osmiшljene da djeca mogu uživati sva svoja prava. To uključuje učinkovite mehanizme praćenja i podnošenja prijava.

POŠTOVATI

ŠTITITI

OSTVARIVATI

Napomena

- > Objasnite da će se obuka baviti praktičnim primjerima i strategijama koje se odnose na ove točke.
- > Ako budete imali vremena, poslužite se citatima ili primjerom u nastavku za ilustraciju gornjih točaka.

Primjeri problema vezanih za prava

Glasovi mladih

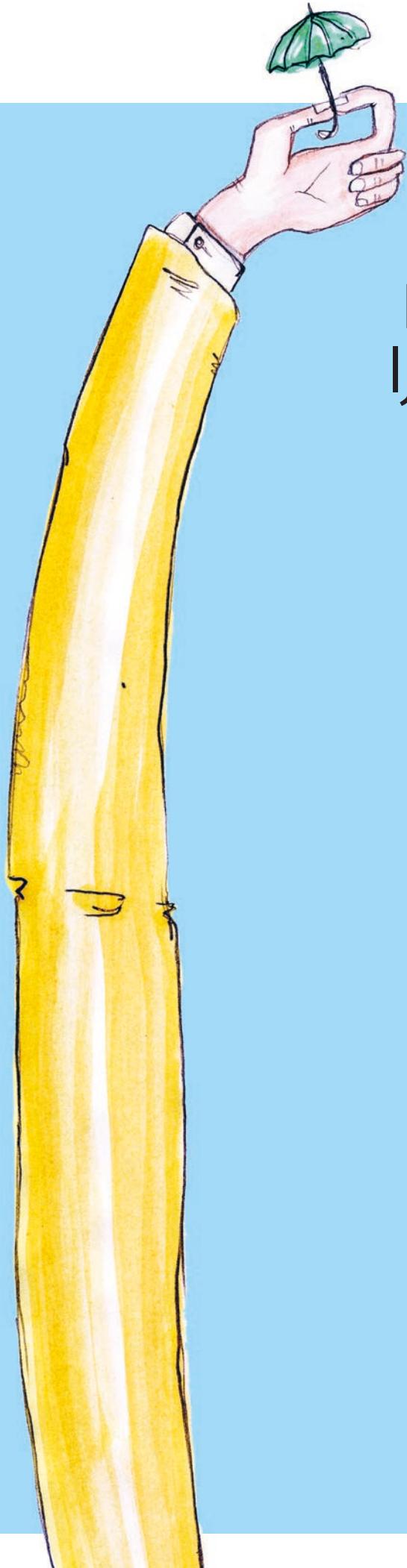
"Nedostaje mi moja obitelj. Nikad ih nisam upoznala. Samo sam ih vidjela na fotografiji koju su mi poslali."

"Kad su nas poslali u dom za mlade nisu uzeli u obzir naše mišljenje o tome u koji nas dom treba poslati. Nisu smatrali da braća i sestre trebaju ostati na okupu."

"Jedno dijete je bilo neposlušno. Cijeli dan mu nisu dali jesti; nisu poštovali njegovo pravo na prehranu."

"Uvijek sam imao neugodan dojam da sam 'lišen' svoje privatnosti."

**TEMATSKI
BLOK**
**Dječja prava,
ljudska prava**

2

TEMATSKI BLOK 2:

DJEČJA PRAVA, LJUDSKA PRAVA

Sažetak

Ovaj tematski blok zamišljen je kao početak nalaženja veza između dječjih prava i osobnih iskuštava polaznika i kao uvod u opća načela Konvencije o pravima djeteta.

Plan tematskog bloka

1	Uvod i promišljanje: Što alternativna skrb znači za dijete?	10 min
2	Aktivnost u malim grupama: - Izrada "deklaracije" - Grafička usporedba prava s Konvencijom	45 min
3	Galerija rezultata i razgovor o obavljenom zadatku	25 min
4	Završna prezentacija: Konvencija i njezina opća načela	10 min

Svrha

- Razmisliti o pravima koja treba štititi u sustavu alternativne skrbi
- Predstaviti Konvenciju o pravima djeteta i njezina opća načela
- Proučiti vrijednosti i načela koja usmjeravaju rad polaznika
- Naglasiti vezu između sustava vrijednosti polaznika i sustava vrijednosti koje se provlače kroz dječja prava

Priprema i potrebni materijali

- Veliki listovi papira (flipchart) i debeli flomasteri
- Kopije Konvencije o pravima djeteta (skraćena verzija – vidi Dodatak 1)
- Folije za prezentaciju (vidi 35. stranicu)
- PO ŽELJI: integralna verzija Konvencije

Upute za održavanje tematskog bloka

Uvod i promišljanje: što alternativna skrb znači za dijete?

- Zamolite sve polaznike da razmисле o nekom djetetu koje im je blisko; to može biti njihovo dijete, nećak ili nećakinja, ili bilo koje drugo dijete s kojim imaju snažnu emocionalnu vezu. Objasnite im da će u sljedećoj aktivnosti morati zamisliti da je donesena odluka da se to dijete uputi na smještaj u sustav skrbi.
- Dajte polaznicima nekoliko minuta da u miru razmисle o tome što to znači za dijete, kao i o bojaznima koje bi oni osobno mogli imati.

Aktivnost u malim grupama: 1) Izrada deklaracije

- Nekoliko minuta kasnije, podijelite polaznike na grupe od 4-5 članova. Svakoj grupi dajte flomastere i jedan veliki list papira. Objasnite da grupe imaju 20 minuta da naprave popis stvari koje žele da dijete svakako ima u svom novom domu. Recite im da je to njihova Deklaracija o dječjim pravima!

- Možete zamoliti polaznike da razmisle o "crvenim granicama" koje osobe koje skrbe o djetetu nipošto ne smiju prijeći.
- Potaknite ih da razmisle o stvarima koje bi osobe koje skrbe o djetetu **trebale** činiti, kao i o stvarima koje **ne bi trebale** činiti.

Savjeti

Aktivnost u malim grupama: 2) Grafička usporedba prava s Konvencijom

- Nakon otprilike 20 minuta, obratite se polaznicima. Objasnite im da i nadalje ostaju u istim grupama, ali da će sad imati priliku usporediti svoju 'deklaraciju' s Konvencijom o pravima djeteta.
- Podijelite svima primjerke Konvencije (skraćena verzija – 100. stranica) i zamolite grupe da je pročitaju i utvrde sličnosti i razlike između tog dokumenta i popisa koji su ranije izradili. Zamolite ih da to pokušaju zabilježiti na listu papira, tako da bude razumljivo svim ostalim grupama.
  - > Gdje su točke preklapanja?
  - > Gdje su razlike?
  - > Navodi li Konvencija neko pravo koje ne razumiju (ili s kojim se ne slažu)?

Savjeti:

- Upozorite polaznike na činjenicu da je riječ o skraćenoj verziji.
- Ako želite, možete na kraju aktivnosti podijeliti primjerke integralne verzije Konvencije, da polaznicima posluži u kasnjem radu.

Galerija rezultata i razgovor o obavljenom zadatku

6. Kad grupe završe s usporedbom između njihovih popisa i Konvencije, pozovite ih da objese svoje papire po prostoriji. Dajte svima oko 5 minuta da stignu obići prostoriju i razgledati radove ostalih grupa.
7. Potom sve okupite za zajednički razgovor o obavljenom zadatku. Vodite diskusiju pridržavajući se sljedećih pitanja:

Pitanja za razgovor o obavljenom zadatku

- Kako vam se svidjela aktivnost? Je li bila korisna?
- Do koje mjere se vaša deklaracija podudarala s člancima Konvencije? Koje su bile ključne razlike?
- Jeste li primijetili neke značajne razlike između vašeg popisa i popisa ostalih grupa?
- Jeste li u Konvenciji uočili neke članke koje ne razumijete ili se s njima ne slažete?

Završna prezentacija: Konvencija i njezina opća načela

8. Zaključite ovaj tematski blok predstavljanjem četiriju općih načela Konvencije. Objasnite da će u sljedeća četiri tematska bloka proučavati ta načela, jedno po jedno. Poslužite se napomenama iz osnovnih informacija na 37. stranici.

OSNOVNE INFORMACIJE

Dječja prava, ljudska prava

Prezentacija: Konvencija o pravima djeteta

1. O Konvenciji

- Konvenciju o pravima djeteta Ujedinjeni narodi (UN) su usvojili 1989. godine. Dijelom međunarodnog prava postala je 1990. godine.
- Konvencija je pravno obvezujući sporazum. Zemlje koje su taj sporazum potpisale i ratificirale po međunarodnom su ga pravu dužne i primjenjivati.
- Konvencija o pravima djeteta je sporazum o ljudskim pravima koji je ratificiralo više zemalja svijeta od bilo kojeg drugog takvog dokumenta. Jedina zemlja koja ga nije ratificirala je SAD!
- Pojam "dijete" u sporazumu se odnosi na sve osobe mlađe od 18 godina.

2. Dječja prava u nacionalnom zakonodavstvu

- > Budete li imali vremena, polaznicima ukratko opišite koji zakoni u vašoj zemlji štite dječja prava

Napomene

3. Kako Konvencija pomaže?

- Konvencija prepoznaće da su djeca ranjiva i da im je potrebna pomoć. Konvencija osigurava da djeca dobivaju podršku potrebnu da ostvare svoja prava.
- Konvencija nas podsjeća na to da djeca nisu samo ranjiva bića kojima treba pomoći odraslih: djeca su osobe! Ona moraju dobiti autonomiju i kontrolu nad vlastitim životom.
- Konvencija nas podsjeća na to da su sva ljudska prava jednako važna: nema "prioritetnih prava".
- Konvencija pruža zajednički pravni i etički okvir za djecu širom svijeta. Taj zajednički okvir služi kao referentna točka za praćenje napretka i kontrolu kršenja prava.
- Konvencija stvara sustav odgovornosti: vlade snose krajnju odgovornost za osiguranje poštovanja dječjih prava, ali ostale odrasle osobe također imaju obaveze propisane Konvencijom.

Stručni djelatnici u sustavu skrbi imaju obaveze propisane Konvencijom – bez obzira na to rade li za lokalno nadležno tijelo ili za privatnu organizaciju.

VAŽNO!

Napomene

- > Za 3. točku: Konvencija je bila prvi međunarodni sporazum koji je obuhvatio čitav spektar ljudskih prava. Ostali sporazumi obuhvatili su samo neke kategorije prava, ali ne sve.
- > Što se tiče odgovornosti, mogli biste spomenuti važnost mehanizama odgovornosti. Oni uključuju učinkovite postupke praćenja i mehanizme podnošenja prijava s kojima su mladi upoznati i mogu ih koristiti. Na sve prijave mora se reagirati!

4. Kako Konvencija funkcionira?

- Svakih pet godina, zemlje potpisnice moraju podnijeti izvještaj **Odboru UN-a za prava djeteta**. Odbor je sastavljen od 18 stručnjaka iz različitih zemalja.
- Vlade su dužne izvijestiti pridržavaju li se sporazuma:
  - > Moraju pokazati da nema ozbiljnih kršenja dječjih prava
  - > Moraju imati pravilan pravni i politički okvir kako bi osigurale poštovanje dječjih prava
  - > Moraju pokazati da imaju sustave za učinkovito praćenje i reagiranje na sva kršenja prava
- Ostale organizacije – nevladine – također smiju podnosići izvještaje odboru. Ti izvještaji obično su znatno kritičniji od vladinih izvještaja!

VAŽNO!

Ako mladi zaziru od podnošenja prijava ili ne znaju kako to učiniti; ako na prijave nitko ne reagira ili mlada osoba nije u stanju dovesti u pitanje donesene odluke – u tom slučaju njihova prava nisu primjereno ispoštovana.

5. Koja prava?

Prava u Konvenciji mogu se podijeliti na tri glavne kategorije:

Prava na zaštitu

- Ova prava osiguravaju djeci zaštitu od zlostavljanja, izrabljivanja ili bilo koje druge vrste opasnosti.

Prava na život, opstanak, razvoj

- Ova prava obuhvaćaju elemente poput prava na identitet, pripadnost i obitelj, kao i pravo na zdravstvenu zaštitu, izobrazbu, životni prostor, kvalitetan oblik skrbi, ako je to potrebno – i tako dalje.

Prava na sudjelovanje

- Ova prava bila su možda i glavna inovacija u Konvenciji: ona prepoznaju dječja prava na sudjelovanje u donošenju odluka koje ih se tiču, na uvažavanje njihovog mišljenja, na informaciju, i zajamčenu dostatnu privatnost – među ostalim.

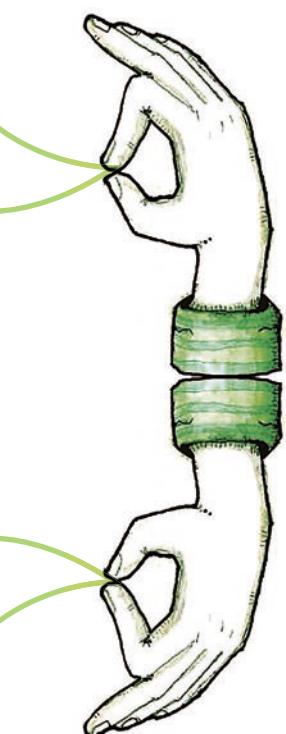
Analiza slučaja: Pravo na život, opstanak, razvoj

Dva brata u dobi od 9 i 11 godina proveli su pet godina u alternativnoj skrbi. Zadnjih godinu dana nisu se susreli sa svojom biološkom majkom niti su s njom bili u ikakvom kontaktu.

Bili su dobro integrirani u svoje okruženje skrbi i lokalnu školu te u mogućnosti da održavaju redovan kontakt s trećim bratom koji živi u blizini, u ustanovi za djecu s psihološkim poteškoćama.

Nakon pet godina, dva brata poslana su na tretjedni odmor kod obitelji koja živi blizu majčina mesta prebivališta. Cilj je bio da se sastanu s majkom kako bi se procijenila poželjnost obnove kontakta – i možda, da za godinu ili dvije opet počnu živjeti s njom. No, dječaci se nikad više nisu vratili u stari smještaj. Socijalni radnici koji nisu bili upoznati s njihovim slučajem odlučili su djecu smjestiti u novu obitelj bez konzultacija s ikim u njihovom prvom smještaju – i ne provjerivši je li majka spremna uložiti energiju u odnos s djecom. Dva

dječaka nisu se smjela vratiti čak ni po svoje stvari niti se oprostiti s prijateljima s kojima su se družili pet godina. U njihovom novom prebivalištu nitko se nije pobrinuo da im se osigura nastavak kontakta sa starim prijateljima, niti, što je još važnije, s njihovim bratom.

6. Opća načela

- Odbor za prava djeteta neke ključne članke prepoznaje kao "opća načela". Ova četiri članka temeljni su dio Konvencije i predstavljaju okvir za razumijevanje Konvencije u cjelini.

"Ja sam imigrant... ali isto tako imam pravo biti građanin ravнопravan s drugima."

Opće načelo: Pravo na nediskriminaciju

Članak 2.

Dječja prava **univerzalno** se odnose na **svu** djecu. Djeca nikad ne bi smjela biti izložena diskriminaciji zbog svog spola, rase, vjeroispovijesti, sposobnosti, materinjeg jezika ili iz bilo kojeg drugog razloga. Postoje odredbe kojima je cilj osigurati da djeca nikad nisu podvrgnuta nepravednom postupanju, a to katkad znači *drugacije* postupanje s djetetom koje je u nepovoljnijem položaju od drugih.

Opće načelo: Najbolji interesi djeteta

Članak 3.

"Najbolji interes djeteta" uvijek treba biti na **prvom mjestu** pri donošenju odluka koje se tiču djece. Odrasli su dužni voditi računa o tome kako će njihove odluke utjecati na djecu – i osigurati da su interesi djece prioritet.

Opće načelo: Pravo na život, opstanak i razvoj

Članak 6.

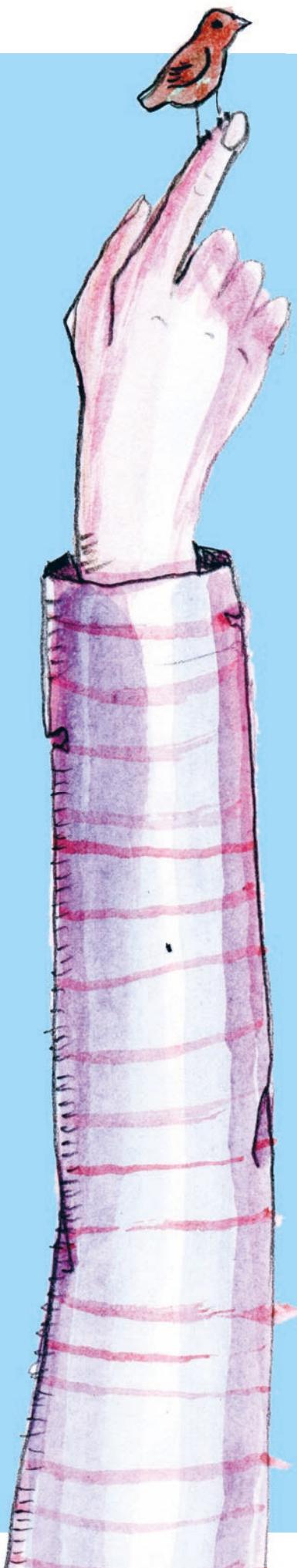
Vlade su dužne osigurati **opstanak i zdrav razvoj djece**. To ne uključuje samo obaveznu zaštitu od po život opasnih prijetnji, nego i to da se djeci pruži **maksimalna mogućnost ostvarenja njihovih potencijala**.

Napomene

- > Recite polaznicima da će se ova opća načela pobliže proučavati u kasnijem dijelu obuke
- > Za ilustraciju prava možete se poslužiti nekim primjerima iz vlastite zemlje

**TEMATSKI
BLOK:**
**Život, opstanak,
razvoj**

3

TEMATSKI BLOK 3:

ŽIVOT, OPSTANAK, RAZVOJ

Sažetak

Ovaj tematski blok koristi analizu slučaja za razmatranje općeg načela i prava na život, opstanak i razvoj. Polaznici će također razmatrati pravo na razvoj u kontekstu djece koja izlaze iz sustava skrbi.

Plan tematskog bloka

1	Prezentacija: Pravo na život, opstanak i razvoj	20 min
2	Diskusije u paru: Razmatranje prava na razvoj	20 min
3	Predstavljanje analize slučaja: Izrada ekokarte	20 min
4	Povratne informacije / razgovor o grupnom radu	20 min

Svrha

- Proučiti opće načelo i pravo na život, opstanak i razvoj
- Razmotriti razvojne potrebe mladih u sustavu skrbi
- Prodiskutirati analizu stvarnog slučaja u kojem je djetetovo pravo na opstanak i razvoj bilo ugroženo

Priprema i potrebni materijali

- Napravite kopije analize slučaja i popisa zadataka (48. i 49. stranica)
- Izradite folije za prezentaciju na projektoru (43. stranica)
- Polaznicima će trebati veliki listovi papira i flomasteri

Upute za održavanje tematskog bloka

Prezentacija: Pravo na život, opstanak i razvoj

- Podsjetite polaznike na četiri opća načela Konvencije. Upitajte ih mogu li ih nabrojati (bez gledanja u bilješke!).
- Objasnite da će se ovaj tematski blok baviti pravom na život, opstanak i razvoj – i kao pravom, i kao načelom.
- Započnite s prezentacijom na 43. stranici.

Diskusije u paru: Razmatranje prava na razvoj

- Na kraju prezentacije, zamolite polaznike da odvoje 10 minuta za diskusiju o ideji "prava na razvoj" sa svojim susjedom. Zamolite ih da se usredotoče na djecu koja se spremaju na izlazak iz sustava skrbi: podsjetite ih da bi ta djeca, ako je njihovo pravo na razvoj bilo ispoštovano, trebala imati jednakе mogućnosti kao i djeca izvan sustava skrbi; te da bi trebala biti osposobljena da iskoriste te mogućnosti.

Razmišljajte u prvom redu o djeci koja se spremaju napustiti sustav skrbi.

Pitanja za diskusiju u paru

- S kakvim bi se izazovima mogla susresti?
- Je li ih drugačiji pristup ili drugačije usmjeravanje ranije u životu moglo bolje pripremiti za te izazove?

- Možete napomenuti polaznicima da izazove koji čekaju djecu koja izlaze iz sustava skrbi nikad ne možemo smatrati "neuspjehom" jednog stručnog djelatnika u sustavu skrbi! Specifične poteškoće koje očekuju takvu djecu najčešće su rezultat višestrukih čimbenika, od kojih mnogi nisu pod kontrolom stručnih djelatnika u sustavu skrbi.
- Naglasite da ne očekujete od njih da će se sa svim tim problemima moći nositi sami, nego samo to da razmotre i alternativne pristupe ili težišta rada.

Savjeti

- Zamolite neke od parova da vam daju povratne informacije. Objasnite da će se u sljedećoj aktivnosti kroz analizu slučaja proučavati kako suprotstavljena prava mogu biti u koliziji jedna s drugima.

Predstavljanje analize slučaja: izrada ekokarte

6. Pitajte je li itko upoznat s idejom "ekokarte". Objasnite da je to jedna od aktivnosti koje se u brošuri *Upoznaj svoja prava!* predlaže mladima. Uputite ih na 23. stranicu brošure, gdje se mladima pojašnjava ovaj alat. Recite polaznicima da čemo se mi tim alatom poslužiti da proučimo pravo na život, opstanak i razvoj za dijete s teškim poremećajima u ponašanju.
7. Pročitajte analizu slučaja u osnovnim informacijama na 47. stranici (ili se poslužite vlastitom analizom slučaja). Zatim se poslužite velikim prikazom ekokarte na 47. stranici da zabilježite neke od Jankovih odnosa u promatranom razdoblju. Zamolite cijelu grupu da pomogne u popunjavanju karte.

Savjeti

- Ako ekokarta uključuje samo negativne odnose, potaknite polaznike da razmисle o ostalim ljudima koji su se morali pojavit u Jankovu životu, a koji se ne spominju u analizi slučaja.
- Upitajte koliko je vjerojatno da Janko nije u svom životu imao ljude koji su bili važni i ulijevali mu snagu. Dodajte nekoliko mogućih prijedloga za ljude koji su mogli odigrati takvu ulogu.

Povratne informacije / diskusija o grupnom radu

9. Podijelite polaznike na grupe od četvero ili petero ljudi i dajte im primjerak analize slučaja i popis zadataka (48. stranica). Zamolite ih da u sljedećih 20 minuta o tim pitanjima razgovaraju unutar svoje grupe.
10. U posljednjih 10 minuta ovog tematskog bloka, pozovite grupe da ukratko prepričaju sadržaj svojih diskusija. Svakako pripazite da ostanu u okviru dvije minute koliko svaka grupa ima pravo govoriti!

Savjeti

- S obzirom na to da su grupe tijekom cijelog ovog tematskog bloka imale vrlo malo vremena za davanje povratnih informacija, možda bi bilo dobro da podsjetite polaznike da svrha ovih diskusija u malim grupama nije to da se nađe "točan" odgovor koji treba "potvrditi" trenera! Poanta je u tome da kolege zajedno propitaju razne ideje.
- Obilazite grupe dok rade i ako je potrebno, savjetujte ih.

OSNOVNE INFORMACIJE

Život, opstanak, razvoj

Sadržaj

Prezentacija: život, opstanak, razvoj	43
Ekokarta	47
Analiza slučaja: Janko	48
Popis zadataka za grupni rad (9. točka)	49
Dodatne informacije	49

Prezentacija: život, opstanak, razvoj

1. Pravo na život, opstanak i razvoj

Pravo na život, opstanak i razvoj jedno je od četiri opća načela Konvencije o pravima djeteta. Kao i ostala opća načela, pojavljuje se i u obliku zasebnog prava (članak 6.).

Članak 6. Konvencije

- Države stranke priznaju da svako dijete ima prirodno pravo na život.
- Države stranke će u najvećoj mogućoj mjeri osigurati opstanak i razvoj djeteta.

2. Život, opstanak i razvoj kao opće načelo

Kao opće načelo, ovo nije samo pravo na život, nego i napor da se vodi računa o svim aspektima djetetove dobrobiti i razvoja.

Evo što o tome kaže UN-ov informativni bilten o Konvenciji:

“[Ovo pravo] treba osigurati ‘u najvećoj mogućoj mjeri’. Pojam ‘razvoj’ u ovom kontekstu treba tumačiti u najširem smislu, uz dodatak kvalitativne dimenzije: ne govori se samo o tjelesnom zdravlju, nego i o mentalnom, emocionalnom, kognitivnom, socijalnom i kulturnom razvoju.”

“Mislim da se sva djeca trebaju osjećati sigurno. Ako se djeca mogu osjećati sigurno i dobivati ono što im je potrebno, to znači da će odrasti u ljudi sposobni da provedu važne promjene...”

“Ako ljudima činiš nažao, to znači mnogo neostvarenog potencijala...”

- Pravo na život, opstanak i razvoj djelomično podrazumijeva upravljanje tjelesnim rizikom i zaštitu djeteta od prijetnji po njegov život.
- Ali u ulozi općeg načela, na djelu je još nešto: u ovom kontekstu, pravo se odnosi i na djetetu psihološku dobrobit i razvoj.

3. Pravo na život

Prvi dio članka 6. štiti dijete od **neposrednih** prijetnji njegovom životu.

- “Pravo na život” odnosi se na tjelesni život
- To pravo ima svako ljudsko biće, bez obzira na pravni status ili ponašanje. *Svačiji* život je svet.
- Ovo pravo poznato je i kao **apsolutno** pravo. Ono ima prioritet pred svim ostalim pitanjima – i na svako moguće kršenje tog prava treba smjesta reagirati.

Napomene

- > Možete spomenuti i ostala “apsolutna” prava: ta prava nikad ne smiju biti ograničena iz pragmatičnih razloga kao što su financijski problemi ili institucionalna politika
- > Ostala absolutna prava uključuju zaštitu od ozbiljnih i neposrednih prijetnji djetetovoj sigurnosti ili integritetu – na primjer, slučajevi zlostavljanja ili tjelesne povrede
- > Pravo na slobodu također se povremeno smatra “absolutnim”: to znači da ne smijemo dječu kažnjavati ograničavanjem njihove slobode – na primjer, zaključavanjem – ili vezivanjem (vidi analizu slučaja u nastavku teksta)

Analiza slučaja: Primjena tjelesnog zlostavljanja radi kontrole ponašanja

Dvogodišnja djevojčica sa sumnjom poteškoća u učenju primijetila je da može brzo dobiti pozornost osoblja ako se grebe i čupa si kosu. Što se to češće događalo, to se ona više gredala i čupala. Bol je bio prihvatljiviji od zanemarivanja. S obzirom na to da je svaki zaposlenik imao sedmero ili više djece za koje je morao skrbiti, sa situacijom su izlazili na kraj tako što su djevojčicu vezivali za krevet da spriječe samoozljedivanje. Djetetova prirodna potreba za individualnom pažnjom dovela je do njezinog fizičkog zlostavljanja i zanemarivanja, a nadređeni u ustanovi prešutno su dopuštali takvu praksu.

K. Brown (2009.), The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care (nap. prev., Rizik ozljeđivanja male djece u sustavu institucionalne skrbi)

4. Pravo na opstanak

- Ovaj dio obuhvaća djetetove temeljne potrebe – na primjer, zaštitu i sigurnost, prehranu, zaklon, odgovarajući životni standard i pristup zdravstvenoj zaštiti.
- Pravo na opstanak obuhvaća djetetovo dugoročno pravo na život. Ono djetetu dopušta da se razvija zdravo, zaštićeno od tjelesnog rizika i zlostavljanja.
- Kazna za loše ponašanje nikad ne bi smjela imati elemente koji ugrožavaju djetetovo pravo na opstanak.

5. Pozitivne i negativne obaveze

Pravo na život sastoji se od dvije različite obaveze koje su dužni izvršavati roditelji, djelatnici u sustavu skrbi, udomitelji i sve ostale strane odgovorne za dijete:

- obaveza da se nikome **ne oduzima život**
- obaveza reagiranja kako bi se **spriječile** neposredne prijetnje djetetovu životu

Te dvije obaveze primjeri su "negativnih" i "pozitivnih" obaveza. Pojavljuju se, u većoj ili manjoj mjeri, u svim pravima.

Negativne obaveze:

Postoje neke stvari koje *ne smijemo raditi* – na primjer:

- ne smijemo nikome oduzeti život
- ne smijemo djecu lišavati hrane
- ne smijemo djetetu zapriječiti pristup službama za zdravstvenu zaštitu

Pozitivne obaveze:

Neke stvari *moramo raditi* – na primjer:

- Moramo se, kad god je to moguće, umiješati ako djetetu u našoj skrbi prijeti neposredna opasnost. To uključuje slučajevе gdje smo uočili neposrednu opasnost od samoubojstva, ili opasnost od zlostavljanja koje bi moglo završiti smrću. Moramo djetetu osigurati pristup uslugama zdravstvene zaštite.
- Moramo reagirati na sve oblike zlostavljanja djeteta – uključujući psihološko zlostavljanje
- Te dvije obaveze primjeri su "negativnih" i "pozitivnih" obaveza. Pojavljuju se, u većoj ili manjoj mjeri, u svim pravima.

Napomene

- > Ako ima vremena, nakratko prekinite prezentaciju i upitajte polaznike jesu li se u svojoj praksi susretali s primjerima da je djetetovo pravo na život ili opstanak bilo ugroženo. Je li na tu prijetnju odgovoreno na primjeren način?

6. Pravo na razvoj

Drugi dio članka 6. govori o pravu na **opstanak i razvoj**.

- Pravo na razvoj ne odnosi se samo na tjelesne potrebe: ono osigurava da ćemo djetetu pružati podršku za **razvoj svih njegovih potencijala**. To može obuhvatiti čitavu lepezu potreba.

Poštovanje prava na razvoj između ostaloga znači:

- osigurati ispunjavanje djetetovih emocionalnih i duhovnih potreba – na primjer, omogućavanjem kontakta s braćom i sestrama i biološkom obitelji
- poštovanje vjerskih i kulturnih potreba
- osigurati da dijete ima pristup odgovarajućem školovanju
- pravilno pripremiti dijete za izlazak iz sustava skrbi – uključujući pomoć u stjecanju "životnih vještina"
- poštovanje tuđih potreba – kao što su potreba za privatnošću i autonomijom
- dopustiti djetetu da uspostavlja normalne socijalne odnose i podržati razvoj važnih socijalnih vještina
- poduzimati mјere u svim slučajevima diskriminacije, stradanja ili zlostavljanja
- ... i tako dalje!

"Ne smijemo izrabljivati djecu, nego trebamo poticati razvoj njihovog potencijala."

Iz videosnimke 'Glasovi mladih'

VAŽNO!

Djetetovo pravo na razvoj mora se podržati “**u najvećoj mogućoj mjeri**”. To znači da moramo uzeti u obzir djetetove dugoročne potrebe – ne samo tjelesne, nego i emocionalne, duhovne, kulturne, socijalne i obrazovne.

Poštovanje prava na razvoj znači naučiti se sagledavati “**dijete u cjelini**”: odluke bi, u najvećoj mogućoj mjeri, trebale uzimati u obzir sveukupnost djetetovih potreba kao **osobe**.

7. Opće načelo za djecu u sustavu alternativne skrbi

- Ovo opće načelo od ostala se tri razlikuje po tome što stavlja naglasak na zaštitu djeteta od mogućih opasnosti i prijetnji – i po njegov tjelesni, i po njegov mentalni integritet.
- Dijete u sustavu alternativne skrbi često se susreće sa specifičnim izazovima i prijetnjama. Neke od tih prijetnji su neposredne i ugrožavaju tjelesnu sigurnost. Druge prijetnje mogu biti štetne za djetetov daljnji razvoj.
- Moramo svakako uvijek paziti na potrebe i prava koja se odnose na “normalan život” i “normalno odrastanje”. Za dijete izdvojeno iz biološke obitelji, te potrebe i prava ponekad zahtijevaju posebnu pozornost i proaktivn pristup.

8. Odgovornosti koje proizlaze iz općeg načela

O ovom općem načelu možemo razmišljati kao o podsjetniku da smo dužni:

- osigurati da je djetetov život uvijek zaštićen
- poštovati i štititi djetetov mentalni i tjelesni integritet
- dopustiti i podržavati djetetov napredak i razvoj punog potencijala
- uvažavati “dijete u cjelini”, dijete kao ljudsko biće; ne samo njegovu tjelesnu, nego i psihološku egzistenciju
- štititi dijete sada, ali istovremeno osigurati da je dijete osposobljeno da se nosi s budućim izazovima

9. Nalaženje ravnoteže među pravima

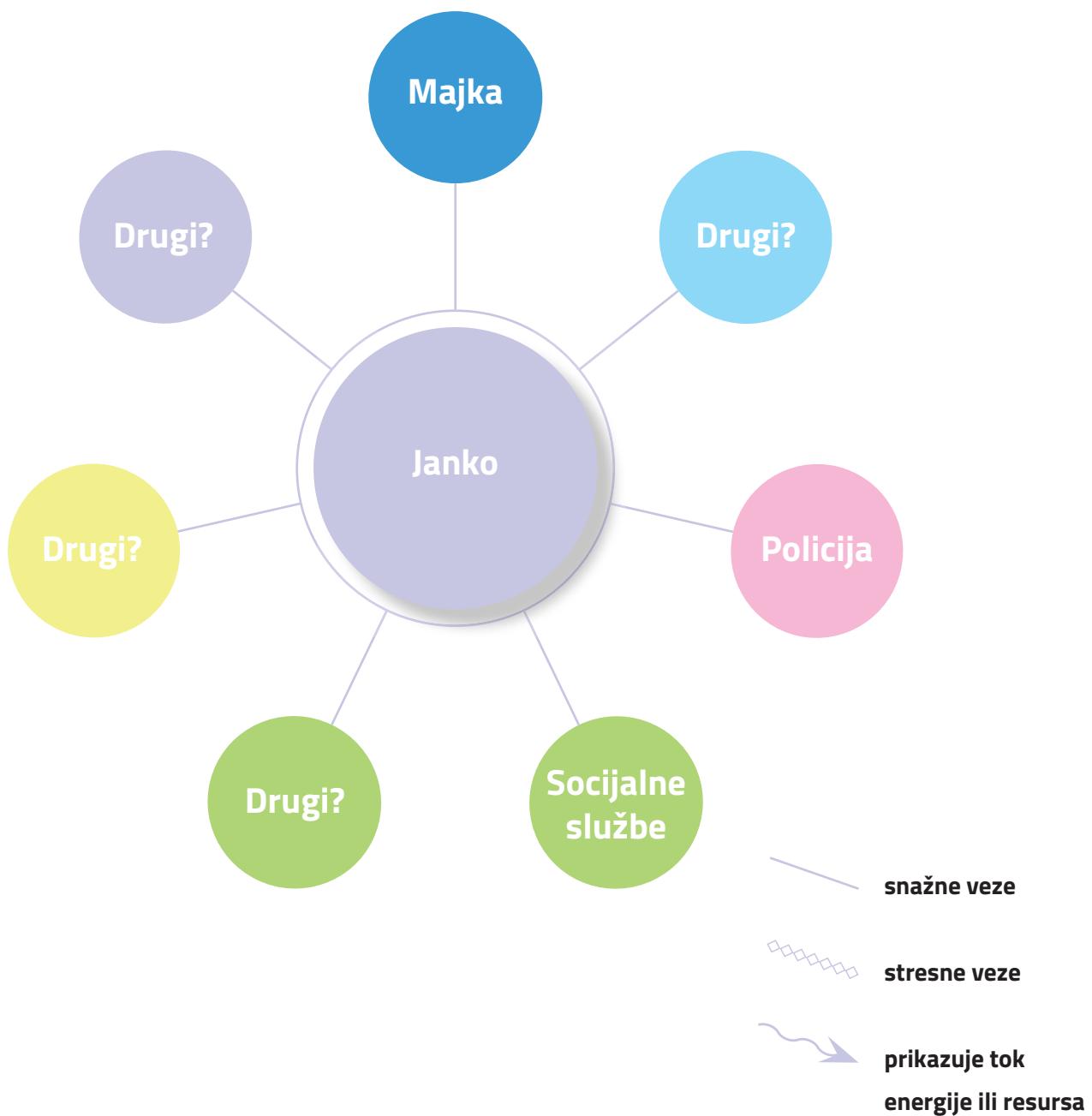
- Većinu prava treba dovesti u ravnotežu s pravima koja su im na neki način suprotstavljena – katkad su to prava drugih ljudi, a katkad prava same te osobe. Na primjer:
  - > Pravo jednog djeteta na sigurnost može značiti da nećete moći udovoljiti potrebama (pravima) druge djece
  - > Djetetovo pravo na autonomiju i razvoj može to dijete dovesti u situaciju da donosi odluke koje bi mogle ugroziti njegova druga prava
- To ponekad znači da moramo dati prednost određenim pravima: to je uvijek slučaj kod apsolutnih prava kao što su pravo na život ili pravo na slobodu od neljudskog ili ponižavajućeg postupanja.
- Davanje prednosti određenim pravima, međutim, nikad ne smije značiti potpuno zanemarivanje drugih prava. Prava za sobom uvijek povlače obaveze. Te obaveze moraju se ispuniti, osim ako se kose s vrlo snažno suprotstavljenim pravima.

Napomene

- > Možete polaznike podsjetiti na primjer na 37. stranici, gdje je zanemareno pravo djeteta na slobodu od neljudskog i ponižavajućeg postupanja pod pretpostavkom da će to zaštiti njezino pravo na život. Umjesto toga, trebalo je primijeniti pristup koji bi podržao sva ta prava.
- > Također možete naglasiti da je pravo na razvoj – i opstanak – doista pravo koje se ne može u potpunosti ignorirati pri razmatranju različitih opcija za zaštitu života. Analiza Jankovog slučaja (u nastavku) naglašava ovaj aspekt.

Eko-karta

Analiza slučaja: Janko

Janko je sedamnaestogodišnjak koji živi u sustavu skrbi od šeste godine. Socijalnim službama se zbog njega prva obratila njegova majka, koju je brinulo njegovo ponašanje i koja se bojala da neće moći pravilno skrbiti o njemu i njegovo četvero braće i sestara. Janko nije vido svog oca od najranijeg djetinjstva i očeva lokacija je socijalnim službama nepoznata.

Nakon niza neuspješnih intervencija, Janka su na kraju **smjestili u udomiteljsku obitelj**. Njegovi braća i sestre ostali su s majkom, uz određenu podršku od lokalne socijalne službe.

Jankova majka ga je u početku posjećivala jednom tjedno. Međutim, **uskoro je bilo odlučeno da se te posjete obustave na neodređeno vrijeme** jer su i socijalni radnici i Jankovi udomitelji primijetili pogoršanje nakon svakog posjeta. Janko je bio uzrujan što ne može viđati majku, ali **socijalna služba je odlučila da neće mijenjati odluku**.

U godinama koje su uslijedile, Jankovo ponašanje se postojano pogoršavalo, što je dovelo do izmještanja iz udomiteljske obitelji. Janko je bio smješten kod drugih udomitelja, ali redovno je bježao u majčinu kuću, gdje je često bio nasilan prema mlađoj braći i sestrama.

Janko je počeo potkradati nove udomitelje i postao je verbalno agresivan prema njima. Nakon samo četiri mjeseca, prekinut je njegov smještaj i u ovoj udomiteljskoj obitelji. **Istovremeno je bio izbačen iz škole** zbog agresivnosti prema učiteljima i učenicima.

Kad mu je bilo petnaest godina, **socijalna služba smjestila je Janka u specijalizirani dom** koji radi s djecom i mladima problematičnog ponašanja. Unatoč udaljenoj lokaciji novog smještaja, Janko je nastavio bježati. Također je privukao pozornost policije zbog krada po dućanima i opijanja, nakon čega je upućen timu za maloljetne delinkvente.

Jankovo ponašanje se nastavilo pogoršavati u specijaliziranom domu. **Ograničili su mu neke slobode, uključujući izlaska preko vikenda**. Janko je neprestano govorio o želji da posjeti majku, ali socijalne službe su zbog njegovog ponašanja odlučile da neće dopustiti susrete s njom.

Do sedamnaeste godine Janko je već bio pod uvjetnom kaznom za antisocijalno ponašanje i odbijanje suradnje s timom za maloljetne delinkvente. Naposljetku je bio **osuđen na tri mjeseca** u zatvoru za maloljetnike zbog odupiranja uhićenju i napada na policajca u pijanom stanju i pod utjecajem nedopuštenih opijata. Za vrijeme odsluživanja kazne, Janko je opetovano molio da mu se dopuste posjeti majke. Socijalne službe su zaključile da to neće dopustiti i odbile su Jankovoj majci pružiti podršku za putovanje u zatvor. Nakon nekoliko tjedana, Janko se počeo samoozljedivati – rezao se, grizao i udarao glavom i licem po zidu i staklenim stijenama. Nakon izlaska iz zatvora, Janko se vratio u specijalizirani dom gdje se nastavio samoozljedivati.

Popis zadataka za grupni rad (točka 9)

Tijekom cjelokupnog Jankovog boravka u sustavu alternativne skrbi, čini se da su se odluke donosile uzimajući u obzir da su teška kršenja prava moguća: zaštita Janka, njegove majke i braće i sestara očito su bile važan čimbenik. No pokazalo se da je dugoročna posljedica ovog pristupa Janku to da je on počeo sam ugrožavati svoju sigurnost.

- Promotrite neke od ključnih odluka koje su donosile odrasle osobe u Jankovu životu – označene su crvenom bojom. Po vašem mišljenju, u kojoj su se mjeri u tim trenucima poštivali Jankovo pravo na opstanak i pravo na razvoj?
- Da vi skrbite o Janku, koje biste strategije primijenili da osigurate poštovanje ovih prava? Zabilježite svoje prijedloge na velikom listu papira.

Napomena:

Imat ćete samo dvije minute za izvještaj o radu grupe, pa pokušajte objediniti vaše primjedbe, umjesto da svaku odluku komentirate zasebno.

Dodatne informacije

Članak 9. Konvencije o pravima djeteta

Članak 9. bavi se nekim pitanjima koja su relevantna za slučaj poput Jankovog. Članak ima četiri dijela:

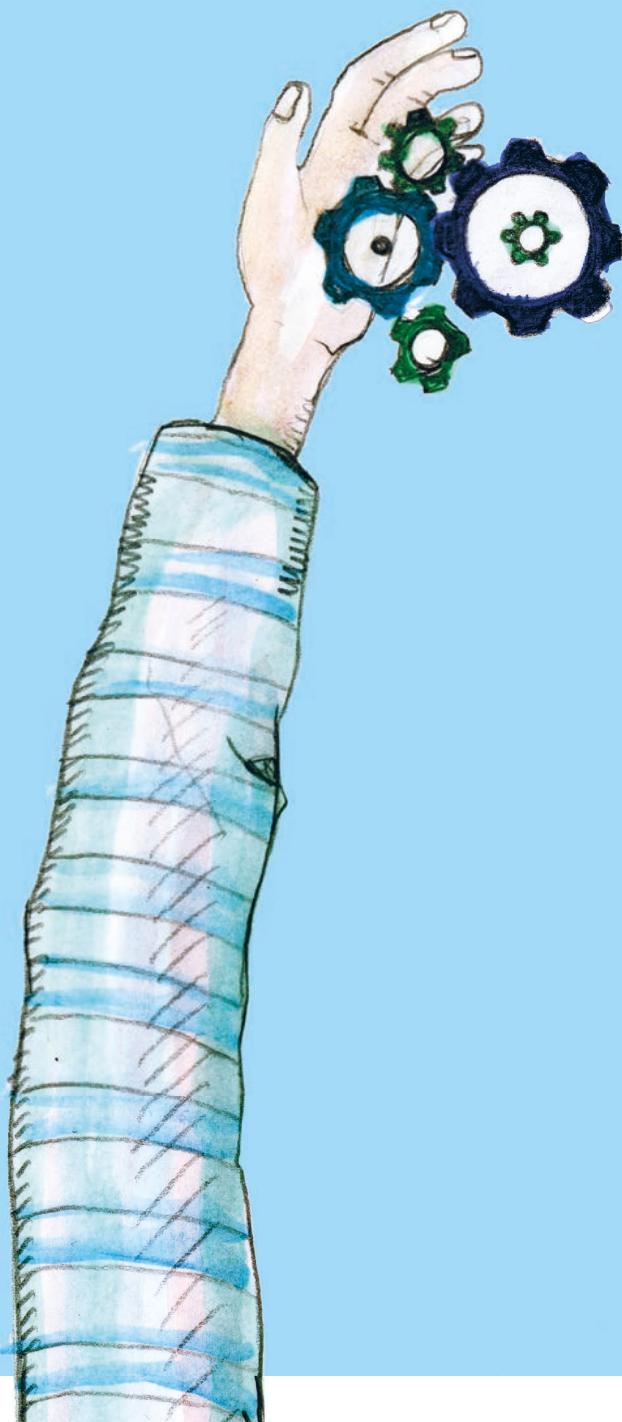
- 9.1 kaže da se dijete **ne smije odvajati od roditelja** protiv njegove volje, osim kad "nadležna tijela" odluče, u skladu s važećim zakonima, da je odvajanje **prijeko potrebno u najboljem interesu** djeteta.
- 9.2 kaže da se svim "zainteresiranim strankama" – a to uključuje i dijete – mora omogućiti da **sudjeluju** u postupku te **da se o njemu izjasne**.
- 9.3 kaže da dijete odvojeno od jednog ili oba roditelja ima **pravo redovno održavati osobne odnose i neposredne kontakte** s oba roditelja, osim ako je to u suprotnosti s njegovim najboljim interesom.
- 9.4 daje djetetu **pravo na informacije** o roditeljima s kojima ne mogu biti u kontaktu – osim ako to može naškoditi dobrobiti djeteta.

TEMATSKI BLOK

Sudjelovanje

4

TEMATSKI BLOK 4:

SUDJELOVANJE

Sažetak

Ova nastavna jedinica bavi se djetetovim pravom na izjašnjavanje i sudjelovanje. Naglasak je na učinkovitoj komunikaciji: kako osigurati da slušamo mlade osobe, da čujemo njihove poruke i odgovaramo na njihove potrebe.

Plan rada

1	Što vi mislite? Procjena stavova polaznika o sudjelovanju	25 min
2	Prezentacija / diskusija: Sudjelovanje kao opće načelo; poveznica s učinkovitom komunikacijom	15 min
3	Aktivnost posvećena komunikaciji: Što je učinkovita komunikacija?	15 min
4	Razgovor o obavljenom zadatku	30 min
5	Evaluacija i zaključak	5 min

Svrha

- Diskutirati o ideji prava mladih osoba na izjašnjavanje i sudjelovanje
- Objasniti važnost učinkovitih vještina komunikacije u ostvarivanju ovog prava
- Promisliti vještine komunikacije samih polaznika
- Razvedriti atmosferu na kraju dana!

Priprema i potrebni materijali

- Izradite folije ili materijale za prezentaciju

Za aktivnost "Što vi mislite":

- Prije početka ovog tematskog bloka, pripremite dva lista A4 papira i na jednome napišite "slažem se", a na drugome "ne slažem se"
- Raščistite prostor za ovu aktivnost: polaznici moraju imati dovoljno mjesta da se poredaju duž prostorije

Za aktivnost posvećenu komunikaciji

- Odaberite jednu fotografiju i umnožite je u dovoljno primjeraka za svakog polaznika ili je stavite na foliju. Vidi napomene pod točkom 11 (u nastavku) za pomoć pri odabiru fotografije.

- Olovke i bilježnice ili list papira za svakog polaznika.
- 1 primjerak zadatka za dobrovoljce (60. stranica)
- Primjerak kontrolnog popisa za svakog polaznika u grupi (61. stranica)

Za aktivnost evaluacije

- Trebat će vam male naljepnice u boji, u dovoljnoj količini da svaki polaznik ima 4 naljepnice
- Napravite 4 postera prema obrascu na 62. stranici

Upute za održavanje tematskog bloka

Što vi mislite? Procjena stavova polaznika o sudjelovanju

1. Objasnite da će sat početi kratkom aktivnošću. Pokažite polaznicima dva naslova, 'slažem se' i 'ne slažem se', i postavite ih na suprotne krajeve prostorije. Recite im da ćete naglas pročitati niz tvrdnji te da oni moraju sami odrediti s kojima od njih se slažu ili ne slažu.
  - Ako se izrazito ne slažu, trebali bi stati blizu naslova 'ne slažem se'
  - Ako se izrazito slažu, trebali bi stati blizu natpisa 'slažem se'
  - Ako se djelomično slažu ili ne slažu, trebaju stati između natpisa, ali bliže onome s kojime se više slažu
  - Upozorite ih da je samo središte između dva natpisa zabranjena zona! (Ako je potrebno, tu točku označite listom papira na podu).
2. Uvjerite se da su svi dobro shvatili zadatak i zatim zamolite polaznike da stanu negdje u prostor između dva naslova. Pročitajte prvu tvrdnju na 55. stranici i zamolite ljude da se primaknu bliže natpisu koji izražava njihovo mišljenje. Recite im da zasad o tome ne razgovaraju s drugima.
3. Kad su svi zauzeli svoja mjesta, zamolite nekoliko polaznika na razliitim točkama duž reda da daju svoj komentar. Možete početi od bilo koje od krajnjih točaka: od osobe koja se izrazito ne slaže i osobe koja se izrazito slaže.
4. Nakon nekoliko minuta, pročitajte sljedeću tvrdnju i zamolite polaznike da zauzmu novo mjesto. Potom ih zamolite ih za komentar – neka to po mogućnosti budu ljudi koji još nisu ništa rekli.
5. Ponovite postupak i za ostale tvrdnje.
6. Nakon što ste pročitali sve tvrdnje, zamolite polaznike da se vrate na svoja sjedala.

- Možda ćete primijetiti da se neki polaznici premještaju nakon što su čuli argumente ostalih u grupi: pustite ih!
- Možete pitati zašto su se ljudi premjestili – ili pričekati do kraja aktivnosti i zatim upitati je li itko promijenio mišljenje o nekoj od tvrdnji.

Savjeti

Prezentacija / diskusija: Sudjelovanje kao opće načelo

7. Poslužite se napomenama na 57. stranici za kratki pregled prava na sudjelovanje. Potaknite polaznike da postavljaju pitanja
8. Objasnite da čemo u nastavku provesti aktivnost posvećenu vještinama komunikacije.

Aktivnost posvećena komunikaciji: Što je učinkovita komunikacija?

9. Zamolite da vam se među polaznicima javе četiri dobrovoljca i uputite ih da napuste prostoriju na pet minuta. Dajte im zadatak s 60. stranice i recite im da će ih uskoro pozvati natrag. Objasnite da će ih pozivati jednog po jednog i da će njihov zadatak biti vrlo jednostavan!
10. Čim dobrovoljci napusti prostoriju, pokažite ostatku grupe fotografiju koju ste odabrali i objasnite daljnje odvijanje aktivnosti (od 1. do 3. koraka, u nastavku). Možete im reći da je ovo modificirana verzija popularne igre ‘pokvareni telefon’.

1. korak:

Prvi zadatak grupe bit će da prvom dobrovoljcu nakon njegova povratka dočara fotografiju. Dobrovoljac neće vidjeti fotografiju: grupa je mora opisati riječima, najbolje što može. Dobrovoljac ne smije postavljati pitanja ili hvatati bilješke.

2. korak:

Drugi dobrovoljac se vraća u prostoriju, a prvi dobrovoljac mora mu objasniti što je saznao (i upamlio) o fotografiji. Nema postavljanja pitanja.

3. korak:

2. korak ponavlja se kod sljedeća dva dobrovoljca (jedan po jedan). Svaki dobrovoljac sljedećemu objašnjava što je upamlio. Posljednji dobrovoljac fotografiju mora opisati cijeloj grupi – možete ga čak zamoliti da nacrtava vlastiti doživljaj fotografije!

11. Recite ostalima u grupi da tijekom zadatka koji izvode dobrovoljci moraju zapisivati što je upamćeno točno, što je upamćeno pogrešno i što je dodano prvočitnom opisu. Za to se mogu poslužiti kontrolnim popisom s 61. stranice.

Savjeti

- Fotografija može prikazivati bilo što, no bilo bi korisno da se odabere fotografija koja prikazuje ljudsku emociju, u idealnom slučaju na način podložan različitim tumačenjima.
  - Bilo bi idealno da fotografiju umnožite u dovoljnom broju primjeraka ili je prikažete na monitoru, tako da je cijela grupa može pomno proučiti.
12. Provjerite je li grupa shvatila proces i zamolite ih da spreme fotografiju prije dolaska prvog dobrovoljca: od ove točke više ne smiju gledati fotografiju.

13. Pozovite prvog dobrovoljca i objasnite da će dobiti opis fotografije koji mora upamtiti i objasniti sljedećem dobrovoljcu. Recite mu da ne smije ništa zapisivati – ali naglasite da ovo nije test! Nastojte dobrovoljcima ne stvarati pritisak: neka ovo dožive kao zabavnu aktivnost.
14. Nastavite primjenjivati gornje korake i s ostalim dobrovoljcima. Svaka faza ne bi smjela trajati dulje od 1 – 2 minute. Kod zadnjeg dobrovoljca, dopustite mu da predoči fotografiju na bilo koji način koji želi: riječima, umjetnički ili grafičkim prikazom.

Razgovor o obavljenom zadatku

15. Prvo zahvalite dobrovoljcima i pokažite im da razumijete težinu zadatka koji su trebali obaviti. Pokažite im fotografiju.
16. Zamolite svakog dobrovoljca za kratak komentar prije nego što se obratite grupi. Možete dobrovoljce zamoliti za kratak komentar služeći se ovim pitanjima:
  - Što je u zadatku bilo lako? Što je bilo teško?
  - Što bi olakšalo zadatku?
17. Zatim se obratite cijeloj grupi. Prvo sve zamolite da ukratko kažu što misle o primjedbama promatrača iz grupe.

- Naglasite grupi promatrača da razgovor o obavljenom zadatku mora biti konstruktivan: dobrovoljce se ne smije ‘kriviti’ ako nisu uspješno prenijeli sve poruke.

Savjeti

18. Dopustite oko deset minuta za komentare koji se neposredno odnose na aktivnost. Zatim se usredotočite na širi kontekst:
  - Koji su mogući razlozi što su se poruke o fotografiji mijenjale tijekom ove aktivnosti?
  - Do koje mjere ste bili vođeni svojom osobnom interpretacijom – bilo u prvoj fazi, kad je grupa opisivala sliku prvom dobrovoljcu, ili nakon toga?
  - Razmislite o načinu na koji komunicirate s djecom s kojom radite:
    - > Čini li vam se da neke stvari “čujete”, a druge propuštate?
    - > “Primi” li dijete uvijek baš onu poruku koju ste mu namjeravali poslati?
  - Na koje bi se sve načine komunikacija mogla poboljšati? Koje ste lekcije naučili iz ove aktivnosti?
19. Zaključite razgovor o obavljenom zadatku tako što ćete podsjetiti polaznike na to da je učinkovita komunikacija s mladima od presudne važnosti ako želite da pravilno sudjeluju u odlukama. Poslužite se informacijama iz zadnjeg dijela osnovnih informacija (60. stranica) i uputite ih na tekstove o sudjelovanju u brošuri Osiguranje dječjih prava. Potaknite ih da pročitaju te materijale.

Evaluacija i zaključak

20. Zahvalite polaznicima na napornom radu tijekom dana! Recite im da biste voljeli čuti povratne informacije o prvom danu kako biste sve nove ideje mogli uvrstiti u sutrašnji program.
21. Rasporedite četiri postera (vidi 61. stranicu) po prostoriji i pročitajte tvrdnje naglas. Dajte svakom polazniku četiri naljepnice u boji i zamolite ih da ih zaliže na postere u skladu s time do koje se mjere slažu s određenom tvrdnjom. Napustite prostoriju na nekoliko minuta ili im okrenite leđa: dajte im do znanja da nitko ne "nadzire" njihove odgovore!
22. Privedite dan kraju tako što ćete zamoliti polaznike za dodatne komentare ili sugestije za drugi dan obuke.
23. **Podsjetite polaznike da sutra trebaju donijeti svoje primjerke brošure *Upoznaj svoja prava!***

OSNOVNE INFORMACIJE

Sudjelovanje

Sadržaj

Aktivnost "Što vi mislite?": Tvrđnje	57
Prezentacija: Sudjelovanje kao opće načelo	57
Materijali za aktivnost posvećenu komunikaciji	60
Fotografija za aktivnost posvećenu komunikaciji	62
Aktivnost evaluacije	62

Aktivnost 'Što vi mislite?': Tvrđnje

- Djecu s kojom radim uvijek se pita za njihovo mišljenje o važnim pitanjima.
- Kod nekih odluka koje se tiču mladih osoba njihovo mišljenje nije relevantno.
- U nekim sam situacijama promijenio/la mišljenje o mjeri koju treba poduzeti zbog nečega što je dijete reklo.
- Djeca u sustavu alternativne skrbi imaju mnoštvo prilika da utječu na odlučivanje o pitanjima koja ih se tiču.
- Djetetova točka gledišta manje je važna od mišljenja odrasle osoba koja je stručnjak na tom području.

Prezentacija: Sudjelovanje kao opće načelo

1. Pravo na sudjelovanje

Sudjelovanje kao opće načelo temelji se na ideji da djeca imaju pravo na izjašnjavanje i uvažavanje njihovog mišljenja.

Kao i ostala opća načela, i ovo se u Konvenciji navodi kao konkretno pravo:

Članak 12.

1. Države stranke će osigurati djetetu koje je sposobno oblikovati svoje osobno mišljenje **pravo na slobodno izražavanje svog mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose, i uvažavati će to mišljenje u skladu s dobi i zrelošću djeteta.**
2. U tu svrhu, djetetu se napose mora osigurati da bude saslušano u svakom sudskom i upravnom postupku koji se na njega odnosi...

2. Što treba imati na umu

"Divan je osjećaj kad vas netko pita: 'Što želiš? Što je bolje? Što ti misliš da je najbolje za tebe? Riješit ćemo to zajedno, samo nam reci."

Iz 'Glasova mladih'

>>> Djeca imaju **pravo** izraziti svoje mišljenje o svakom pitanju koje ih se tiče. To pravo definirano je međunarodnim zakonom.

>>> Djeca ovo pravo stječu čim su sposobna oblikovati svoje mišljenje i na neki ga način izraziti.

>>> Postojanje ovog prava znači da su odrasli dužni slušati djecu i mlade osobe: moramo uzimati u obzir njihovo mišljenje.

>>> Ne morate nužno postupiti točno kako dijete želi. To može ovisiti o dobi i zrelosti djeteta, kao i o samoj odluci. Ali morat ćete u svakom takvom slučaju djetetu objasniti zašto ste odlučili ne uvažiti njegovo mišljenje.

3. Zašto je sudjelovanje važno za mlade u sustavu alternativne skrbi?

>>> Zato što mladi imaju **pravo na sudjelovanje!**

>>> Zato što je sloboda da kontroliramo vlastiti život presudna za **osobno dostojanstvo i autonomiju**

>>> Zato što mladima daje osjećaj da su to uistinu njihove odluke – što također znači da će biti skloniji da se slože s mjerama koje treba poduzeti

>>> Zato što će osjećaj mladih da se s njima dogovaramo i ozbiljno ih shvaćamo **produbiti povjerenje i doprinijeti boljim odnosima.**

>>> Zato što će im to pomoći u **razvoju vještina komunikacije** i donošenju odluka – što će biti važno kasnije u njihovom životu

Glasovi mladih

"Bilo je slučajeva kad bih rekla što mislim ili predložila neku ideju, i rekli bi mi ne bez ikakvog objašnjenja."

"Sigurnije bih se osjećala da imam stalnu podršku, čak i ako se ne slažete s mojim životnim izborima. Nemojte me okrivljavati ili kažnjavati za moje odluke. Sačuvajte naš odnos. Još mi treba vaša pomoć."

"Da su me poštovali i slušali, imao bih poticaj da se pristojno ponašam i vše poštujem socijalne radnike."

"Rekao sam da sam spreman raditi i predložio vrstu posla koju umijem raditi. Nisu uzeli u obzir moj prijedlog i našli su mi posao za koji nisam bio kvalificiran; moj prijedlog i mišljenje bili su zanemareni."

Glasovi stručnjaka za skrb

"Želimo li djecu na našoj strani, moramo tako raditi: moramo biti pouzdani."

"Djeca koja ne mogu komunicirati vrlo su rijetka: ona pozitivno reagiraju na lijepo postupanje i odnose, i zapravo silno žele komunicirati i graditi odnos utemeljen na povjerenju."

"Iako već znate koju biste odluku mogli donijeti, ipak je važno pitati radi stvaranja povjerenja."

"Moramo im objasniti zašto nešto ide protiv njihovih prava, moći im praktičnim primjerima. Važno je predlagati, biti inventivan – smisljati jelovnike zajedno – a pritom ostati odlučan."

4. Sudjelovanje i komunikacija

Učinkovita komunikacija je ključ za istinsko sudjelovanje.

- >>> Ako se dijete **ne osjeća sposobnim da komunicira** svoje istinske potrebe, to dijete ne može sudjelovati.
- >>> Ako odrasli **ne slušaju** što im dijete doista govori, djetetovo mišljenje ostat će neprimjeno.
- >>> Ako dijete **nema relevantne informacije**, ne može pravilno oblikovati mišljenje.
- >>> Ako odrasli **ne smatraju djetetovo mišljenje važnim**, to mišljenje neće imati nikakvu težinu.

Kad odlučujemo, moramo biti svjesni koliko vremena odlazi na proces odlučivanja. Djeca ne doživljavaju protjecanje vremena na isti način kao odrasli: često će im vrlo teško pasti ako ih, u najmanju ruku, redovno ne obavještavate o procesu.

VAŽNO!

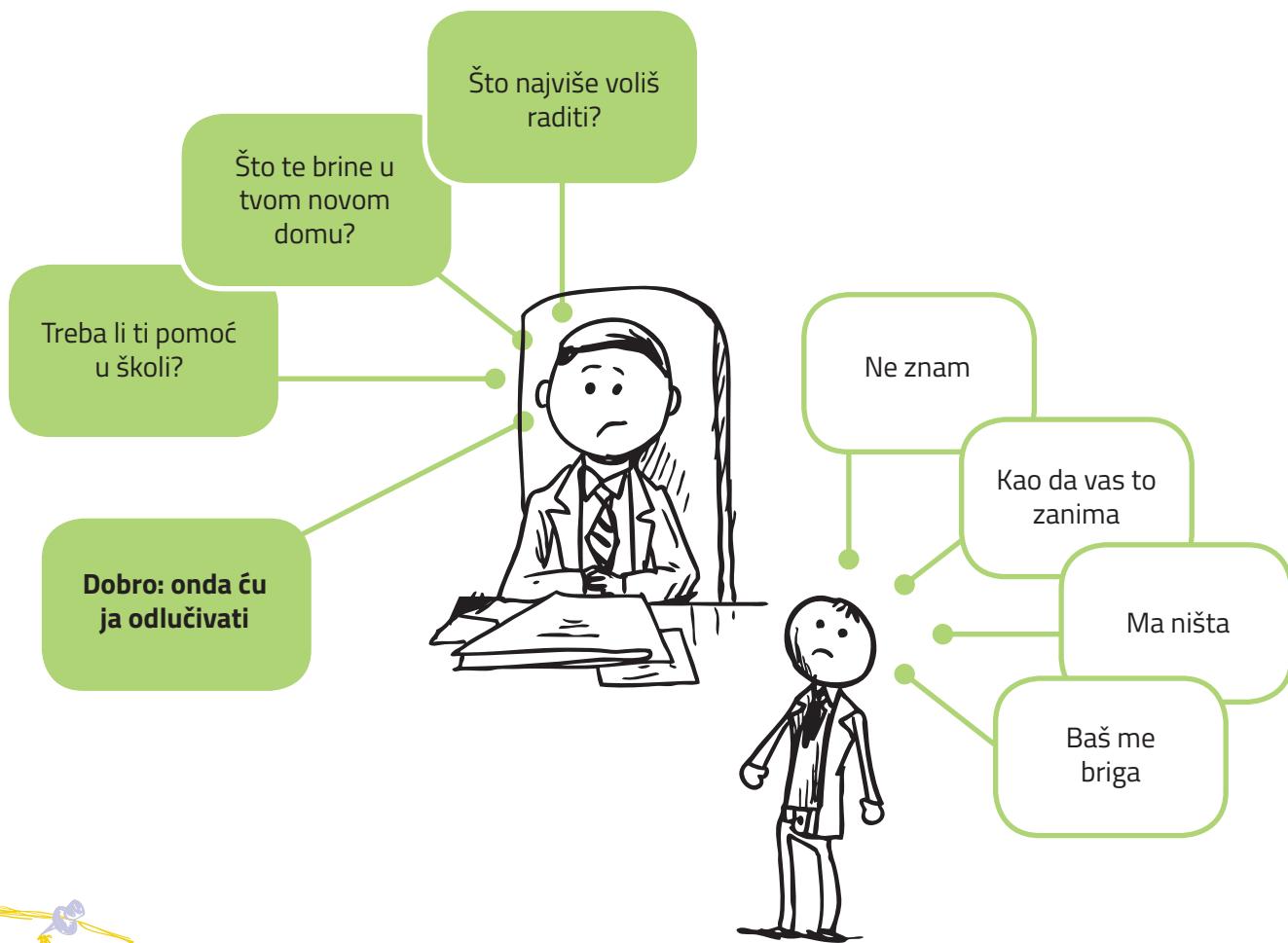
Analiza slučaja: Nedostatak informacija

Djevojka u dobi od 17 godina živjela je u polusamostalnom smještaju u okviru doma u kojem je provela posljednje četiri godine. Znala je da će podrška prestati kad navrši 18 godina, a pomisao na izlazak iz sustava skrbi duboko ju je brinula.

Nekoliko tjedana prije 18. rođendana, djevojka se sastala sa svojim socijalnom radnikom, koji ju je upozorio da će gotovo sigurno morati napustiti dom. Djevojka je rekla da je jako zabrinuta, ali više nitko s njom o tome nije razgovarao do poslije rođendana. Premda je na kraju bilo odlučeno da djevojka smije ostati, dugo su je držali u stanju neizvjesnosti i tjeskobe. Ta tjeskoba mogla se ublažiti da su djevojku redovno informirali tijekom procesa donošenja odluke.

5. Događa li vam se ikad ovo?

NAPOMENE

- > Uputite polaznike na stranice od 19. do 21. u Osiguranju dječjih prava, koje se bave sudje-lovanjem
- > Također ih možete uputiti na stranice od 29. – 33., poglavlje ‘Razgovor s djecom i mladima’ Recite im da će se u sutrašnjim aktivnostima pobliže baviti nekim od problema koji se mogu pojaviti kad se mladi uključe u proces odlučivanja

Materijali za aktivnost posvećenu komunikaciji

Zadatak za dobrovoljce

Što za vas znači učinkovita komunikacija?

- Napravite kratak popis postupaka koje preporučujete i ne preporučujete.

Kontrolni popis za ostatak grupe:

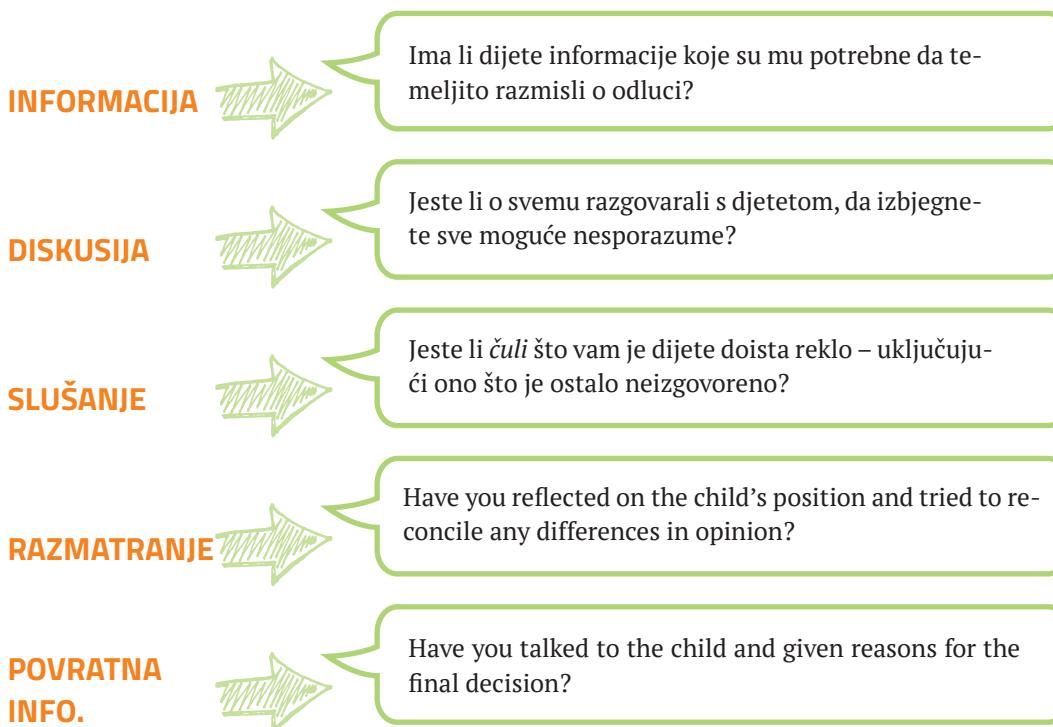
Dok dobrovoljci obavljaju zadatku, bilježite sljedeće:

- Je li ispuštena neka važna informacija?
- Jesu li dobrovoljci ubacili nešto čega nije bilo u prvobitnom opisu?
- Je li neka informacija izmijenjena ili drugačije protumačena?
- Koje su činjenice svi upamtili?

Slika za vježbu komunikacijskih vještina

Kontrolni popis za uključivanje djece u proces odlučivanja

Aktivnost evaluacije

Tvrdnje

- Svidio mi se današnji dan.
- Smatram ga korisnim.
- Čini mi se da sad bolje razumijem dječja prava.
- Imam neke ideje o tome kako ovo primijeniti u radu.

Obrazac za postere

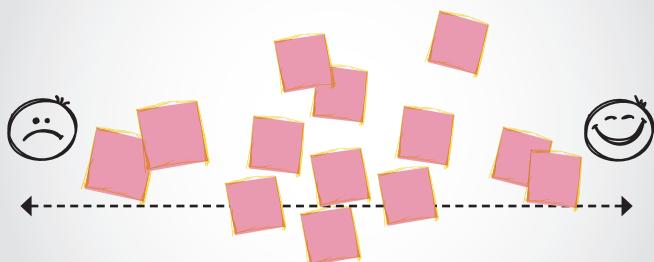
Napomena

- > Poslužite se gornjim tvrdnjama da napravite 4 postera – prema obrascu na lijevoj slici
> Desno je prikazana ‘dovršena’ slika, nakon što su polaznici nalijepili svoje naljepnice na poster.

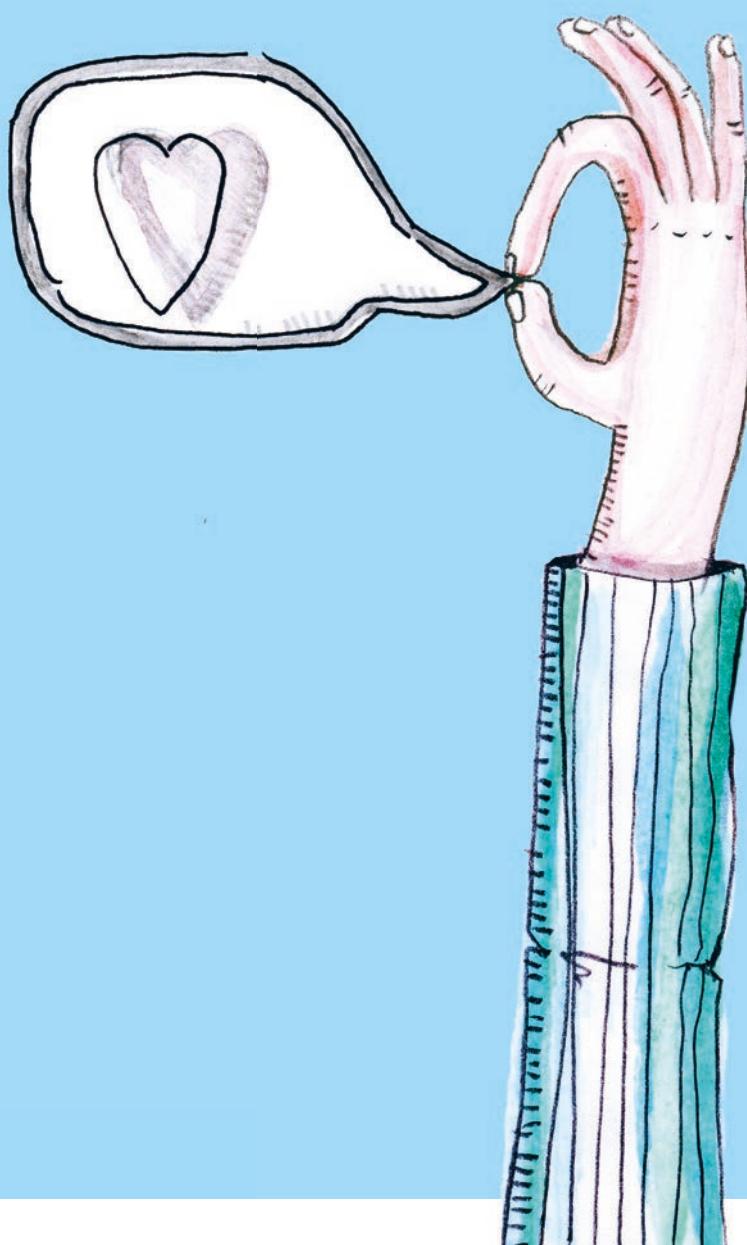
Svidio mi se današnji dan.

Svidio mi se današnji dan.

TEMATSKI
BLOK
Najbolji interesi
djeteta

5

TEMATSKI BLOK 5:

NAJBOLJI INTERESI DJETETA

Sažetak

Ovaj tematski blok donosi osvrt na prethodni dan i pobliže se bavi trećim općim načelom: najboljim interesima djeteta. Polaznici će razmatrati neke čimbenike koje treba uzeti u obzir pri procjeni najboljih interesa – i to u kontekstu jednog konkretnog djeteta o kojem skrbe.

Plan rada

1	Osvrt na prvi dan i uvod u drugi dan	30 min
2	Kreativna rasprava i prezentacija: Uvod u 'najbolje interese'	20 min
3	Aktivnost (refleksija): Potrebe, prioriteti i prepreke	10 min
4	Grupni rad: Razgovor o rezultatima prethodne aktivnosti	20 min
5	Razgovor o obavljenom zadatku	10 min

Svrha

- Proučiti značenje "najboljih interesa" kao općeg načela
- Razumjeti zašto je to važno – i kako nam može pomoći
- Razmatranje primjera iz prakse polaznika u kojima se djetetova percepcija najboljih interesa razlikuje od njihove

Priprema i potrebni materijali**Materijali**

- Samoljepivi listići – trebat će vam po dva za svakog polaznika. Bilo bi idealno da su različite boje.

Priprema

- Pripremite dva natpisa ili na zid objesite dva velika lista papira. Napišite na svaki sljedeće:
  - Ovo ću upamtiti i koristiti u radu
  - Imam pitanja ili nedoumice

- Napravite folije za prikaz slika 1, 2 i 4 na 72. i 74. stranici (ili ih nacrtajte na velikom listu papira)
- Napravite kopije slike 3 (primjeri za polaznike). Trebat će vam jedan primjerak po polazniku.
- Pripremite folije za prezentaciju

Upute za održavanje tematskog bloka

Osvrt na prvi i uvod u drugi dan

1. Pozdravite polaznike i ukratko ponovite ključne točke prvog dana i program za drugi dan. Recite im da će se današnji satovi nadovezivati na diskusije i informacije dobivene prvog dana. Poslijepodne će biti posvećeno razvijanju praktičnih strategija.
2. Poslužite se kratkom aktivnošću za procjenu raspoloženja da vidite kako polaznici doživljavaju današnji dan:

Pozovite ih da podignu ruke u skladu s time kako se u tom trenutku osjećaju:

- obje ruke u zraku uz micanje prstima otkrivaju da su "uzbuđeni i puni energije"
  - jedna ruka u zraku uz micanje prstima otkriva "oprez, ali i optimizam prema današnjem danu"
  - ruke spojene u zraku otkrivaju "preopterećenost i zbumjenost"
3. Nakon podizanja ruku, zamolite polaznike za komentar: možda svaki od njih osjeća nešto drugo. Zatim svima podijelite samoljepive listiće: svaki bi polaznik trebao dobiti dva. Zamolite ih da na svaki listić napišu bar jedan kratki komentar, prema donjoj shemi. Možete im napomenuti da će njihovi odgovori biti anonimni, da im bude lakše napisati što sve osjećaju.

- **Boja 1:** Nešto od jučer što će upamtiti i koristiti u radu
Može biti ideja ili strategija
- **Boja 2:** Nedoumice ili pitanja o tome što sam jučer čuo/čula
Sve što ih brine – na primjer, ono s čime se ne slažu, što ne razumiju, ili ono što ne znaju kako bi primijenili u praksi

4. Dajte im nekoliko minuta da napišu što misle, a potom ih zamolite da listiće zalijepe na ploču / zid, pod odgovarajućim naslovom. Dajte ljudima nekoliko minuta da pročitaju listiće koji su već na ploči.
5. Pitajte želi li itko izreći svoje mišljenje naglas. Ukratko prodiskutirajte neke od listića. Ako imate vremena, pokušajte izravno odgovoriti na bar neke od nedoumica ili pitanja pod 'Bojom 2'.

- Recite im da ćete do kraja obuke pokušati odgovoriti na sva preostala pitanja.
- Potaknite ih da pogledaju strategije drugih ljudi pod natpisom 'Boja 1', na primjer tijekom stanke.

Savjeti

Kreativna rasprava i prezentacija: Uvod u 'najbolje interese'

- Sad predstavite temu ovog tematskog bloka: treće opće načelo Konvencije o pravima djeteta, djetetove najbolje interese. Počnite pozivom polaznicima da povedu kreativnu raspravu tijekom koje će kroz razmjenu ideja diskutirati kako shvaćaju ovo načelo. Njihove odgovore zapišite na poster.

Savjeti

- Polaznici mogu predložiti sve što ih podsjeća na tu ideju – pozitivno ili negativno.
- Nastojte ne ocjenjivati ili komentirati odgovore: objasnite da u ovoj aktivnosti nema "točnih" odgovora!
- Ako je moguće, pokušajte grupirati odgovore tako da su slične ideje na okupu: umjesto pisanja na sam poster, možete se poslužiti samoljepivim listićima koje ćete pomicati amo-tamo po posteru.

- Nakon otprilike pet minuta kreativne rasprave, poslužite se točkama iz prezentacije na 69. stranici da polaznicima predočite ključne informacije o "najboljim interesima". Budete li imali vremena, otvorite pitanja pod točkama 5, 6 i 7 u prezentaciji ("usklađivanje potreba") za diskusiju.

Aktivnost za razmišljanje: Potrebe, prioriteti i prepreke

Savjeti

- Na kraju prezentacije, zamolite polaznike da razmisle o nekoj odluci o djetetu za koje skrbe gdje su morali postupiti protiv djetetovih želja. Pokažite im prvu sliku sa 70. stranice, (slika 1) i objasnite da prvi dio ove aktivnosti predviđa i kratko razdoblje za razmišljanje.
- Objasnite im primjer (slika 2) i recite im da se od njih očekuje da po tom obrascu naprave vlastiti primjer, na temelju stvarnog slučaja na kojem su radili.
- Zatim svima podijelite kopiju slike 3 (u obliku letka). Recite im da zasad ignoriraju dva siva polja bez teksta u dnu slike.

- Zamolite ih da razmisle o slici kao da su oni dijete na koje se odluka odnosila.
- Zamolite ih da pokušaju razumjeti razloge za djetetove želje (donja polovica grafikona).

- Dajte polaznicima nekoliko minuta da popune prazna polja na slici. Zatim im pokažite sliku 4. Objasnite da bi se sad trebali prisjetiti vlastitih razloga za podržavanje drugačije odluke od djetetove. Sad bi trebali popuniti dva donja polja: što je bilo važno njima, a što ih je brinulo iz perspektive djeteta.

Grupni rad: Razgovor o rezultatima prethodne aktivnosti

- Kad svi budu gotovi, zamolite ih da formiraju grupe od 3 do 4 člana i da svoju sliku pokažu ostalima u grupi. Zatim ih zamolite ih da prodiskutiraju pitanja u "Zadacima za grupe".

Razgovor o obavljenom zadatku

S obzirom na to da neće biti mnogo vremena za razgovor o obavljenom zadatku, zamolite polaznike da ne idu u detalje dok o svojim primjerima govore pred cijelom grupom. Ako se slažu s time da se njihove slike izlože pred svima, predložite da će ih vi objesiti po prostoriji tijekom stanke, tako da ih svi mogu razgledati.

- Poslužite se sljedećim pitanjima za razgovor o grupnim diskusijama:
  - > Mislite li da bi takva aktivnost mogla biti korisna za promišljanje najboljih interesa s djecom o kojoj skrbite?
  - > Do koje mjeru doista znate razloge za izričite želje djece? U kojoj mjeri to istražujete s djecom s kojom radite?
- Zaključite aktivnost tako što ćete podsjetiti polaznike da su naše najneposrednije reakcije ili želje oblikovane dubljim vrijednostima ili stvarima koje u životu smatramo važnima. Te vrijednosti često otkrivaju što doista stoji iza naših najvećih želja, a ozbiljno razmišljanje o tim dubljim motivacijama može nam otkriti i način da sve naše želje uskladimo/pomirimo na praktičnoj razini.

OSNOVNE INFORMACIJE

**Najbolji
interesi**

Sadržaj

Prezentacija: Osvrt na prvi i uvod u drugi dan	66
Prezentacija: Uvod u "najbolje interese"	67
Slike za aktivnost: Očima djeteta	72
Zadaci za grupe	74

Prezentacija: Osvrt na prvi i uvod u drugi dan

1. Osvrt na prvi dan

Bavili smo se sljedećim temama:

- >>> Što su ljudska prava i zašto su važna?
- >>> Što su dječja prava? Koja prava imaju djeca?
- >>> Zašto su dječja prava važna za djecu u alternativnoj skrbi? Što to znači za nas?
- >>> Što je Konvencija o pravima djeteta? Koja se prava u njoj navode?

>>> Četiri opća načela Konvencije:

- > pravo na život, opstanak i razvoj
- > pravo na sudjelovanje
- > najbolji interesi djeteta
- > nediskriminacija

Dva opća načela već smo proučili: život, opstanak i razvoj te pravo na sudjelovanje.

2. Uvod u drugi dan

Bavit ćemo se sljedećim temama...

Preostala dva opća načela:

- "Najbolji interesi djeteta" – i kako možemo odrediti što je u djetetovu najboljem interesu
- Pravo na nediskriminaciju – i kako prepoznati primjere diskriminacije

Što to znači za vašu praksu

U poslijepodnevnim satovima sve čemo te različite aspekte nastojati spojiti. Vodit ćeš čemo zamisljene razgovore s mladima i kreatorima/voditeljima socijalne politike kako bismo...

- propitali sadržaj
- predviđeli izazove
- osmislili argumente i strategije

Prezentacija: Uvod u "najbolje interese"

1. Opći pregled

"Najbolji interesi djeteta" su i opće načelo – temeljna poruka Konvencije – i individualni članak. Spominju se u čitavom nizu članaka, a definiraju se u prvom dijelu članka 3.:

Članak 3. Konvencije

1. stavak: "U svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, najbolji interes djeteta mora imati prednost."

Evo što UN kaže o ovom općem načelu ("temeljna poruka"):

"Kad nadležna tijela Države donose odluke koje se tiču djece, **najbolji interes** djeteta mora imati prednost. Ovo načelo odnosi se na odluke sudbenih tijela, na pravna tijela, pravosudna tijela te na javne i privatne ustanove za socijalnu skrb. Riječ je, dakako, o temeljnoj poruci Konvencije...."

2. Što to znači za vašu praksu?

Kad donosimo odluke koje se odnose na djecu...

>>> Moramo uzeti u obzir **učinak** te odluke na dijete te donijeti odluku koja je **najbolja za dijete**.

>>> To možemo učiniti samo na temelju **informacija** o djetetu: dobivenih od djeteta, iz onoga što vi znate i od drugih osoba koje igraju ulogu u djetetovu životu.

>>> Moramo uzeti u obzir ne samo **tjelesne**, nego i **emocionalne, duhovne i razvojne potrebe**: drugim riječima, odluka se mora temeljiti na djetetovim **dugoročnim** potrebama, kao i na takvim urgentnim pitanjima kao što su **sigurnost i zaštita**.

Procjena djetetova najboljeg interesa ovisi o prikupljanju informacija i mišljenja iz **višestrukih izvora**. Djetetovo mišljenje je važno, kao što je važno i vaše mišljenje – no isto vrijedi i za mišljenja biološke obitelji, udomiteljske obitelji, učitelja, ravnatelja, voditelja mladih i ostalih osoba koje poznaju dijete.

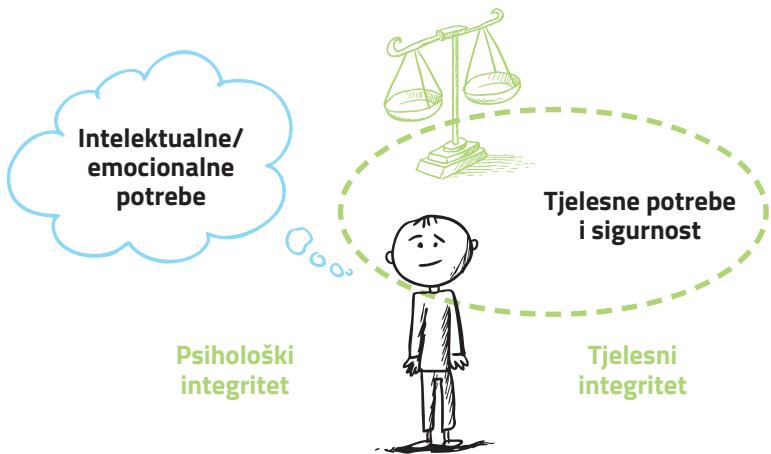
VAŽNO!

Analiza slučaja: Braća i sestre ostaju zajedno

"Osmero braće i sestara iz romske zajednice prije dvije godine je bilo smješteno u alternativnu skrb. S obzirom na njihov broj, bilo ih je nemoguće smjestiti zajedno. Bili su podijeljeni na četiri obitelji, što je isprva bilo teško, no s vremenom – prošle su dvije godine – ipak je postignut vidan napredak. Djeca su bila vrlo aktivna u svakodnevnom životu u svojim domovima. Ali roditelji su izgubili roditeljska prava, što je značilo da je djecu trebalo pripremiti za posvojenje. Razgovarali smo direktno s njihovim udomiteljima da ih pripremimo za moguće posvojenje, i tijekom svih tih razgovora također smo se sastali s centrima za socijalni rad. U međuvremenu je centar za socijalni rad pokušavao pronaći obitelji spremne posvojiti bar četvero djece, ali to je bilo nemoguće: dio djece bio bi posvojen, ali ostali bi morali u sadašnjem smještaju ostati trajno. Odlučili smo da ćemo pokušati organizirati poseban oblik smještaja da sva djeca ostanu na okupu: što je važnije, pronaći im novu obitelj ili se pobrinuti da djeca ostanu zajedno, kao već postojeća obitelj? Dogovorili smo se da ćemo djecu ostaviti na okupu i da ćemo podržati takav dugoročni plan skrbi."

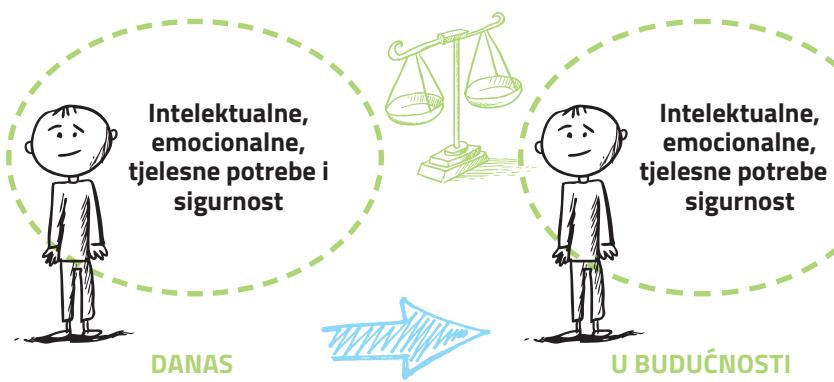
3. Usklađivanje tjelesnih i emocionalnih potreba

Ako dijete želi biti u kontaktu s roditeljem zlostavljačem, kako usklađujete takvu snažnu emocionalnu potrebu s mogućom tjelesnom prijetnjom?

Mora li odgovor biti "da" ili "ne"?

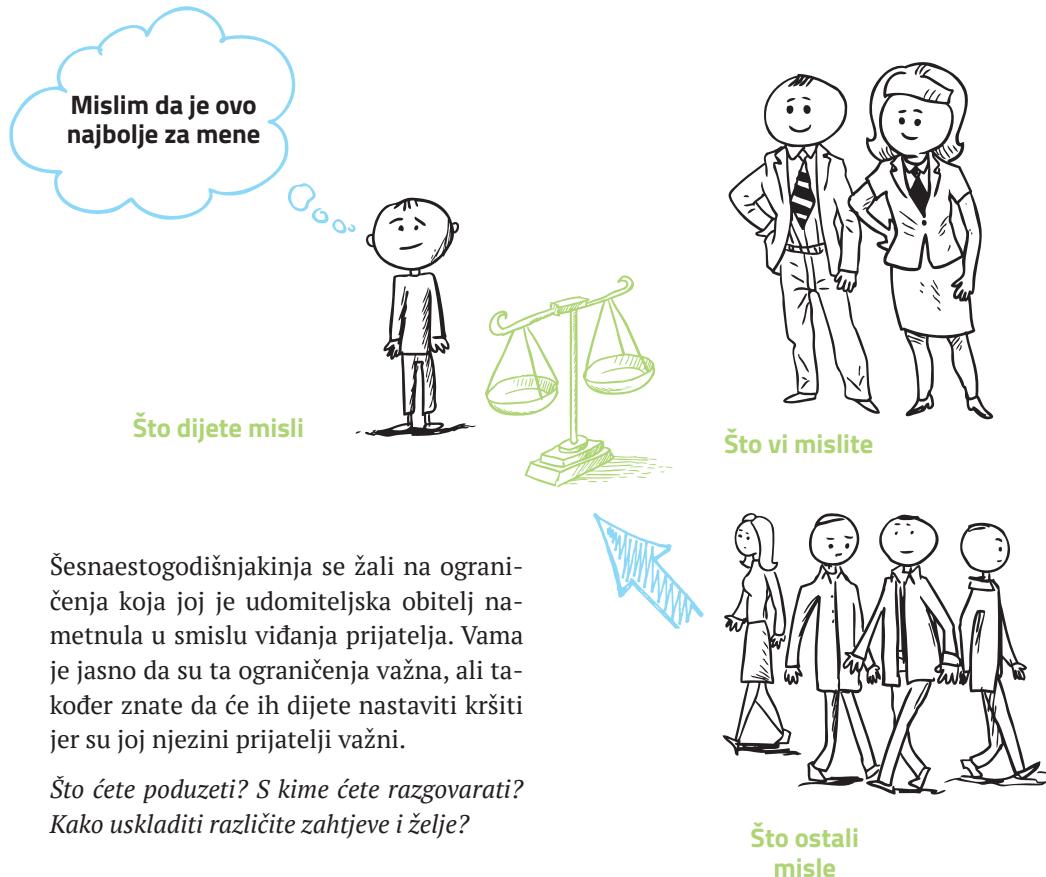
4. Usklađivanje potreba: danas i u budućnosti

Ako odlučite iznevjeriti djetetovo povjerenje kako biste zaštitili dijete, kako će to utjecati na vaš odnos?

I kako će se to odraziti na djetetovo povjerenje prema svijetu?

5. Usklađivanje potreba: što misli dijete, a što misle ostali

Šesnaestogodišnjakinja se žali na ograničenja koja joj je udomiteljska obitelj nametnula u smislu viđanja prijatelja. Vama je jasno da su ta ograničenja važna, ali također znate da će ih dijete nastaviti kršiti jer su joj njezini prijatelji važni.

*Što ćete poduzeti? S kime ćete razgovarati?
Kako uskladiti različite zahtjeve i želje?*

6. Uvažavanje djetetovih želja

Djetetove želje uvijek će biti relevantne u procjeni njegovog najboljeg interesa, a pravo na sudjelovanje nam kaže da se one uvijek moraju **uzeti u obzir**.

To ne znači da uvijek morate postupiti kako dijete želi, ali...

- >>> Upamtite da **postupanje mimo djetetovih želja** uvijek ima određene (negativne) psihološke posljedice: o tome treba voditi računa kod svake odluke
- >>> Upamtite da **dijete katkad doista zna bolje** od vas što je za nj najbolje: dijete zna što mu je važno, s čime se može nositi, a što ne može trpjeti.

7. Pravo na autonomiju

Djetetovo pravo na autonomiju (kontrola nad vlastitim odlukama) je važno: kad god ga možemo ispoštovati, to trebamo učiniti

- >>> U **emocionalnom** smislu: djetetove želje mogu odražavati duboke emocionalne potrebe: ignoriranje tih želja može izazvati dugoročnu štetu
- >>> U **razvojnog** smislu: svako dijete mora početi donositi vlastite odluke i znati da ima

"Ako me ne poslušate i umjesto toga donešete (odluku) kojom nisam zadovoljna, to može stvoriti probleme i meni i vama. A onda ćete morati donijeti novu odluku, koja bi vas mogla koštati još više vremena i novca."

Mlada osoba u alternativnoj skrbi

slobodu da to učini. Ako odlučujemo umjesto djeteta, oduzimamo mu priliku da uči i razvija vlastite vještine odlučivanja

>>> U **praktičnom** smislu: dijete možda neće pristati na našu odluku, pa na kraju ni nećemo završiti na rješenju koje smo smatrali 'najboljim'!

8. Postupak diskusije i pregovaranja

Načelo 'najboljih interesa' u uskoj je vezi s načelom sudjelovanja.

Upamtite to u donošenju odluka koje se odnose na dijete...

Dijete ima **pravo** na izjašnjavanje i uvažavanje njegovog mišljenja.

Kad je riječ o procjeni djetetovog najboljeg interesa, to je mišljenje važan čimbenik:

>>> Morate ga **saslušati**!

>>> Morate biti u stanju **čuti**!

>>> Morate biti u stanju **prenijeti** i **objasniti** što vi smatrate djetetovim najboljim interesima, osobito ako se vaše mišljenje razlikuje od djetetovog.

Napomene

- > Priznajte polaznicima da zadatak određivanja najboljih interesa nije lagan – i izrazite poštovanje prema važnom poslu koji obavljaju stručni djelatnici u sustavu skrbi.
- > Podsetjite ih da je procjena najboljih interesa multidisciplinarna odluka, unatoč tome što se često čini da odluka počiva na njihovim leđima: to je proces koji zahtijeva sudjelovanje brojnih dionika.
- > Uputite polaznike na 23. stranicu u *Osiguranju dječjih prava*, koja ukratko opisuje najbolje interese. Možete ih uputiti i na sliku na 26. stranici.

9. Proceduralni zaštitni mehanizmi: određivanje najboljeg interesa

Pri određivanju najboljeg interesa djeteta, budite sigurni da ste poduzeli sljedeće korake:

1. Saslušali ste **što vam dijete ima reći** (i uzeli u obzir njegov stupanj zrelosti i sposobnost da procijeni moguće posljedice)
  2. Procijenili ste mišljenja, stavove, kapacitete i želje **članova djetetove obitelji** (uključujući roditelje, braću i sestre, odrasle rođake, ostale bliske osobe), imajući na umu prirodu njihovih odnosa s djetetom
  3. Razmotrili ste djetetovu svakodnevnu **životnu sredinu** – sad, prije i u budućnosti
  4. Razmotrili ste moguće učinke **izdvajanja iz obitelji ili povratka u obitelj** – u slučajevima gdje je to relevantno
  5. Uzeli ste u obzir djetetove razvojne potrebe
  6. Uzeli ste u obzir **sva ostala relevantna pitanja** – na primjer, vjerske ili kulturne potrebe
- >>> Zatim procijenite prikladnost svih potencijalnih opcija za smještaj

10. Proceduralni zaštitni mehanizmi: "Prednost najboljem interesu"

U svim situacijama gdje neka odluka može utjecati na dijete, njegov najbolji interes mora **imati prednost**.

Upamtite...

- >>> **Kad god** donosimo odluku koja se odnosi na dijete, moramo utvrditi što je u njegovom najboljem interesu. To znači prikupljanje i procjenu informacija iz različitih izvora.
- >>> Premda moramo davati prednost djetetovu najboljem interesu, također moramo voditi računa o pravima i legitimnim interesima drugih ljudi – kao što su roditelji, braća i sestre, učitelji ili ostali pružatelji skrbi.
- >>> Prednost se daje rješenju koje je najpozitivnije za dijete. To uključuje i kratkoročnu i dugo-ročnu perspektivu.

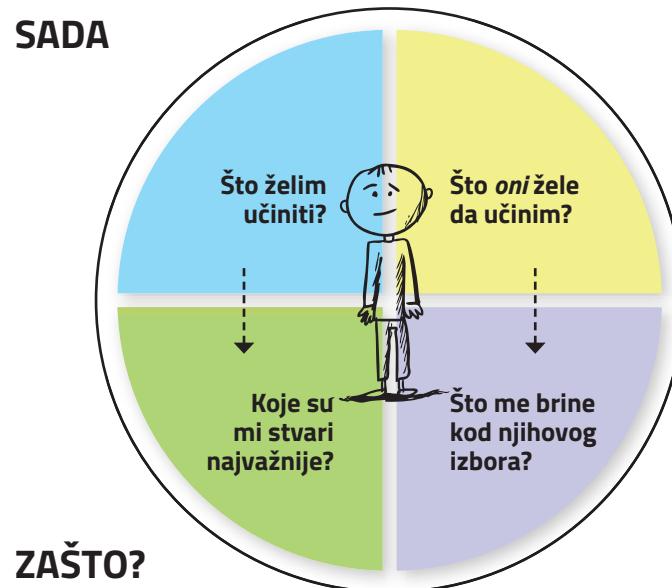
Upamtite da procjena najboljeg interesa djeteta nije nešto što se može raditi po formuli: riječ je o procesu koji se uvijek mora prilagoditi individualnom slučaju i koji će ovisiti o specifičnim okolnostima koje u tom trenutku vrijede za to konkretno dijete.

VAŽNO!

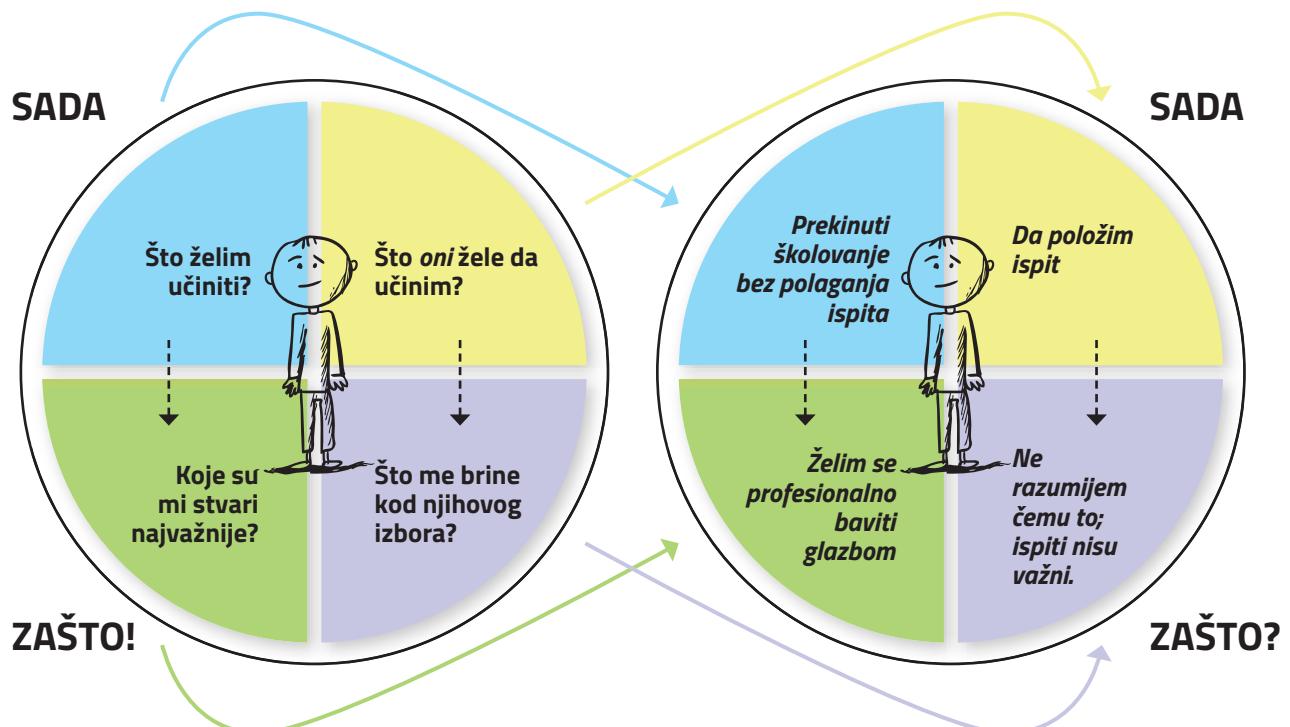
Uvijek trebate ostaviti otvorenom mogućnost revizije, i ako je potrebno, izmjene odluka. Situacija se mijenja!

Slike za aktivnost: Očima djeteta

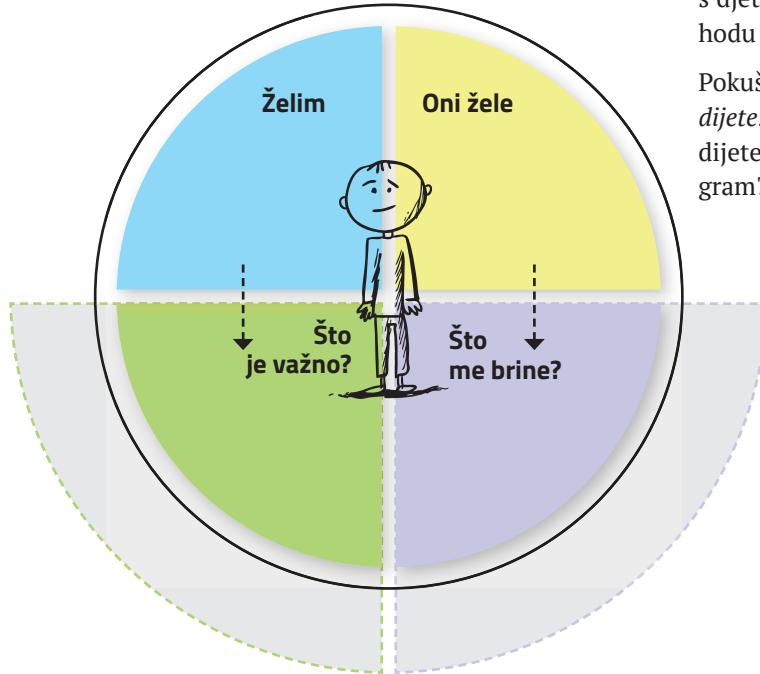
Slika 1 (pokazati polaznicima)

Slika 2: Primjer (pokazati polaznicima)

**Slika 3: Svaki polaznik dobiva svoj primjerak
Očima djeteta**

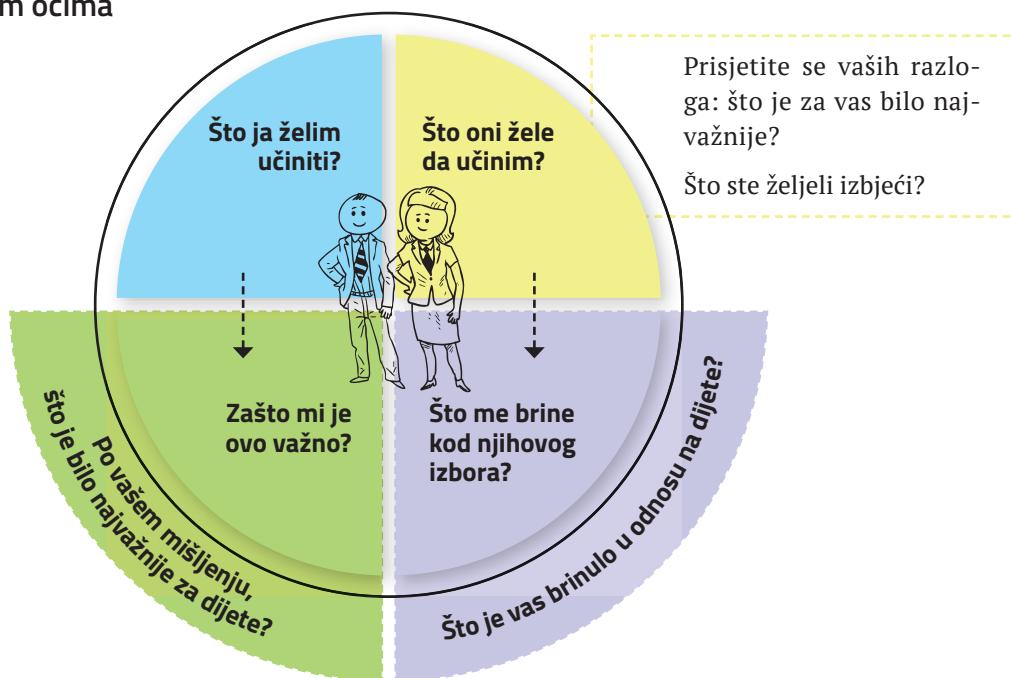

Sjetite se neke odluke koju ste morali donijeti, a u kojoj je došlo do neslaganja s djetetom o najboljem ishodu odluke.

Pokušajte *razmišljati kao dijete*. Što mislite, kako bi dijete popunilo ovaj dijagram?

Slika 4 (pokazati polaznicima)

Vašim očima

Zadaci za grupu:

- >>> Prodiskutirajte imate li vi i dijete iste brige i jesu li vam bile važne iste stvari
- >>> Razmislite na koje se sve načine mogu pomiriti takvi različiti prioriteti

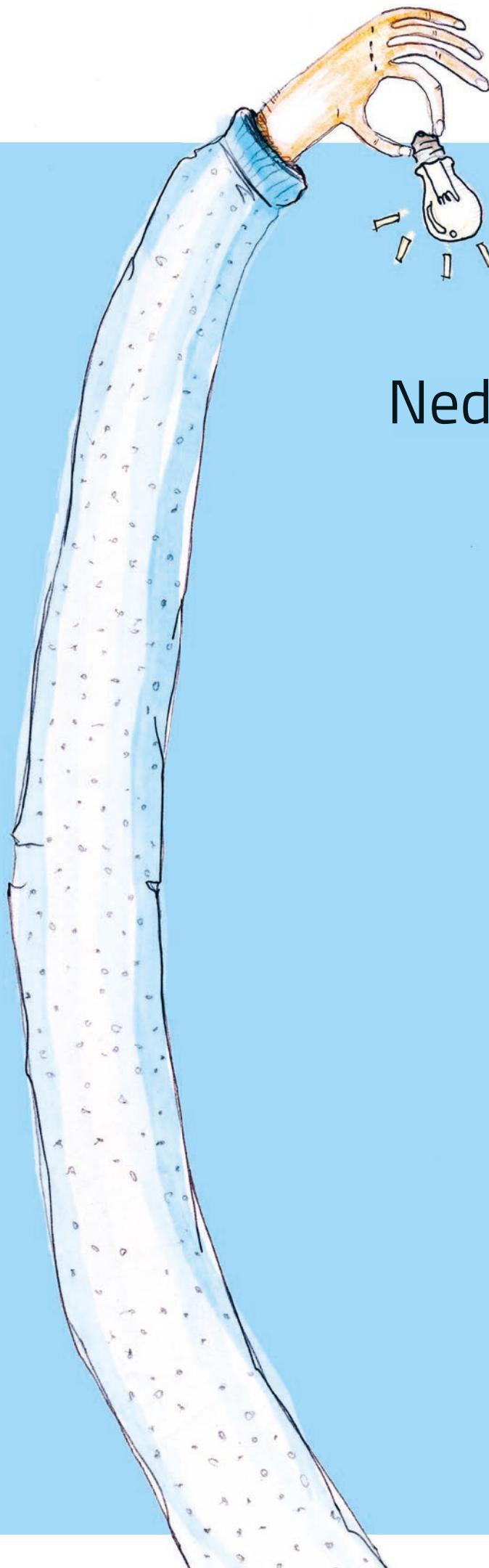

TEMATSKI BLOK

Nediskriminacija

6

TEMATSKI BLOK 6:

NEDISKRIMINACIJA

Sažetak

Ovaj tematski blok osvrnut će se na različita pitanja koja su već bila obradivana na ranijim satovima – i predstaviti će ideje pozitivne i negativne diskriminacije. Bavit ćemo se i nekim prepostavkama koje smo skloni donositi u radu s mladima.

Plan rada

1	Aktivnost: Korak natrag, korak naprijed	30 min
2	Razgovor o obavljenoj aktivnosti	25 min
3	Vježba za podizanje energije	5 min
4	Prezentacija: Uvod u diskriminaciju	10 min
5	Diskusija: Doživljava li netko od vaše djece diskriminaciju?	20 min

Svrha

- Razumjeti važnost jednakosti i nediskriminacije
- Predstaviti različite oblike diskriminacije: direktne, indirektne i strukturalne
- Proučiti neke skupine koje često doživljavaju diskriminaciju i istražiti načine da to izbjegnemo u svom radu

Priprema i potrebni materijali

- Za prvu aktivnost trebat će vam dosta prostora: polaznici trebaju stajati u redu (iz kojeg mogu iskoracići naprijed ili natrag). Početnu crtu možete označiti užicom (vidi crtež na 79. stranici)
- Kopirajte kartice s opisom uloga sa 83. i 84. stranice
- Napravite folije za prezentaciju
- Napravite foliju ili na posteru napišite popis skupina s 81. stranice

Upute za održavanje tematskog bloka

Aktivnost: Korak natrag, korak naprijed

1. Recite polaznicima da će sat početi igranjem uloga. Svakom polazniku dajte karticu s opisom uloge i zamolite ih da upute pročitaju u sebi, ne otkrivajući ništa ostalima.

Savjeti

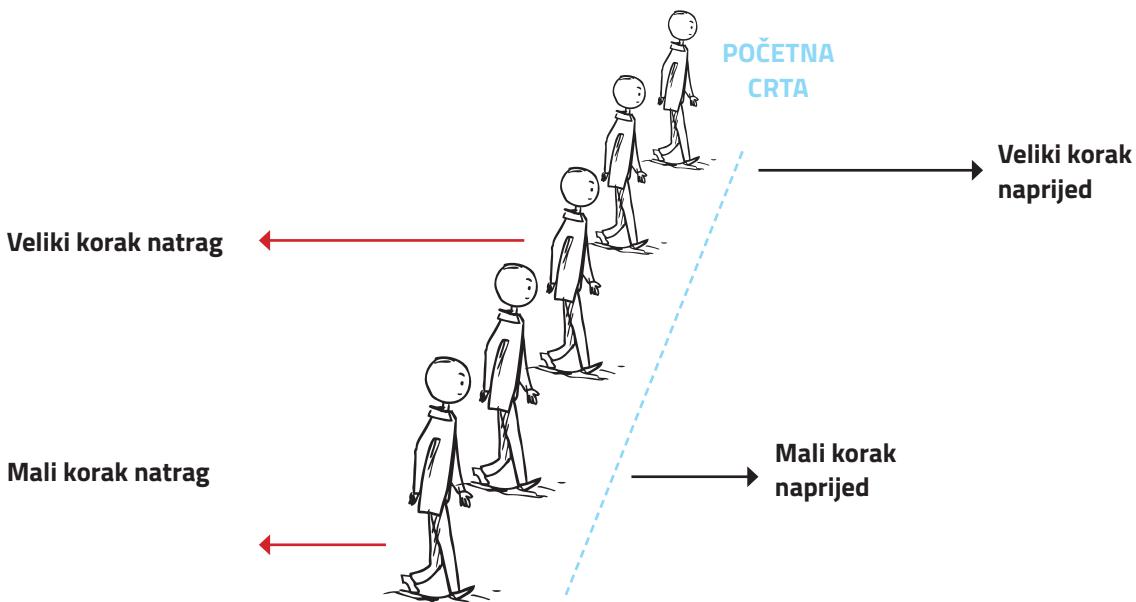
- Ako prostorija nije dovoljno velika, možda ćete ovu aktivnosti morati provesti negdje drugdje – možda čak vani! U tom slučaju, pripremite polaznike na to pred kraj prethodnog tematskog bloka, da se ne gubi previše vremena na preseljenje. Možda ćete aktivnost morati skratiti za pet minuta kako bi se ljudi imali vremena vratiti u predavaonicu.

2. Zamolite polaznike da razmисле kako će se uživjeti u svoju ulogu. U tome vam može pomoći nekoliko inspirativnih pitanja – na primjer, zamolite ih da zamisle:

- > mjesto na kojem provode najviše vremena
- > ljudi s kojima provode najviše vremena
- > što vole raditi – i što ne vole raditi

Recite im da oskudnim informacijama s kartice slobodno mogu dodati svoje detalje. Trebali bi početi zamišljati neke detalje života djeteta koje kartica opisuje.

3. Pozovite ih da se poredaju duž prostorije, po početnoj crti (vidi sliku). Recite im da će naglas pročitati niz tvrdnji te da oni moraju razmislititi kako bi svaki od tih događaja utjecao na "njihovo" dijete... Zatim trebaju zakoračiti naprijed ili natrag od početne crte, u skladu sa sljedećim uputama:

Upute

- Ako je informacija iz pročitane tvrdnje za vas dobra vijest, zakoračite naprijed, velikim korakom ako je vijest odlična i malim korakom ako je vijest dosta dobra.
- Ako je tvrdnja za vas loša ili vam otežava život, zakoračite unatrag: velikim korakom ako je riječ o velikom izazovu ili zapreci ili malim ako situacija nije tako loša.
- Ako se tvrdnja ne odnosi na vas ili ništa ne mijenja, ostanite na mjestu.

Savjeti

- Ako se osoba koja ima karticu s ulogom gluhog djeteta pita kako bi trebala reagirati na pročitane tvrdnje, nastojte ne odgovoriti direktno: podsjetite tu osobu da je sad u ulozi nekoga tko ne može čuti gotovo ništa. Recite toj osobi da u aktivnosti sudjeluje na način koji smatra najprimjerenijim.

4. Pročitajte tvrdnje naglas, ostavljajući između dvije tvrdnje dovoljno vremena da ljudi stignu zakoračiti.
5. Kad ste pročitali sve tvrdnje, zamolite ljude da se osvrnu oko sebe da vide gdje stoje ostali. Dajte ponekoj osobi priliku da nešto kaže "glasom" djeteta koje glumi i da objasni zašto se pomaknula na to mjesto gdje stoji – natrag ili naprijed. Zatim sve okupite u krug radi razgovora o obavljenoj aktivnosti.

Razgovor o obavljenoj aktivnosti

6. Počnite tako što ćete ljude 'izvući' iz uloge. Možete sve zamoliti da uzviknu svoje pravo ime kad nabrojite do tri. Podsjetite ih da sad počinje diskusija u kojoj sudjeluju kroz svoje pravo ja.
7. Poslužite se ovim pitanjima da saznate više o osjećajima i dojmovima sudionika:
  - > Kako ste se osjećali dok je aktivnost trajala? Kako vam je bilo kretati se brže ili sporije od ostalih?
Napomena: Polaznika koji je glumio gluho dijete možete pitati kako se osjećao zbog toga što uopće nije mogao sudjelovati.
  - > Jeste li se mogli poistovjetiti s djetetom? Koliko vam je bilo lako uživjeti se u ulogu druge osobe?
  - > Koje su vam tvrdnje bile osobito teške dok ste igrali ulogu? Zašto?
  - > Smatraste li da je neka od tvrdnji bila primjer diskriminacije? Zašto?
  - > Mislite li da su djeca u vašoj skrbi ikad izložena diskriminaciji? Objasnite svoj odgovor, bez obzira na to je li potvrđan ili niječan.

Vježba za podizanje energije

8. Nakon dugog razgovora o obavljenoj aktivnosti, ljudi bi mogli biti umorni, pa bi vam zato prije predavanja o diskriminaciji dobro došla brza vježba za podizanje energije. Sljedeća vježba zahtijeva nešto kretanja, ali slobodno se možete odlučiti i za neku drugu vježbu koja vam se čini primjerenijom.

"Sve osobe koje..."

9. Poslažite sve stolice u krug, pazeći da nijedna nije višak (vaš stolac maknite iz kruga). Stanite u sredinu kruga i objasnite da svatko tko стоји u krugu treba izreći tvrdnju koja počinje sa 'sve osobe koje...'. Ako se neke osobe u krugu prepoznaju u toj tvrdnji, moraju što je moguće brže zamijeniti sjedala. Osoba u sredini kruga treba pokušati pronaći mjesto za sebe kad se svi počnu premještati.
10. Dajte nekoliko primjera:
  - > Sve osobe koje nose sukњu...
  - > Sve osobe koje govore strani jezik...
  - > Sve osobe koje vole jesti čokoladu...
  - > Sve osobe koje rade s djecom... (tu bi se svi trebali premjestiti!)

- > Recite im da se moraju premjestiti ako se tvrdnja odnosi na njih!
- > Guranje je zabranjeno!

Prezentacija i diskusija: Uvod u diskriminaciju

11. Iznesite neke osnovne informacije o diskriminaciji služeći se popisom na 85. stranici.
12. Na kraju prezentacije, pokažite im popis na 88. stranici (zadatak za razmišljanje). Zamolite ih da razmisle o djeci o kojoj skrbe: susreću li se ta djeca s određenim preprekama u usporedbi s drugom djecom?
13. Dajte im nekoliko minuta za razmišljanje i diskusiju sa susjedom.
14. Za posljednjih 10 minuta, pozovite sve polaznike da se pozabave sljedećim pitanjima:
  - > Jeste li našli bar jedan primjer moguće diskriminacije djece o kojoj skrbite?
  - > Padaju li vam na pamet načini na koje biste mogli toj djeci osigurati jednake mogućnosti?

OSNOVNE INFORMACIJE

Nediskriminacija

Sadržaj

Kartice s opisom uloga za aktivnost: Korak natrag, korak naprijed	79
Tvrđnje za aktivnost	81
Prezentacija: Uvod u diskriminaciju	82
Zadatak za razmišljanje	85

Kartice s opisom uloga za aktivnost: Korak natrag, korak naprijed

Napomene

- > Na raspolaganju su vam 24 kartice: odaberite koliko vam je potrebno za vašu grupu. Pobriinite se da imate po nekoliko kartica iz svakog kompleta.
- > Možete prilagoditi ili dodati druge tvrdnje popisu na 81. stranici ako su za vašu grupu polaznika primjereniiji drugačiji slučajevi.

Komplet 1: Djeca u sustavu alternativne skrbi

Četrnaest ti je godina i u kolicima si od treće godine. Neka djeca u školi zbog toga ti prave probleme – kao i zbog toga što ne živiš s biološkom obitelji. Zbog invaliditeta često ne možeš ići na školske izlete ili sudjelovati u školskim aktivnostima.	Jedanaest ti je godina, romske si nacionalnosti. Živiš u sustavu skrbi jer je socijalna služba smatrala da ne dobivaš odgovarajuću skrb u svojoj obitelji. Ta odluka je donesena protiv tvoje volje i volje ostalih članova tvoje obitelji. Druga djeca u školi te maltretiraju, a učitelji te imaju na zubu.
Petnaest ti je godina. Voliš igrati nogomet, i kad si bio mlađi rekli su ti da bi mogao postati profesionalac. Ali nedavno si upao u probleme s obitelji. Živiš u dječjem domu i ne slažeš se sa svojim socijalnim radnikom.	Trinaest ti je godina, a u sustavu skrbi živiš jer tvoji roditelji čekaju da se odobri njihova molba za azil. Loše govoriš lokalni jezik i ne poznaješ svog socijalnog radnika. U staroj školi si uvijek bio/bila najbolja učenica u razredu.
Deset ti je godina i preselio/la si se u drugu zemlju s majkom, nakon smrti oca. Majku su osudili zbog krađe nedugo nakon preseljenja i ona je sad u zatvoru. Tebe su smjestili u alternativnu skrb. Vrlo ti je teško biti bez oba roditelji i u drugačijoj sredini nego prije.	Trinaest ti je godina. Imaš poremećaj učenja i mučiš se sa školskim gradivom. Djeca te zadirkuju, a učitelji ignoriraju. Voliš crtanje, ali nemaš novaca za kupovinu potrebnog materijala. Skrbnici ti ne daju mnogo slobode: ne smiješ van nakon škole, dok vikendima smiješ izlaziti samo uz nadzor.
Šesnaest ti je godina. Roditelji su ti iz Somalije, ali ti si rođen/a u ovoj zemlji. Jedino si tamnoputo dijete u svojoj školi. Neka djeca te zovu 'prljavim/om' i 'glupim/om', dobivaš rasističke prijetnje preko Facebooka. Živiš s udomiceljima i uvijek imaš osjećaj da te udomicelji ne vole kao svoju biološku djecu.	Četrnaest ti je godina. Tvoj te biološki otac zlostavlja, živiš u skrbi zadnje tri godine. Stalno upadaš u nevolje u školi i pomišlaš na to da okončaš svoj život. Ne želiš razgovarati sa svojom socijalnom radnicom, jer je prije nekoliko mjeseci bez pitanja pročitala tvoj dnevnik.
Četrnaest ti je godina. Prije godinu dana, ti i tvoji braća i sestre poslani ste u različite oblike alternativnog smještaja. Oni su zajedno, a ti si predaleko da ih viđaš. Ti se u svom novom prebivalištu još nisi ni sa kim sprijateljio/la.	Tvoj otac je zlostavljao tvoju majku pa su tebe prije šest mjeseci izdvjajili iz obitelji. Želiš vidjeti mamu, ali socijalna radnica to ne dopušta. Trinaest ti je godina i čini ti se da te privlače osobe istog spola. Ne znaš kome se obratiti.
Sedamnaest ti je godina i uskoro ćeš završiti školu – i otići od svojih udomicelja. Jako se brineš zbog budućnosti, jer si dosad pao/pala većnu ispitu. Ne znaš gdje ćeš živjeti niti od čega ćeš živjeti. Rekli su ti da se sad moraš sam/a snalaziti u svijetu i da ti tvoji udomicelji više ne mogu pomoći.	Petnaest ti je godina, a u skrbi živiš od šeste godine. Imaš vrlo dobar odnos sa socijalnom radnicom. Redovno te posjećuje i smiješ je zvati telefonom kad o nečemu želiš razgovarati. Voliš ići u školu i imaš mnogo prijatelja, ali ne možeš im se uvijek pridružiti u izvanškolskim aktivnostima jer nemaš novaca.
Šesnaest ti je godina, a u posljednjih šest godina četiri si puta mijenjao/la smještaj. Svaki put kad se to dogodi, moraš promjeniti i školu. Osjećaš da nemaš nikoga kome se možeš povjeriti. Uskoro moraš izaći iz sustava skrbi i nemaš kamo otići.	Dvanaest ti je godina, a s udomiceljima živiš već četiri godine. Lijepo ti je s njima: imaš svoju sobu, računalo i televizor, a tvoji su udomicelji dobri i vole te. Uvijek su tu da te podrže kad se pojavi neki problem.
Dvanaest ti je godina i s istim udomiceljima živiš već pet godina. Gotovo si sasvim gluha od rođenja. Tvoji su ti udomicelji dragi i uglavnom si sretna/a, ali često razmišljaš o svojoj "staroj" mami, koju nikad ne viđaš. Nitko ti nikad nije rekao što se dogodilo i zašto si morao/la otići.	Petnaest ti je godina i želiš se profesionalno baviti glazbom. Svirаш u grupi sa školskim kolegama, ali tvoji udomicelji rade pritisak da se više posvetiš školi. Ne daju ti džeparac i ne smiješ izlaziti osim ako sve možeš "sam/a platiti".

Komplet 2: Djeca koja žive u svojoj biološkoj obitelji

Sedamnaest ti je godina i uskoro završavaš srednju školu. Imaš svoju sobu i roditelji su ti imućni. Očekuješ vrlo dobre ocjene na ispitima i spremаш se za prijemni na fakultetu.	Četrnaest ti je godina. U ranom djetinjstvu si doživio/la nesreću i odonda si vezan/a za kolica. Nije ti lako viđati se s prijateljima nakon škole i imaš osjećaj da oni imaju mnogo toga zajedničkog, za razliku od tebe.
Tvoja obitelj preselila se u ovu zemlju prije nekoliko godina. Veoma su ti važni, naročito sestra s kojom imаш blizak odnos. Roditelji ti nisu zaposleni i u školi ti se rugaju zbog "prljavog" izgleda i zbog toga što si imigrant.	Šesnaest ti je godina i u vezi si s osobom istog spola. Ne znaš da li da to kažeš roditeljima. Vrlo su ponosni na tebe jer imаш odlične ocjene u školi. Brineš se kako ćeš izdržati ako ti partner/ica ode studirati na drugi kraj zemlje.
Imaš težak obiteljski život. Mama ti je alkoholičarka, a tata invalid. Ti si glavna osoba koja skrbi o njemu. Iako trebaš dobivati pomoć od lokalnog nadležnog tijela, tvoj socijalni radnik gotovo se nikad ne javlja. Četrnaest ti je godina, muslimanske si vjeroispovijesti.	Romske si nacionalnosti, u školi te jako maltretiraju. Tvoja obitelj pokušala je razgovarati s učiteljima, ali oni ne žele slušati. Redovno izostaješ s nastave i družiš se sa starijom djecom. Neka od njih već su imala problema s policijom.
Sedamnaest ti je godina i tata ti je našao posao u lokalnom poduzeću. Ne voliš školu i veseliš se za vrijesku školovanja i "stvarnom životu". Nadaš se da ćeš se useliti u stan sa svojom djevojkom.	Sedamnaest ti je godina, muslimanske si vjere. Još ne znaš što ćeš učiniti kad završiš srednju školu: u okolini nema poslova, a tvoja obitelj jedva spaja kraj s krajem. Želiš ići na fakultet, ali roditelji su ti rekli da moraš početi sam/a privređivati.

Tvrđnje za aktivnost

- Svi ljudi iz tvog razreda ovaj će se tjedan naći na večeri u restoranu.
- Tvoja socijalna radnica ti je javila da mora otkazati vaš današnji susret (*ako nemate socijalnu radnicu, ostanite na mjestu*).
- Moraš kupiti novi udžbenik iz matematika: učiteljica kaže da ga svi moraju imati ako žele položiti ispit.
- Svi u školi moraju napisati sastavak pod naslovom "Moja obitelj". Najbolji sastavci bit će objavljeni u školskom časopisu.
- Tvoj razred ide na kampiranje u planine! Dali su ti popis stvari koje treba donijeti.
- Želiš podnijeti službenu prijavu protiv odrasle osobe u školi koja te pokušava nagovoriti na seksualne odnose.
- Ovog vikenda neofašističke grupe održale su veliki protest.
- Ravnatelj škole drži govor o važnosti fakultetskog obrazovanja. Tko studira na fakultetu, uspijeva u životu!
- Brineš se zbog stupanja u seksualnu vezu. Treba ti savjet.
- Predavanje o HIV-u/SIDA-i u školi naglašava opasnost od homoseksualnih odnosa.
- U školi se ovo popodne održavaju sportske aktivnosti!
- U školi se pokreće uzbudljiv novi klub mehaničara! Svi dečki dobili su pisma za svoje roditelje u kojima se traži njihov pristanak za upis u klub.
- Lokalni gradonačelnik drži govor u kojem Rome i doseljenike okrivljuje za porast zločina.

- Danas je za ručak poslužena svinjetina.
- Pročulo se da je jedna učiteljica lezbijka. Njezina stranica na Facebooku preplavljena je govorom mržnje, djeca joj se otvoreno rugaju u školi.
- Lokalna zvijezda se spremi posjetiti školu. Dva dječaka su odabrana da mu požele dobrodošlicu i povedu ga u obilazak škole.
- Slučajno čuješ kako tvoj učitelj izjavljuje da su "bijelci inteligentniji od drugih rasa".

Prezentacija: Uvod u diskriminaciju

1. Pravo na nediskriminaciju

Nediskriminacija je i **pravo i načelo** koje se mora primjenjivati u svim odlukama koje se odnose na djecu.

Pravo na nediskriminaciju definirano je člankom 2. Konvencije o pravima djeteta.

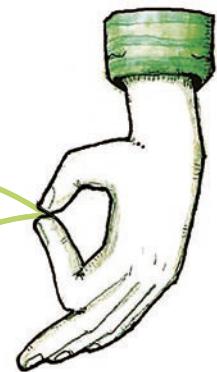
Članak ima dva dijela:

>>> Prvi dio nam govori da trebamo **poštovati i osigurati prava svakog djeteta**, bez obzira na njihovo etničko porijeklo, rasu, spol, materinji jezik itd.

>>> Drugi dio govori nam da za dijete koje je zbog nekog od ovih čimbenika u **nepovoljnem položaju** to moramo **uzeti u obzir i aktivno poduzimati mjere** da uklonimo sve uzroke nepovoljnog položaja.

"Da sam čarobnjak, okupio bih sve mozgove na svijetu i lišio ih sposobnosti da vide stvari kao što su boja kože, spol, vjeroispovijest. Učinio bih sve stvari koje ljudi bez prestanka osuđuju nevidljivima."

Mlada osoba u sustavu alternativne skrbi (videosnimka Glasovi)

2. Kako shvatiti pravo na nediskriminaciju

>>> Nediskriminacija je drugačiji način gledanja na **jednakost**. Nediskriminacija znači da bi svi trebali biti **jednaki po pravima i dostojanstvu**.

>>> Diskriminacija se odnosi na **nepravedno** postupanje ili prakse.

Pravo na diskriminaciju razlikuje se od ostalih članaka: ono govori o usporedbi s drugom djecom. Diskriminirano dijete u nepovoljnijem je položaju u usporedbi s drugom djecom.

VАЗНО!

3. Dječja prava pružaju temeljnu, minimalnu zaštitu

Svi ostali članci:

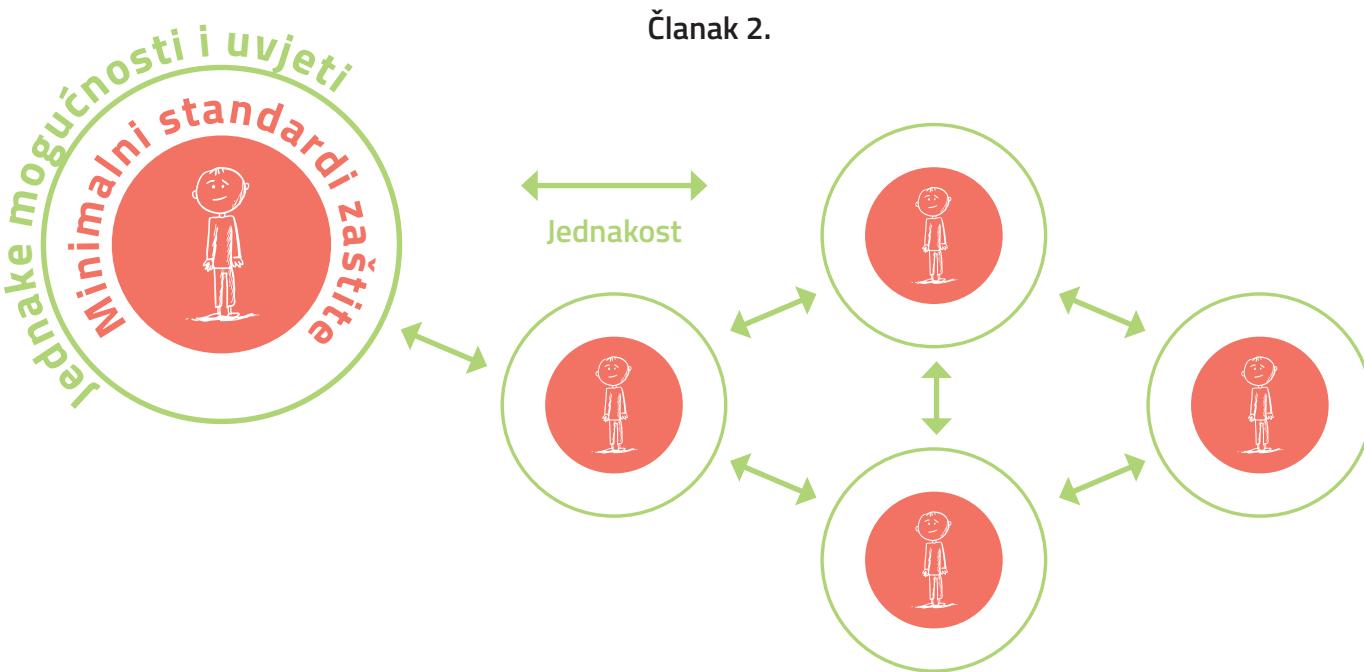
Osiguravaju humano, dostojanstveno postupanje koje poštuje djetetovo dostojanstvo i osobnost.

Na primjer:

- Ne ugrožavajte djetetov život
- Ne nanosite im tjelesnu bol
- Ne ponižavajte ih
- Osigurajte im školovanje

4. Članak 2. osigurava postojanje jednakih mogućnosti i uvjeta

Članak 2.

5. Vrste diskriminacije: neposredna diskriminacija

Neposredna diskriminacija je ono što se događa kad izdvojimo osobu ili cijelu skupinu ljudi i postupamo s njima drugačije nego s drugima zbog vlastite percepcije njihovih specifičnosti. Na primjer:

- “Dečki će ići na tehnički, cure neka uče kuhati.”
- “Ovo dijete traži azil pa možda neće dugo ostati u školi. Nećemo joj dopustiti da izade na audiciju za školski igrokaz.”
- “Romska djeca trebaju pratiti nastavu u odvojenim razredima.”
- “Nećemo ti dopustiti stupanje u vezu s osobom istog spola.”

Ta su djeca zakinuta za razne mogućnosti jer smo mi donijeli nepravedne i neosnovane zaključke o tome što ona mogu ili žele raditi.

6. Vrste diskriminacije: posredna diskriminacija

Kod posredne diskriminacije, ignoriramo ili zaboravljamo razlike koje igraju važnu ulogu i primjenjujemo ista pravila ili načela na sve – čak i kad djeca od njih ne mogu imati koristi ili su aktivno gurnuta u nepovoljniji položaj.

Na primjer:

- “Čitat ću tvrdnje naglas” – *premda se u razredu nalazi i gluho dijete*
- “Idemo na kampiranje!” – *premda je jedno dijete u kolicima i neće moći sudjelovati*
- “Svi trebate pročitati ovaj članak za zadaću” – *premda jedno dijete nije izvorni govornik i ne može čitati taj jezik*

Ta su djeca **zakinuta za razne mogućnosti** jer smo mi donijeli **nepravedne i neosnovane zaključke** o tome što ona mogu ili žele raditi.

7. Vrste diskriminacije: strukturalna diskriminacija

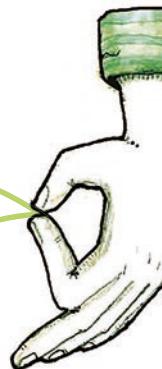
Strukturalna diskriminacija pojam je kojim se opisuju **pravila, ponašanja ili norme** u društvu ili institucijama, a koje postavljaju prepreke pred specifične skupine.

Na primjer:

- Raširena predrasuda da su “Romi kriminalci” utječe na način na koji ih doživljavaju i kako im pristupaju policajci, učitelji i druga djeca, kao i društvo u cjelini.
- Kad djeca bez roditeljske skrbi navrše osamnaest godina, više se ne mogu osloniti na pomoć države – ili svojih roditelja.
- Percepcija mnogih da homoseksualne veze nisu “normalne” ili da su “nezdrave” znači da se djeca često ne usuđuju razgovarati o takvim vezama ili stupiti u vezu s osobom istog spola.

“Mladi ljudi se istinski boje zato što moraju otici čim navrše osamnaest godina. Čula sam da neki čak bježe s nastave kako bi ostali u domu godinu dulje.”

Mlada osoba u sustavu alternativne skrbi (videosnimka Glasovi)

8. Što to znači za našu praksu?

- Uvijek budite svjesni ishitrenih zaključaka koje donosite o djeci iz obespravljenih skupina
- Upamtite da su djeca u sustavu skrbi obespravljena na mnogo načina: pazite da vam ne promaknu poteškoće s kojima se suočavaju
- Uvijek pokušajte uočiti sve prepreke koje bi neko dijete moglo sprječiti u punom ostvarenju njegovih prava
- Postupajte s djecom kao sa samosvojnim osobama i svaku odluku donosite na temelju konkretnog slučaja i situacije

- Ne smijemo s **dva djeteta drugačije postupati** samo zato što – primjera radi – jedno ima drugačije etničko porijeklo, invaliditet, seksualnu orientaciju ili spol...
...kad ništa od toga nije relevantno za odluku ili tretman o kojemu se odlučuje.
- Trebamo **predviđati alternative i aktivno podržavati** dijete kad – primjera radi – njegovo etničko porijeklo, invaliditet, seksualna orientacija ili spol znači da su u **nepovolnjem položaju** i da ne mogu ravnopravno ostvarivati svoja prava.
- Trebamo biti svjesni **mogućnosti** koje djeca u sustavu skrbi ne mogu iskoristiti ili postupaka kojima su izložena zato što su u sustavu skrbi
- Trebamo **biti kritični i dovoditi u pitanje** strukturalne prepostavke, pravila i norme koje određenu djecu dovode u nepovoljan položaj

Napomene

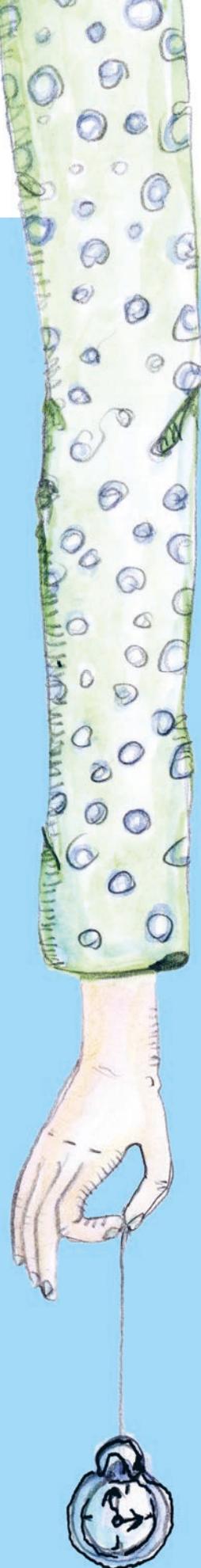
- > Uputite polaznike na 22. stranicu, kao i na stranice od 43. do 45. u brošuri Osiguranje dječjih prava, koje se bave nediskriminacijom.

Zadatak za razmišljanje

Radite li s djecom...

- >>> Ženskog spola?
- >>> Koja imaju invaliditet?
- >>> Neizvornim govornicima?
- >>> Romske nacionalnosti?
- >>> Dosejenicima?
- >>> Homoseksualne orientacije?
- >>> Koja su transrodna?
- >>> Tamnoputim Afrikancima ili Azijcima?
- >>> Pripadnicima etničke ili vjerske manjine?
- >>> Pripadnicima bilo koje druge skupine koja rutinski doživljava diskriminaciju?

Možete li se sjetiti ostalih prepreka s kojima se suočavaju ova djeca u usporedbi s djecom koja ne pripadaju takvim skupinama?

TEMATSKI BLOK

Suočavanje s izazovom

7

TEMATSKI BLOK 7:

SUOČAVANJE S IZAZOVOM

Sažetak

U ovoj smo točki već obradili dobar dio informacija, pa su ovaj i sljedeći tematski blok prilike da polaznici počnu razmišljati o tome kako naučeno gradivo primjeniti u praksi. U ovom tematskom bloku polaznici će se pripremati za igranje uloga kroz koje će uvježbavati neke razgovore koje bi lako mogli voditi po povratku na radno mjesto.

Plan rada

1	Uvod u dva završna tematska bloka	5 min
2	Prezentacija i diskusija: Informiranje mladih o njihovim pravima	25 min
3	Uvod u igranje uloga	10 min
4	Aktivnost: Priprema za igranje uloga u malim grupama	30 min
5	Igranje uloga: Razgovor 1	20 min

Svrha

- Utvrditi gradivo naučeno na prethodnim satovima
- Razumjeti važnost uključivanja mladih u proces rada i pridobivanje njihove podrške za učinkovitu implementaciju dječjih prava
- Predvidjeti izazove koji će pratiti uvođenje dječjih prava i razmotriti moguće strategije za suočavanje s tim izazovima

Priprema i potrebni materijali

- Ako je moguće, pokušajte ispisati (na računalu) pitanja koja su polaznici ujutro postavili na samoljepivim listićima. Ako to nije moguće, pobrinite se da ti listići budu dostupni polaznicima.
- Pobrinite se da polaznici donesu primjerke brošure *Upoznaj svoja prava!* na ovaj blok-sat.
- Kopirajte kartice s opisom uloga s 97. i 98. stranice. Svaka kartica mora biti kopirana u dovoljno primjeraka za četvrtinu grupe. Ako imate 20 polaznika, svaku karticu treba kopirati u pet primjeraka.
- Grupama će trebali veliki listovi papira i debeli flomasteri.
- Pripremite folije za prezentaciju opisanu na 94. i 95. stranici.

Upute za održavanje tematskog bloka

Uvod u dva završna tematska bloka

- Na početku sata istaknite da ste tijekom obuke predstavili čitav niz novih koncepata i ideja. To znači da polaznici vjerojatno imaju mnogo pitanja. Objasnite da će ovaj i sljedeći tematski blok odgovoriti na četiri ključna pitanja:
  - > Što sve ovo znači za naš rad i kako to možemo primijeniti u praksi?
  - > S kojim bismo se poteškoćama i izazovima mogli susresti?
  - > Kakva bi nam podrška mogla biti potrebna i što bi nam pomoglo?
  - > Tko nam može pružiti podršku i pomoći – i kako?
- Objasnite da ćete odgovore na gornja pitanja tražiti prvenstveno kroz aktivnost igranja uloga, tijekom koje će polaznici zamišljati kakve bi diskusije mogli voditi po povratku na radno mjesto – prvo s mladima, a zatim i sa svojim nadređenima te s osobama zaduženima za službenu politiku. Ova aktivnost djelomice će se odvijati u ovom, a djelomice u sljedećem tematskom bloku.

Prezentacija i diskusija: Informiranje mladih o njihovim pravima

- Pitajte polaznike što misle o ideji da sadržaj ove radionice podijele s mladima s kojima rade. Bi li to rado učinili?
- Prikupite nekoliko komentara: na posteru možete napraviti dva popisa:
  - razlozi da im sve kažete
  - zašto mislite da im ne bi trebalo sve reći
- Poslužite se točkama u prezentaciji (94. stranica) da dopunite odgovore polaznika. Podsjetite ih da to zapravo nije stvar izbora! Odrasle osobe odgovorne za mlade imaju obavezu da ih informiraju o njihovim pravima.
  - > Pozovite polaznike da provedu oko deset minuta listajući brošuru *Upoznaj svoja prava!* sa svojim susjedom. Zamolite ih da osobito dobro promotre stranice s 'bilježnicama' (vidi str. 12, 18, 22, 24, 26, 30).
  - > Bi li te aktivnosti bile korisne za mlade s kojima rade?
- Zamolite za kratke komentare nakon otprilike deset minuta. Zatim im najavite igranje uloga.

Uvod u igranje uloga

7. Objasnite da je ova aktivnost zamišljena da:
  - > pomogne polaznicima procesirati sadržaj radionice
  - > pripremi polaznike za razgovore koje će možda voditi po povratku na radno mjesto
  - > razmisle o nekim izazovima s kojima bi se mogli susresti – te da razmotre strategije za rješavanje tih izazova
8. Recite im da će se tijekom aktivnosti igranja uloga voditi dva ‘razgovora’. Prvi će biti s mlađima, a drugi s nadređenima i osobama odgovornima za službenu politiku. Možete im pokazati slike na 86. stranici da im približite proces.
9. Podijelite polaznike u četiri grupe – po dvije grupe za svaki ‘razgovor’.

Razgovor 1:

- **Grupa A:** stručni djelatnici u sustavu skrbi (1)
- **Grupa B:** mladi

Razgovor 2:

- **Grupa C:** stručni djelatnici u sustavu skrbi (2)
- **Grupa D:** voditelji službene politike

10. Podijelite kartice s opisom uloga i zamolite polaznike da svi pomno pročitaju svoje kartice. Provjerite je li zadatak svima jasan i recite grupama da imaju trideset minuta da se pripreme za svoj razgovor. Objasnite da će se prvi razgovor voditi prije stanke, a drugi u završnom tematskom bloku.
11. Prije početka rada u grupama, stavite samoljepive listiće s pitanjima koja su polaznici napisali na početku današnje obuke na vidljivo mjesto. Zamolite polaznike da imaju na umu sva pitanja (osobito ona označena Bojom 2) za koja misle da bi mogla biti relevantna u njihovoj grupi.

Aktivnost: Priprema za igranje uloga u malim grupama

12. U nastavku recite polaznicima da se mogu početi pripremati u svojim grupama.

Savjeti

- Ne bi bilo loše da podsjetite grupe B i D da je ova aktivnost zamišljena da im **pomogne u njihovom radu!** Zato ne smiju mlade osobe ili voditelje službene politike igrati kao karikature, nego trebaju zamisliti opravdane dileme ili pitanja koja bi pripadnici ovih skupina mogli imati.

Igranje uloga: Razgovor 1

13. Po isteku trideset minuta, pozovite sve grupe da se okupe za prvi razgovor. Rasporedite stolce tako da stručni djelatnici u sustavu skrbi iz grupe A sjede sućelice "mladima".
14. Podsjetite ih da će razgovor početi kratkim prezentacijama obaju grupa – i recite im da će svaku prezentaciju zaustaviti nakon četiri minute kako bi ostalo dovoljno vremena za pitanja i diskusiju.
15. Pozovite stručne djelatnike u sustavu skrbi da održe svoju prezentaciju, a nakon njih i mlađe. Nakon toga ih pozovite da počnu postavljati pitanja.

Savjeti

- Ako ima vremena, možete dopustiti da poneko pitanje postave predstavnici preostale dvije grupe. Preporučuje se, međutim, da se prednost da sudionicima ovog "razgovora" te da se ostale podsjeti da će moći komentirati nakon stanke. Napomenite im da mogu zapisati sve što bi moglo biti relevantno i za njihov razgovor.
- Dok se postavljaju pitanja, podsjećajte ljude da u svojim komentarima ili pitanjima budu jezgroviti.
- Pokušajte osigurati da svi članovi ove dvije grupe imaju priliku dati svoj doprinos: dajte prednost onima koji još nisu govorili.

16. Nakon dvadeset minuta okončajte razgovor i recite polaznicima da sljedeći tematski blok počinje prezentacijama grupa C i D.

OSNOVNE INFORMACIJE

Suočavanje s izazovom

Sadržaj

Prezentacija: Informiranje mladih o njihovim pravima	90
Aktivnost: Opis procesa (slike)	92
Aktivnost: Kartice s opisom uloga	92

Prezentacija: Informiranje mladih o njihovim pravima

1. Tri kategorije razloga:

"Vidimo dobre rezultate kad surađujemo – vidimo ih na fakultetima, na radnim mjestima, u njihovim obiteljima: vidimo rezultate svog rada."

Socijalni radnik

Postoji nekoliko različitih kategorija razloga zbog kojih moramo osigurati da djeca pravilno razumiju svoja prava:

- Etički razlozi** – zato što je to pošteno
- Pragmatični razlozi** – jer će to pomoći djetetu i pomoći će nama u našem radu s djetetom
- Pravni razlozi** – dužni smo tako postupiti prema Konvenciji o pravima djeteta (i drugim zakonima)

2. Mladi ljudi imaju pravo znati svoja prava!

- Članak 29.** Konvencije djeci daje pravo na školovanje koje je usmjereni na "razvoj poštovanja ljudskih prava i temeljnih sloboda".
- Članak 13.** Konvencije djeci daje pravo "primanja i širenja informacija i ideja svake vrste".

3. Moralne vrijednosti

Razumijevanje ljudskih i dječjih prava mladima usađuje **moralne standarde** koje mogu primjenjivati i na svoje ponašanje, i na ponašanje odraslih osoba s kojima dolaze u kontakt.

Na primjer, mladi ljudi trebaju znati da je zlostavljanje ili mučenje bilo kojeg bića neprihvatljivo – i sasvim je svejedno radi li to roditelj, učitelj ili djelatnik socijalne skrbi, ili čak jedno dijete drugome.

Mladi trebaju znati da **imaju pravo na** postupanje koje uvažava njihova prava; isto tako trebaju znati da uvijek moraju poštovati tuđa prava.

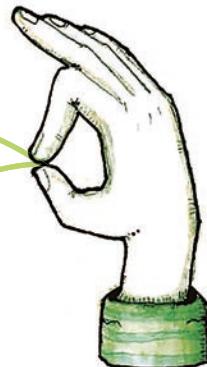
4. Samopouzdanje i osnaživanje

Jasni moralni standardi mogu pomoći **osnaživanju** mladih osoba. To im ulijeva samopouzdanje potrebno da se **suprotstave ponašanju** koje krši njihova ili tuđa prava.

- To je važno za njihov **razvoj i emocionalnu dobrobit**
- Važno je i zbog izgradnje **kulture uvažavanja** dječjih prava
- Važno je i u kontekstu **odgovornosti...**

"Ja sam mlađa osoba koja je odrasla u sustavu alternativne skrbi. To me iskušto naučilo da s pravom podrškom možeš promjeniti svoj život; možeš ispuniti vlastita očekivanja i postati aktivan član svoje zajednice."

Mlađa osoba iz sustava alternativne skrbi

5. Odgovornost

Tamo gdje se kršenja prava ne prepoznaju, tamo gdje im se nitko ne suprotstavlja niti ih prijavljuje, ne može biti ni odgovornosti.

Mlade osobe moraju se osjećati sposobno da **traže svoja prava** i moraju vjerovati da će se njihove **prijave ozbiljno shvaćati**.

Odgovornost znači...

- Osigurati postojanje adekvatnih mehanizama za **praćenje kršenja prava** i podnošenja **prijava**
- Osigurati da mlađi znaju za te mehanizme i da ih mogu koristiti (uz jamstvo privatnosti, ako je potrebno)
- Istragu i poduzimanje mjera nakon svakog prijavljenog kršenja prava

6. Izgradnja povjerenja

Ako mlađi vjeruju da se njihova prava poštuju i da se odluke donose u njihovom najboljem interesu, to će im pomoći da razvijaju iskrenije i povjerljivije odnose.

- Bit će skloniji da vam prijave sve svoje bojazni
- Bit će skloniji tome da oni vama iskažu poštovanje
- Naučit će se imati povjerenja u druge ljude i preuzimati odgovornost za njih

"Djeca rado uče o svojim pravima, sretna su što ih poznaju i što osjećaju i razumiju svoje odgovornosti."

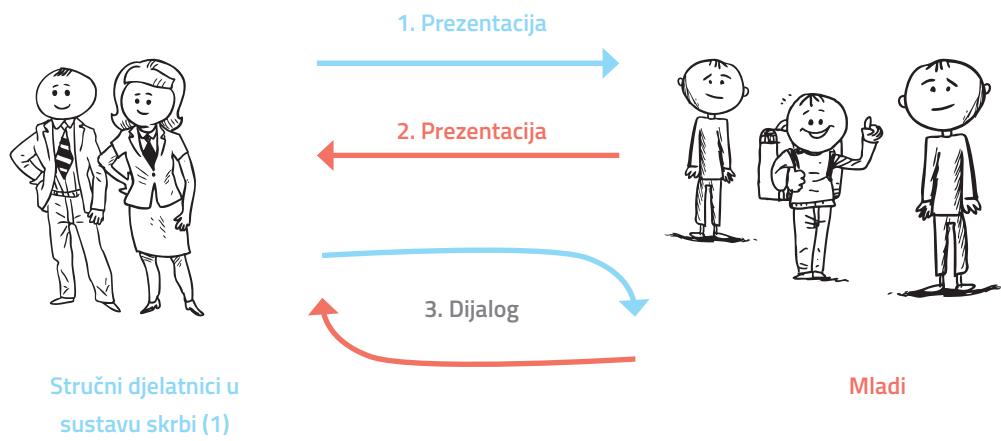
Socijalni radnik

Iskren odnos pun povjerenja s djecom s kojom radite bit će bolji za djecu, a i vas će više ispunjavati!

Aktivnost: Opis procesa (slike)

Razgovor 1

Razgovor 2

Aktivnost: kartice s opisom uloga

Stručni djelatnici u sustavu skrbi (grupa 1)

Prezentacija za mlade

Održat ćete prezentaciju o dječjim pravima za mlade u dobi od 14 do 16 godina. Prezentacija mora pokriti **sve što je važno da mladi znaju o ovoj temi** – i zbog njih, i zbog vas, jer će vam to pomoći da bolje provodite dječja prava u svom radu.

- Vaša prezentacija ne smije trajati dulje od četiri minute, a nakon toga mladi odgovaraju. Imat ćete deset minuta da prodiskutirate potencijalna neslaganja. Važno je da pokušate naći zajednički pristup i zajedničko razumijevanje najboljeg načina za rad u budućnosti.
- Vodite računa o svojoj publici! Učinite svoju prezentaciju razumljivom i relevantnom za njihove potrebe. Kako možete pridobiti njihovo povjerenje i motivirati ih da vas podrže u vašim naporima?

Usredotočite se na ova pitanja:

- Što **vi** (mladi) morate znati o dječjim pravima, i zašto?
- Kako će to utjecati na način na koji radimo s vama?
- Što **vi** (mladi) možete poduzeti da nas podržite u našim naporima da dopremo do kreatora službene politike skrbi o djeci?

Stručni djelatnici u sustavu skrbi (grupa 2)

Prezentacija za nadređene i za voditelje službene politike

Vi pripremate prezentaciju za svoje nadređene te za ostale osobe odgovorne za politiku skrbi o djeci. Prezentacija treba pokazati **što vi mislite da sve takve osobe trebaju znati** (i činiti) kako biste vi mogli lako primjenjivati dječja prava u vlastitom radu.

- Vaša prezentacija ne smije trajati dulje od četiri minute, a nakon toga nadređeni/voditelji službene politike odgovaraju. Zatim slijedi deset minuta u kojima možete prodiskutirati moguća neslaganja. Važno je da pokušate naći zajednički pristup i zajedničko razumijevanje najboljeg načina rada u budućnosti.
- Vodite računa o svojoj publici! Kako ćete ovu skupinu uvjeriti da su dječja prava važna – i da trebate njihovu podršku?

Usredotočite se na ova pitanja:

- Zašto su važna dječja prava u sustavu alternativne skrbi?
- Kako bi to trebalo utjecati na način na koji radimo s mladima?
- Što **vi** (nadređeni i voditelji službene politike skrbi o djeci) možete poduzeti da nas podržite u provedbi dječjih prava?

Mladi

Prezentacija za stručne djelatnike u sustavu skrbi

Vi ste grupa mlađih u dobi od 14 do 16 godina. Kasnije ćete se sastati s grupom stručnih djelatnika zaduženih za vašu skrb da čujete kako oni shvaćaju dječja prava i kako planiraju osigurati poštovanje vaših prava. Nakon toga im trebate odgovoriti.

- Trebate pripremiti prezentaciju u trajanju od četiri minute koja definira **ono što mislite da vaši socijalni radnici svakako trebaju znati** (i činiti) u svrhu poštovanja vaših prava. Zatim slijedi deset minuta u kojima ćete prodiskutirati moguća neslaganja. Važno je da pokušate naći zajednički pristup i zajedničko razumijevanje najboljeg načina rada u budućnosti.
- Vodite računa o svojoj publici! Kako možete stručne djelatnike zadužene za vašu skrb uvjeriti da je ovo važno pitanje i da ćete svoja prava ostvarivati na odgovoran način?

Usredotočite se na ova pitanja:

- Zašto su dječja prava važna za vas (mlade)?
- Zašto su dječja prava važna za stručne djelatnike u sustavu skrbi?
- Što biste željeli da se promjeni u načinu na koji stručni djelatnici u sustavu skrbi rade s vama? Razmislite o problemima koji bi za mlade ljudе mogli biti najbitniji.

Nadređeni i osobe zadužene za službenu politiku

Prezentacija za stručne djelatnike u sustavu skrbi

Vi ste ljudi odgovorni za politiku skrbi o djeci. Sastat ćete se s grupom stručnih djelatnika u sustavu skrbi da čujete njihove želje o boljoj provedbi dječjih prava. Zatim im morate odgovoriti.

- Trebate pripremiti prezentaciju u trajanju od četiri minute u kojoj ćete se baviti nekim od **područja politike za koja mislite da bi ih oni mogli smatrati problematičnim za dječja prava**. Zatim slijedi deset minuta u kojima možete prodiskutirati moguća neslaganja. Važno je da pokušate naći zajednički pristup i zajedničko razumijevanje najboljeg načina rada u budućnosti.
- Vodite računa o svojoj publici! Kako možete uvjeriti stručne djelatnike u sustavu skrbi da ćete ih podržati u provedbi dječjih prava?

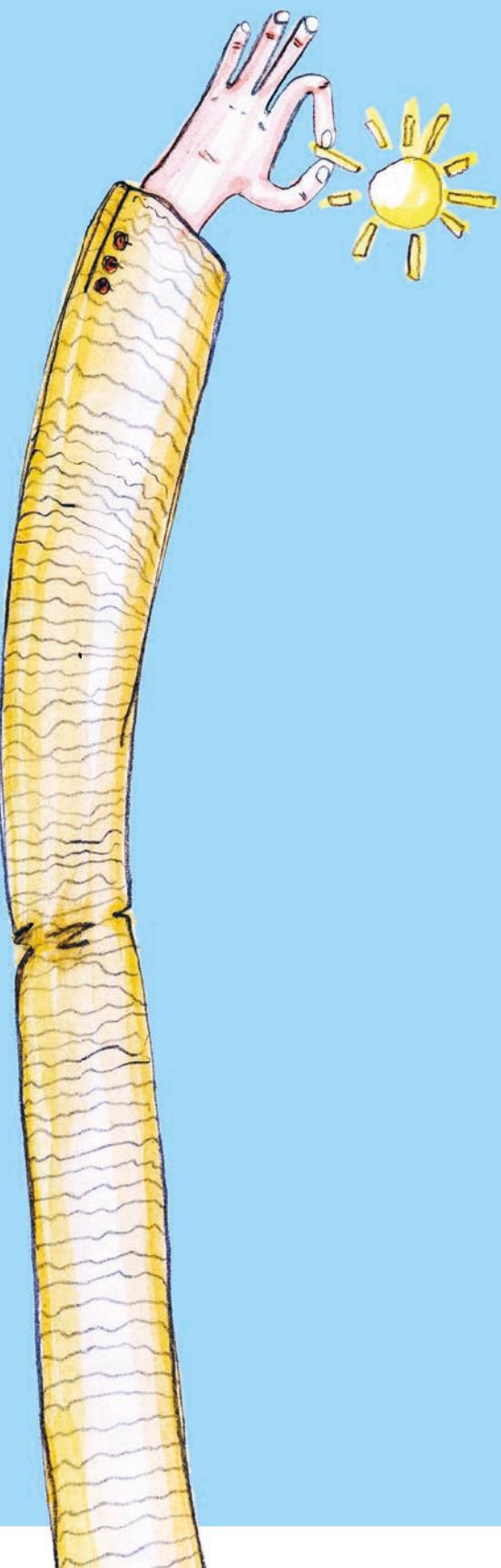
Usredotočite se na ova pitanja:

- Koje politike ili područja politike predstavljaju izazov u provedbi dječjih prava?
- Na koje od tih izazova vi (voditelji službene politike) možete reagirati, i kako?
- Postoje li neke politike ili područja politike koja ne želite ili ne možete mijenjati?

TEMATSKI BLOK

Kako
dalje

8

TEMATSKI BLOK 8:

KAKO DALJE

Sažetak

Završni tematski blok dovršava aktivnost igranja uloga i propituje njezinu važnost za posao polaznika. Također se bavimo mrežama pojedinaca i ustanova s kojima stručni djelatnici u sustavu skrbi dolaze u kontakt i razmatramo načine na koji bi oni mogli pružiti podršku. Tematski blok i obuka završavaju s nekoliko aktivnosti za evaluaciju obuke.

Plan rada

1	Igranje uloga: Razgovor 2	20 min
2	Razgovor o obavljenoj aktivnosti	30 min
3	Aktivnost: Mreže i sustavi podrške	20 min
4	Evaluacija i zaključak - Najbolje... najgore - Upitnik za evaluaciju i zaključenje obuke	20 min

Svrha

- Govoriti o nekim rukovoditeljskim ili strukturalnim izazovima u provedbi dječjih prava
- Promišljanje aktivnosti igranja uloga i diskusija o načinima na koji različite skupine mogu odigrati pomagačku ulogu
- Evaluacija i zaključenje obuke

Priprema i potrebni materijali

Materijali

- Folije za prezentaciju (po želji)
- Samoljepivi listići
- Upitnici za evaluaciju

Upute za rad

Igranje uloga: Razgovor 2

1. Pozdravite polaznike i pozovite grupe C i D da započnu s drugim razgovorom. Sve vodite kao i u prvom razgovoru, tako da svaka grupa prvo održi svoju prezentaciju, iza koje zatim slijedi diskusija.

Razgovor o održanoj aktivnosti

2. Nakon igranja uloga, okupite sve polaznike u krugu i zamolite ih da "izađu" iz uloge. Možete obići sve osobe u krugu i zamoliti ih da kažu svoje ime i jednu činjenicu o sebi – na primjer:
  - > "Zovem se Elena i živim u Brnu."
  - > "Zovem se Alhaz i volim igrati hokej."
3. Potom objasnite da ćemo sljedećih trideset minuta promišljati aktivnost igranja uloga i razmišljati o lekcijama za našu praksu.

Prvo zamolite sve četiri grupe da jedna po jedna ukratko opišu kako su se osjećali tijekom aktivnosti:

- Je li vam bilo lako odigrati vašu ulogu? Što je bilo lako, a što teško?

Zatim upitajte sve polaznike:

- Mislite li da su razgovori bili realistični? Možete li zamisliti da se na isti način odvijaju u stvarnom životu?
- Koliko su razgovori bili korisni za vaš pravi posao?
  - > Jesu li predviđeli neke nove izazove?
  - > Jesu li pomogli razriješiti neki problem ili bojazan?
- Imate li još neki komentar o aktivnosti i njezinoj relevantnosti za vaš rad?

Aktivnost: Mreže i sustavi podrške

4. Za ovu zadnju kratku aktivnost, zamolite polaznike da razmisle o mrežama ljudi i ustanova koje se pojavljuju u njihovom radu. U igranju uloga bavili smo se samo dvjema grupama, ali polaznici u svom poslu rade s još mnogo njih...
5. Uzmite tri samoljepiva listića i zapišite skupine iz aktivnosti igranja uloga: stručni djelatnici u sustavu skrbi, mladi i voditelji službene politike. Zalijepite ih na poster, pazeći da "stručni djelatnici u sustavu skrbi" budu na lijevoj strani, po horizontali. Vidi primjer na 98. stranici, koji uključuje i druge skupine.
6. Sad zamolite polaznike da razmisle kako vide ove skupine u odnosu na vlastiti posao. Prijznajte da u situacijama kad je taj posao težak, često zahtjeve drugih strana doživljavamo kao "opterećenje" i ne uviđamo da bi nam oni mogli pružiti podršku.
7. Nacrtajte dva pravca na posteru, kao što je prikazano na slici, i objasnite da ćemo tom prikazu dodavati i nove skupine – na dodatnim samoljepivim listićima – u skladu s ovom shemom:
  - **Vertikalni pravac** pokazuje do koje mjere skupina nameće zahtjeve polaznicima: skupina na vrhu postera smatraće se iznimno zahtjevnom; skupina u dnu doživljava se kao izvor podrške ili potencijalni izvor podrške.
  - **Horizontalni pravac** pokazuje bliskost odnosa: skupine na lijevoj strani bliže su od onih na desnoj strani postera.
8. Podijelite polaznicima samoljepive listiće i predložite im da napišu imena nekih skupina ili pojedinaca kojima bi se mogli obratiti za podršku – ti listići lijepit će se ispod crte na posteru.

Savjeti

- Recite im da odgovori mogu biti sasvim individualni! Smiju se dopisati članovi vlastite obitelji ili bliski prijatelji, kao i osobe iz stručnih mreža.
- Ohrabrite ih da uključe svaku skupinu ili pojedinca koji bi mogao pružiti podršku ili savjete oko određenih pitanja: ne moraju pružati podršku u svim pitanjima i u svakom trenutku!
- Recite im da se skupine mogu pojaviti i iznad i ispod crte: mogu biti izvor podrške kod nekih pitanja, i "opterećenje" kod drugih.

9. Pred kraj aktivnosti pokažite koliko je skupina prepoznato kao potencijalni izvor podrške i poslužite se točkama s 99. stranice kako biste lakše formulirali nekoliko kratkih završnih primjedbi.
10. Recite polaznicima da se obuka bliži kraju, zbog čega biste voljeli čuti njihove dojmove o posljednja dva dana. Objasnite im da je važno da pritom budu iskreni, jer će njihove povratne informacije pridonijeti poboljšanju programa obuke u budućnosti.

Aktivnost evaluacije: Najbolje, najgore...

11. Okupite ljude u krugu. Podsjetite ih da ste proveli dva intenzivna dana zajedno – i da ćete se uskoro rastati! Recite im da biste voljeli da svatko sroči dvije kratke rečenice i napomenite im da se o tim tvrdnjama neće raspravljati.

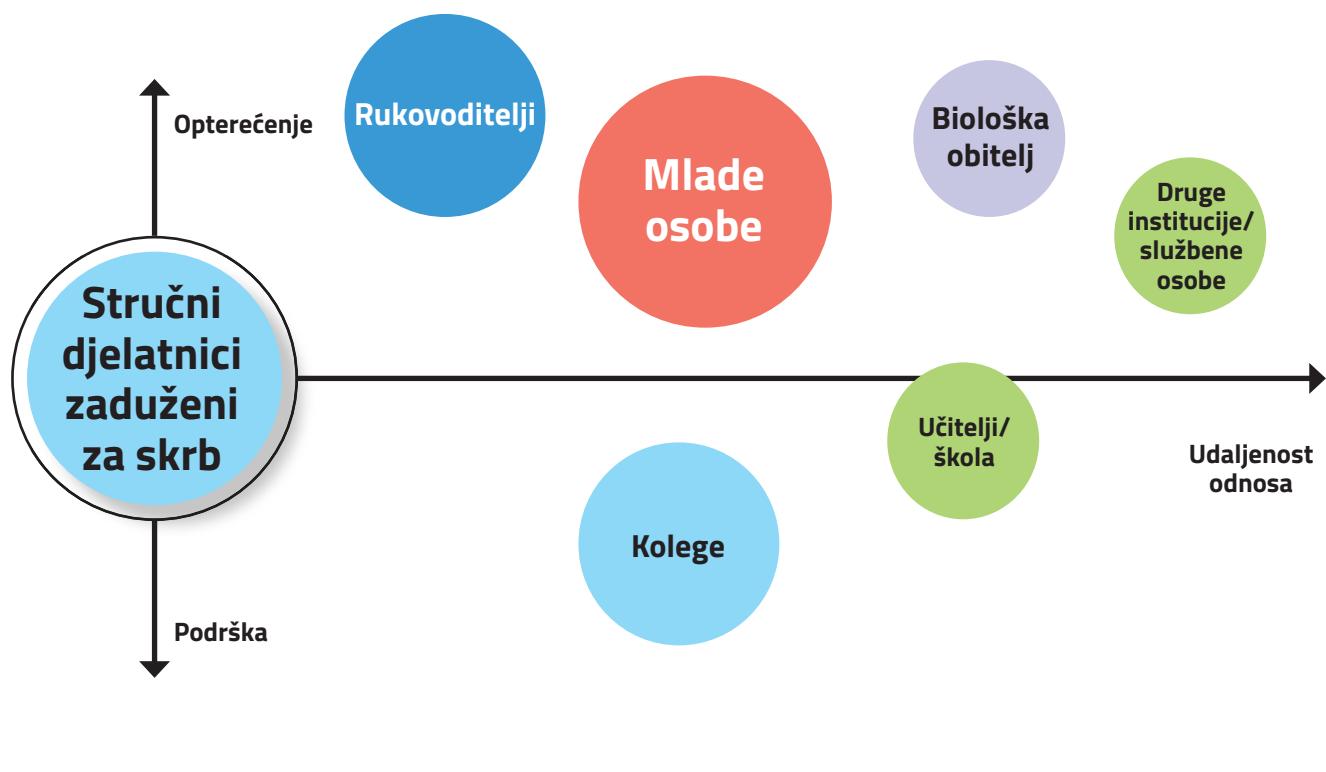
Tvrdnja: "U obuci mi je bilo najgore ... U obuci mi je bilo najbolje ..."

12. Započnite krug svojim "najgorim" i "najboljim" dijelom obuke. Ako su obuku vodila dva trenera, jedan neka započne krug, a drugi neka ga završi.
13. Zamolite da se javi dobrovoljac koji će govoriti poslije vas. Nakon njega nastavlja osoba koja je u krugu stajala do dobrovoljca.
14. Kad su svi izrekli svoje tvrdnje, zahvalite polaznicima. Ako postoje planovi za nastavak obuke ili mogućnosti za dobivanje daljnje podrške, to im svakako spomenite.
15. Podsjetite ih da prije odlaska ispune upitnike za evaluaciju – i poželite im sretan put!

Kako dalje

OSNOVNE INFORMACIJE

Mreže i sustavi podrške: primjer

Završne napomene

Pokušajte iz zadnje aktivnosti izdvojiti nekoliko poticajnih napomena – kao i iz radionice u cjelini:

- Polaznici se **ne bi smjeli osjećati usamljeno** u nastojanjima da primjenjuju dječja prava, niti bi se trebali osjećati kao da su oni jedini koje imaju tu odgovornost!
- Podsetite ih da se **sustavi podrške** često mogu naći tamo gdje ih ne očekujemo i da se često mogu izgraditi ako potražimo pomoć: ljudi se vole osjećati uključeno!
- Iznad svega, podsjetite ih da su često najbolji sugovornici kod specifičnih izazova **sami mladi**. Ohrabrite ih da razmisle o tome da svoje bojazni ili misli podijele s mladima o kojima skrbe. Osim što će na taj način ispuniti svoju obavezu da uključe mlade u proces, to će im također pomoći da razviju važne vještine i izgrade povjerenje i osjećaj odgovornosti.
- Potaknite ih da **podijele ideje s ove radionice** s kolegama, kao i s nadređenima, ako je to moguće. Postupno uvođenja ovih ideja u svijest drugih ljudi doprinijet će njihovom prihvatanju i normalizaciji; a atmosfera u kojoj svi rade za dječja prava bit će bolja i za djecu i za odrasle.
- Ako imate mogućnost organizirati neku vrstu dalnjih aktivnosti vezanih za ovu obuku – bilo osobno ili putem interneta – predložite to polaznicima. Saznajte bi li im to bilo korisno. Mogli biste ih također potaknuti da organiziraju **grupe za podršku** na svojoj lokaciji: na primjer, mjesecne sastanke s kolegama radi razgovora o problematici vezanoj za dječja prava.
- Podsjetite ih da se ne trebaju osjećati zaplašeno tehničkim ili pravnim aspektima dječjih prava, niti misliti da moraju imati savršeno razumijevanje svih tih aspekata: vrijednosti na kojima počivaju dječja prava su **intuitivne i univerzalne** i u velikoj mjeri to su upravo one vrijednosti koje već određuju rad polaznika.
- Obavijestite ih da organizacije poput SOS Dječjeg sela rade na nacionalnoj razini, s različitim ustanovama, kako bi dječja prava integrirale u **politike i prakse** – između ostalog, i podizanjem svijesti o Smjernicama UN-a.

Polaznici trebaju osjetiti da su dio većeg i sveobuhvatnijeg napora!

- Zahvalite im na **neprocjenjivom poslu** koji obavljaju. Istaknite **brojne izazove** s kojima se susreću. Naglasite im da će integracija ideja o kojima su diskutirali na radionici poboljšati njihov rad i donijeti **značajne dobitke** – ne samo za mlade, nego i za njih same.

DODACI

Dodatak 1

Konvencija UN-a o pravima djeteta (verzija prilagođena mladima)

Ujedinjeni narodi proglašili su 20. studenoga Međunarodnim danom djece i danom Konvencije UN-a o pravima djeteta. Toga se dana u cijelome svijetu promoviraju ideje i ciljevi Povelje Ujedinjenih naroda koje se odnose na dobrobit djece.

Ured pravobraniteljice za djecu pridružuje se obilježavanju Međunarodnog dana djeteta sa željom da svaki naš dan bude i Dan djeteta.

Konvencija UN-a o pravima djeteta

Na jeziku bliskom djeci

Članak 1. Svatko mladi od 18 godina ima ova prava.

Članak 2. Svako djetete ima ova prava, bez obzira na to tko je, gdje živi, čime mu se roditelji bave, kojim jezikom priča, koje je vjere, je li dječak ili djevojčica, iz koje kulture potječe, ima li neku teškoću u razvoju, je li bogato ili siromašno. Niti prema jednom djetetu ne smije se postupati nepravedno iz bilo kojeg razloga.

Članak 3. Svi odrasli trebaju postupati onako kako je najbolje za tebe. Kada odrasli donose odluke, trebaju misliti na to kako će njihove odluke utjecati na djetetu.

Članak 4. Vlada ima odgovornost osigurati zaštitu tvojih prava. Moru pomoći tvojoj obitelji da zaštiti tvoja prava i stvoriti okolinu u kojoj možeš rasti i razviti svoje potencijale.

Članak 5. Tvoja obitelj ima odgovornost pomoći ti da naučiš ostvarivati svoja prava te osigurati njihovu zaštitu.

Članak 6. Imaš pravo na život.

Članak 7. Imaš pravo na ime, a to treba biti službeno priznato od vlade. Imaš pravo na nacionalnost (pripadanje državi).

Članak 8. Imaš pravo na identitet - službeni zapis tko jesi. Nikto ti te ne smije oduzeti.

Članak 9. Imaš pravo živjeti sa svojim roditeljima/roditeljem, osim ako je to loše za tebe. Imaš pravo živjeti s obitelji koja se brine za tebe.

Članak 10. Ako ne živiš u istoj zemlji kao tvoji roditelji, imate pravo biti zajedno na istome mjestu.

Članak 11. Imaš pravo na zaštitu od ofmice.

Članak 12. Imaš pravo izraziti svoje mišljenje, a odrasli ga trebaju poslušati i ozbiljno ga razmotriti.

Članak 13. Imaš pravo sazavati različite stvari i djeleti svoje mišljenje s drugima, kroz priču, crtež, pišanje ili na bilo koji drugi način koji nije stetan ili uvrijedljiv za druge ljudi.

Članak 14. Imaš pravo izabrati vlastitu vjeroispovijest i vjeronamjenu. Roditelji ti trebaju pomoći odabrat ili onome što je ispravno, a što krivo, i što je najbolje za tebe.

Članak 15. Imaš pravo sam birati svoje prijatelje, pridružiti se grupi ili okupiti grupu, dok god to ne štetiti drugima.

Članak 16. Imaš pravo na privatnost.

Članak 17. Imaš pravo s radnjom, iz novina, knjiga, računala i drugih izvora saznati informacije koje su važne za tvogu dobrobit. Odrasli se trebaju pobrinuti da informacije koje dobivaš nisu stetne i pomoći ti u prenalaženju i razumijevanju informacija koje trebas.

Članak 18. Imaš pravo biti odgajan od strane svojih roditelja (ako je moguće).

Članak 19. Imaš pravo biti zaštićen od nanošenja boli i lošeg postupanja, tjelesnog ili duhovnog.

Članak 20. Imaš pravo na posebnu skrb i pomoći ako ne možeš živjeti sa svojim roditeljima.

Članak 21. Imaš pravo na skrb i zaštitu ako si usvojen ili udomljen.

Članak 22. Imaš pravo na posebnu zaštitu i pomoći ako si programnik (ako si bio prisiljen napustiti svoj dom i živjeti u drugoj zemlji), kao i sva prava iz ove Konvencije.

Članak 23. Ako imas neku teškoću u razvoju, imas pravo na posebno obrazovanje i njegu, kao i sva prava iz ove Konvencije, kako bi mogao živjeti punim životom.

Članak 24. Imaš pravo na najbolju moguću zdravstvenu skrb, ispravnu vodu za piće, kvalitetnu hrancu, čistu i sigurnu okolinu, i informacije koje će ti pomoći da budeš zdrav i zdravo rasteš.

Članak 25. Ako živiš po udomiteljskom skrib ili u nekoj drugoj situaciji daleko od doma, imas pravo na to da nekto redovito pregledava uvjete u kojima živiš kako bi se vidjelo jesu li oni za tebe najprikladniji.

Članak 26. Imaš pravo na pomoći od vlade ako si siromašan ili u nevolji.

Članak 27. Imaš pravo na branu, odjeću, sigurno mjesto za život i zadovoljenje svojih osnovnih potreba. Ne smiješ biti onemogućeno raditi većinu enoga što druga djeca mogu.

Članak 28. Imaš pravo na kvalitetno obrazovanje. Treba biti ohrabren na pohađanje škole do najvišeg stupnja koji možeš postići.

Članak 29. Tvoje obrazovanje treba ti pomoći u korištenju i razvijanju vlastitih darovnosti i sposobnosti. Ono ti također treba pomoći da naučiš živjeti u miru, stititi okoliš i poštivati druge ljudi.

Članak 30. Imaš pravo prakticirati svoju vlastitu kulturu, jezik i vjeroispovijest - ili neke druge koje izaberesh. Manjine i starosjedištačke skupine trebaju posebnu zaštitu ovoga prava.

Članak 31. Imaš pravo na igru i odmor.

Članak 32. Imaš pravo na zaštitu od rada koji ti štetiti je loš za tvjelo i zdravlje i obrazovanje. Ako radiš, imas pravo biti na sigurnom i biti pristojeći placen.

Članak 33. Imaš pravo na zaštitu od štetnih lijekova i droga te trgovine drogom.

Članak 34. Imaš pravo biti zaštićen od seksualnog zlostavljanja.

Članak 35. Nikto nema pravo oteti te ili prodati.

Članak 36. Imaš pravo na zaštitu od bilo koje vrste izrabljivanja (iskorištavanja).

Članak 37. Nikome nije dozvoljeno kažnjavati te na okrutan ili stetan način.

Članak 38. Imaš pravo na zaštitu od rata i život u miru. Djeca mlađa od 15 godina ne smiju biti načerana da idu u vojsku ili sudjeluju u ratu.

Članak 39. Imaš pravo na pomoći ako si bio ozlijeden, zanemaren ili je netko loše postupao s tobom.

Članak 40. Imaš pravo na pravnu pomoći i pravedno postupanje u pravosudnom sustavu koji poštuje tvoja prava.

Članak 41. Ako zakoni tvoje zemlje bolje štite tvoja prava nego članici u ovoj Konvenciji, ti se zakoni trebaju primijeniti.

Članak 42. Imaš pravo znati svoja prava! Odrasli trebaju znati za ova prava i pomoći ti da saznas za njih.

Članici 43. do 54. Ovi članici objašnjuju kako će vlasti i međunarodne organizacije poput UNICEF-a raditi kako bi osigurale zaštitu djece kroz njihova prava.

Izvor: The Child Rights Information Network "Child friendly summary of the Convention on the Rights of the Child".
Prijevod: Ivana Rončević.

**Ured pravobraniteljice za djecu, A. Hercegovačka 4/1, 10000 Zagreb
 telefoni 4929 668, 4921 278; faks 4921 277; e-mail: Info@djete.hr; web:www.djete.hr**

Dodatak 2

Smjernice UN-a za alternativnu skrb o djeci

Glavni temelj za razumijevanje prava djece u sustavu skrbi i djece kojoj prijeti izdvajanje iz obitelji je Konvencija o pravima djeteta. Spoznaja da takva djeca često trpe brojna kršenja svojih prava dovela je do izrade Smjernica UN-a za alternativnu skrb o djeci. Smjernice su prihvaćene konsenzusom na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda 2009. godine. Smjernice utvrđuju poželjno usmjerenje za provedbu dječjih prava prema Konvenciji o pravima djeteta.

Smjernice UN-a namijenjene su prvenstveno kreatorima politike, a definiraju konkretne pravce za poboljšanje politike i prakse: one ističu da vlada snosi konačnu odgovornost za zakonodavni okvir registracije, licenciranja i praćenja oblika skrbi i socijalnog sustava u cijelini.

No Smjernice su korisne i za sve koji rade na terenu. One nedvosmisleno propisuju da stručnjaci u sustavu skrbi moraju dobiti obuku i podršku kako bi se osiguralo da imaju znanje i vještina potrebna za pružanje najbolje moguće skrbi. Na primjer, stručni djelatnici u sustavu skrbi moraju biti sposobljeni da potiču aktivno sudjelovanje, moraju razumjeti potrebu da se poštuju stavovi djece u svim odlukama koje utječu na njihov život, moraju ih informirati o njihovim pravima i podržavati cijeloviti razvoj djece.

Smjernice i njihove implikacije za politiku i praksu najbolje se mogu dočarati kroz nekoliko temeljnih načela i pristupa:

Načelo nužnosti

- Nijedno dijete čijoj se obitelji može pomoći da kvalitetnije pruža skrb ne bi smjelo biti smješteno u sustav alternativne skrbi.
- Izdvajanje iz obitelji mora biti mjera koja se provodi u krajnjoj nuždi.
- Jačanje obitelji radi prevencije odvajanja i promicanja povratka u obitelj je ključno!

Načelo prikladnosti

- Ako se utvrdi da je smještaj djeteta u bilo koji oblik skrbi "nužan", taj smještaj mora ispunjavati specifične potrebe djeteta ili djece, u slučaju braće i sestara.
- Svi oblici alternativne skrbi moraju ispuniti standarde kvalitete i moraju poštovati i promicati sva prava djece te pružati individualiziranu skrb i pažnju.

Najbolji interesi djeteta

- Svi procesi odlučivanja koji se tiču "nužnosti" i "prikladnosti" moraju se temeljiti na aktivnom sudjelovanju i određivanju najboljih interesa djeteta ili djece u slučaju višečlane obitelji, poštujući pritom specifičnosti svakog pojedinog slučaja.

Široki raspon rješenja

- Ne može se na svu djecu primjenjivati isto rješenje! Potrebno je ponuditi primjereno raznovrstan raspon oblika obiteljske podrške i alternativne skrbi kako bi se osigurala odgovarajuća rješenje prilagođena individualnim potrebama.

Nediskriminacija

Smjernice se bave problemima diskriminacije koji uzrokuju smještaj djece u sustav skrbi i koji mogu utjecati na njih dok su u sustavu skrbi:

- Smjernice napominju da izdvajanje iz obitelji može biti rezultat jednog ili više čimbenika, obično s ishodištem u diskriminaciji na temelju etničkog porijekla, vjeroispovjesti, spola ili invaliditeta. Smjernice također jasno kažu da siromaštvo nikad ne smije biti primarni čimbenik u odlučivanju o nužnosti smještaja u sustav skrbi.
- Smjernice promiču nediskriminaciju u svim fazama u kojima su dijete i njegova obitelj u kontaktu sa sustavom socijalne skrbi. Kad je potrebna podrška, sva djeca i njihove obitelji moraju imati jednak pristup uslugama, bez obzira na njihov status ili okolnosti.

Napomena:

Publikacija *Moving Forward: Implementing the ‘Guidelines for the Alternative Care of Children’* (nap. prev. Korak u budućnost: Provedba Smjernica za alternativnu skrb o djeci) zamišljena je kao koristan vodič za provedbu Smjernica UN-a. Možete je naći na: <http://www.alternativecareguidelines.org/>

Dodatak 3

Opća deklaracija o pravima čovjeka, skraćena verzija (koju su Ujedinjeni narodi usvojili i proglašili 10. prosinca 1948.)

- Članak 1 – Pravo na jednakost
- Članak 2 – Sloboda od diskriminacije
- Članak 3 – Pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost
- Članak 4 – Sloboda od ropstva
- Članak 5 – Sloboda od mučenja i ponižavajućih postupaka
- Članak 6 – Pravo svakoga da se pred zakonom priznaje kao osoba
- Članak 7 – Pravo na jednakost pred zakonom
- Članak 8 – Pravo na djelotvorna pravna sredstva putem nadležnih sudova
- Članak 9 – Sloboda od samovoljnog uhićenja i izgona
- Članak 10 – Pravo na pošteno i javno saslušanje
- Članak 11 – Pravo da se smatra nevinim dok se na osnovi zakona ne dokaže krivnja
- Članak 12 – Sloboda od miješanja u privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje
- Članak 13 – Pravo na slobodno kretanje unutar i izvan granica svoje zemlje
- Članak 14 – Pravo na uživanje utočišta pred progonima u drugim zemljama
- Članak 15 – Pravo na državljanstvo i sloboda mijenjanja državljanstva
- Članak 16 – Pravo na brak i obitelj
- Članak 17 – Pravo posjedovanja imovine
- Članak 18 – Pravo na slobodu misli, savjesti i vjere
- Članak 19 – Pravo na slobodu mišljenja i informiranja
- Članak 20 – Pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja
- Članak 21 – Pravo na sudjelovanje u upravi svoje zemlje i na slobodne izbore
- Članak 22 – Pravo na socijalno osiguranje
- Članak 23 – Pravo na slobodan izbor zaposlenja i pravo osnivanja sindikata
- Članak 24 – Pravo na odmor i dokolicu
- Članak 25 – Pravo na adekvatan životni standard
- Članak 26 – Pravo na obrazovanje
- Članak 27 – Pravo na sudjelovanje u kulturnom životu zajednice
- Članak 28 – Pravo na društveni poredak u kojem prava iz ovog dokumenta mogu biti potpuno ostvarena
- Članak 29 – Obaveze prema zajednici presudne za slobodan i potpun razvoj
- Članak 30 – Sloboda od uplitanja države ili osobe u navedena prava

Dodatak 4

Upitnici za procjenu i evaluaciju

Prvi upitnik ispunjava se prije početka obuke, ako je to ikako moguće.

Upitnik za preliminarnu procjenu

Molimo vas da ovaj upitnik ispunjavate što je moguće iskrenije: **svrha upitnika je trenerima pružiti sliku grupe u cjelini te procijeniti učinkovitost obuke.**

Ime: _____

Ustanova: _____

1. Kako biste procijenili svoje poznavanje dječjih prava? Molimo da označite jedan odgovor.

Odlično	Vrlo dobro	Prosječno	Pristojno	Elementarno ili nikakvo
☐				

2. Koliko često se u svom radu referirate na dječja prava? Molimo da označite jedan odgovor.

Stalno / svaki dan	Dosta često	Povremeno	Ne baš često	Nikad / gotovo nikad
☐				

3. Molimo da navedete u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama. Označite jedan odgovor.

“Dječja prava su relevantna za moj svakodnevni rad.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopće se ne slažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

“Razumijevanje dječjih prava korisno je za odrasle osobe koje rade u sustavu alternativne skrbi.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom se slažem	Uglavnom se ne slažem	Uopće se ne slažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoje odgovore na dvije navedene tvrdnje:

“U nekim područjima mog rada s mladima dječja prava nisu važna.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoj odgovor:

“Sva djeca u sustavu alternativne skrbi trebaju dobro razumjeti dječja prava.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoj odgovor:

Molimo da dodate sve što smatrate da bi moglo biti važno ili relevantno:

Ovaj upitnik polaznici ispunjavaju po završetku obuke.

Upitnik za evaluaciju

Molimo vas da ovaj upitnik ispunjavate što je moguće iskrenije: svrha upitnika jest procijeniti učinkovitost obuke i pomoći nam da je prilagodimo za grupe u budućnosti.

Ime: _____

Ustanova: _____

Prva grupa pitanja pojavila se i u upitniku za preliminarnu procjenu. Molimo vas da sad kad imate iskustvo pohađanja obuke ponovno odgovorite na njih:

1. Kako biste procijenili svoje poznavanje dječjih prava? Molimo da označite jedan odgovor.

Odlično	Vrlo dobro	Prosječno	Pristojno	Elementarno ili nikakvo
☐				

2. Molimo da navedete u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama. Označite jedan odgovor.

“Dječja prava su relevantna za moj svakodnevni rad.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

“Razumijevanje dječjih prava korisno je za odrasle osobe koje rade u sustavu alternativne skrbi.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoj odgovor na dvije navedene tvrdnje (ako ste se predomislili):

“U nekim područjima mog rada s mladima dječja prava nisu važna.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoj odgovor (ako ste se predomislili):

“Sva djeca u sustavu alternativne skrbi trebaju dobro razumjeti dječja prava.”

Slažem se u potpunosti	Uglavnom seslažem	Uglavnom se neslažem	Uopće se neslažem	Nisam siguran / sigurna
☐				

Molimo da ukratko objasnite svoj odgovor (ako ste se predomislili):

Pitanja o obuci:

1. Molimo da sljedeće elemente ocijenite ocjenama između 1 i 5.

1	2	3	4	5
Odlično	Vrlo dobro	Dobro / prosječno	Ne baš dobro	Nimalo dobro

Program obuke u cjelini

Kvaliteta prezentacija / pruženih informacija

Korisnost obuke za vaš rad

Prilike za interakciju i razmjenu između polaznika

Praktična organizacija

Ako želite, ovdje možete upisati svoje primjedbe:

---

2. Molimo da napišete jednu ideju koju ste čuli tijekom obuke koju biste voljeli prenijeti svojim kolegama kad se vratite na radno mjesto:

---

3. Molimo da napišete jednu stvar koju ćete pokušati napraviti, ili ćete je raditi drugačije kao rezultat ove obuke:

---

4. Imate li ikakve preporuke za buduće radionice koje biste voljeli podijeliti s nama?

Imate li još neku primjedbu?

Ovaj projekt sufinanciran je od strane Europske Unije u sklopu programa: Fundamental Rights and Citizenship.

Sadržaj ovog emitiranog materijala isključiva je odgovornost SOS Children's Villages International i projektnih partnera (supravitelja)

